Третият Райх във факти и цифри

Съставили:
Д-р Вилхелм Бауер и
Д-р Петер Деен

Издателство “Нова Европа” - Електронна версия 1.0 © 118 (2006)

Съдържание:

Предговор

Тази книга си поставя за задача да даде сведения върху най-важните основни факти на политическия, културния, социалния и стопански живот на Германия. Преди всичко, тя има за цел да изложи главните промени, които се извършиха в тези области от живота на Германия от 1932 год. насам.

Настоящата книга може да служи, въобще, като един малък наръчник в това отношение; същевременно тя ще бъде едно ценно помагало за всички ония, които искат да се осведомят върху това, какво представлява от себе си Райха и какво става в него.

От съставителите

1. История и политически ред

Германският Райх е произлязъл от образуването на малки германски държавици в началото на средните векове. Неговият разцвет започна под господството на Саксонския кралски двор, особено при Халдкрон I (919-936 год.) и при Карл Велики (936-973 год.). В по-късните средни векове държавната власт започна все повече и повече да отслабва чрез засилването на местните княжества. С настъпването на новата епоха, това развитие бе ускорено чрез религиозните движения и завърши с разтурянето на Райха през време на Наполеоновите войни. В 1807 год. Франц II Хабсбургски се отказа от германската императорска корона.

През 1871 год. германският Райх бе наново основан чрез обединението на северните и южните германски държавици. До 1918 год. той представляваше една съюзна държава. На чело на нея стоеше Пруският крал, като кайзер на Германия. От 1871-1888 год. кайзер на Германия бе Вилхелм I; в 1888 год. - Фридрих III, а от 1888 до 1918 год. Вилхелм II. Повърхността, която се включваше в границите на Райха, беше 541 000 кв. км. с едно население, което възлизаше към 1871 год. на 40 997 000 души, а в 1914 год. - на 67 790 000 жители, вън от колониалните владения.

От 1918 до 1933 год. германският Райх бе република. Като основа на политическия ред в страната служеше така наречената Ваймарска Конституция (1919). Първият председател на републиката беше Еберт (1918-1925), а след него - фон Хинденбург, от 1925 до 1934 год. Вследствие на постановленията на Версайския диктат, общата повърхност на Германия бе намалена на 468 620 кв. км. Броят на населението възлизаше в 1925 год. на 62 568 000 жители, а в 1933 год. - на 65 336 000 жители.

От завземането на властта от националсоциализма, на 30 януари 1933 год., германският Райх е авторитарна народна държава, на чело на която стои като Водач и райхсканцлер Адолф Хитлер.

Политическият ред е установен според националсоциалистическия водачески принцип. Фюрерът има доверието на народната общност и осъществява нейната воля. Фюрерът издава законите Той е също така и върховен главнокомандващ на германската армия. Министрите на Райха се назначават от Фюрера. Те поемат гаранция за вярност и правилно изпълнение на всички закони, чрез саморъчното им подписване. Райхстагът се избира според общите, директните и тайните избори. Националсоциалистическата германска работническа партия предлага кандидатите за избор. Многочислеността на партиите и решенията според принципа на мнозинството са премахнати. При важни законопроекти се взима съгласието на Райхстага. Той служи, също така, като форум за приемане решителните декларации на Фюрера.

Устройството на Райха съответства на схващането за цялостната държава. Цялата държавна власт лежи в ръцете на Райха. Областите, които някога се ползваха с една своеобразна автономия, сега нямат нито свое собствено правителство, нито народно представителство. Тези области сега се управляват от областни водачи. Те се назначават от Фюрера, като постоянни представители на правителството на Райха. По този начин стана възможно създаването на едно единно и силно ръководство. Чрез това също така се отстраниха смущенията в държавното единство, предизвикани от различната политика на интереси, която по-рано причиняваше много злини на германския народ.

Населението в германия се състои от граждани на Райха и държавни поданици.

Граждани на Райха са всички държавни поданици от германска и сродна на германската кръв, които служат вярно на германския народ. Други лица, особено евреите, могат да бъдат само поданици на държавата.

Столица на Райха е Берлин. Държавните цветове са черно, бяло и червено. Знамето на Райха носи пречупения кръст. Гербът на Райха е самият знак на Националсоциалистическата работническа партия.

Национални химни са "Германия над всичко" и химнът "Хорст Весел"

2. Програма и устройство на Националсоциалистическата германска работническа партия (Н.С.Г.Р.П.)

Програмата на партията бе оповестена на 24-ти февруари 1920 год., след преименуването на "Германската работническа партия" в "Националсоциалистическа германска работническа партия", от Фюрера Адолф Хитлер, в Мюнхен. Тя е политическата основа на партията, а след завземането на властта през 1933-та год., тя стана и основен политически закон на държавата, осигурена чрез закона за "Единство на партията и държавата"

Програмата обхваща 24 точки, като по-голямата част от тях, от 1933-та год. насам са напълно осъществени и всестранно приложени що се касае за вътрешния живот, а външнополитическите постановления на програмата напоследък се осъществиха чрез военните успехи през 1939-та и 1940-та год. Основният стремеж е да се създаде един самостоятелен и свободен Райх със самостоятелен и свободен народ. Иска се: премахване на мирните диктати и обединение и включване на всички германци в един велик германски Райх; осигуряване на земя за заселване и осигуряване на изхранването.; само тези, които имат германска кръв, могат да бъдат германски граждани. Това значи, че само такива граждани могат да вземат участие в ръководството на държавата.; отстраняване на евреите; премахване на парламентаризма; задължаването на всеки гражданин на държавата да твори телесно и духовно; премахване на нетрудовите доходи(печалбите от войната), лихварството; широки грижи за старостта; защита на земята върху принципа на частната собственост; насърчение на младежта в поддържане на народното здраве; обща задължителна военна служба; борба против политическата лъжа; създаване на германски печат; свобода на всички религиозни изповедания, доколкото те не вредят на държавата; заместване на римското право чрез германското общо право; борба с чисто материалистическото постъпване и еврейско-марксисткия дух във всички области на стопанството, социалната политика, изкуството, науката и философията; отстраняването на класовата борба и кастите, чрез приложение на принципа „общия интерес пред личния", от което трябва да произлезе една истинска и чиста народностна общност.

На чело на партийната организация стои Фюрерът, който е същевременно и водач на народа, райхсканцлер и върховен главнокомандващ на войската. Седалището на партията е в Мюнхен.

За специалните и практически ръководни задачи на партията са отговорни пред Фюрера държавните ръководители: г. Бух - върховен партиен съдия; г. Шварц - държавен касиер; г. д-р Гьобелс - държавен ръководител на пропагандата; г. д-р Дитрих - държавен шеф по печата; г. Аман - държавен ръководител на печата; г. Розенберг - натоварен да бди върху духовното и светско националсоциалистическо възпитание и ръководител на външнополитическия отдел; г. Даре - ръководител на отдела за аграрна политика; г. Франк - ръководител на правния отдел на Райха; г. д-р Лай - държавен организационен ръководител; г. Филер - ръководител на главния отдел за общинска политика; г. фон Еп - ръководител на колониалния политически отдел; г. Лутце - шеф на щаба на SA. (щурмови отряди на партията); г. Химлер - водач на SS (охранителни отряди на партията); г. Хюнлайн - корпусен водач на NSKK. (националсоциалистически моторизиран корпус): г. фон Ширах - водач на германската младеж; г. Хирл - ръководител на държавната трудова повинност; г. Фрик - шеф на фракцията на Н. С. Г. Р. П. в Райхстага.

Всички ръководители и ръководни органи, подчинени на тези държавни ръководители, както и разни отделно натоварени лица и комисии, имат за задача да бъдат винаги в контакт с подчинените им служби, било в областта, било в окръга или в тяхната група; да бъдат в тесни връзки с живота на народа и във всички области от живота да развиват и подреждат всичко според националсоциалистическите ръководни принципи, с крайната цел - да се постигне едно, по възможност по-голямо благоденствие на германския народ. Това е задачата на политическите организации на партията, чиято власт лежи в ръцете на политическите ръководители, както и на различните разчленения на партията, като „СА", „СС", Хитлеровата младеж, Националсоциалистическата женска организация, Националсоциалистическия германски студентски съюз, и Националсоциалистическия доцентски съюз и придадените към партията съюзи, като напр. Германския работнически съюз, който действува и се грижи за трудовите, социални и политически интереси на работниците във всички предприятия, също и чрез уредбата „Сила чрез радост"; „Националсоциалистическото обществено благо", която организация провежда грижите за народа и зимната помощ; Общият съюз на германските чиновници; Национал-социалистическия учителски съюз; Н. С. съюз на правниците и подобни организации за всички области на живота. Едно особено положение заема отделът „Чужбина" при партията, а също и Националсоциалистическият пилотски корпус

Политическата организация обхваща 41 области, 822 окръзи, 27 989 местни групи, 82 696 ядра, 481 875 блокове (положение от 1 септември 1939 год.).

В един блок влизат всички принадлежащи му партийни членове, и под негова закрила са всички живущи там германци. Блоковият ръководител е най-низкият ръководен пост и има да се грижи за 200 лица. По-нагоре следват: ръководителите на ядрата, местните групови ръководители, окръжните ръководители, заместниците на областните директори и самите областни директори. Тези ръководители са отговорни за единството на политическата воля в собствените им общности. Областните директори са отговорни направо пред Фюрера. Организационното поделение на партията се направлява според политическото поделение. В политическата организация, както и в поделенията, се различават служебни рангове и служби точно както и във войската (напр. Капитан-водач). Службите съответствуват на представената организация. За държавното ръководство и за предвидените служби при областта, окръзите и местните групи има сътрудници, помощници-ръководители на служби, главни ръководители на отдели, ръководители на отдели, държавни ръководители. Само двете последни степени участват в държавното ръководство. Служебните чиновници се казват: помощник, висш помощник, ръководител на работата, висш ръководител на работата, главен ръководител на работата. Към самите чинове има също така понякога и известни прибавки: висши и главни, както и при работническите ръководители: ръководител за отпускане работна ръка; ръководител за настаняване работната ръка; ръководител на общността, ръководител на отдел, секционен ръководител, служебен ръководител, заповеден ръководител, областен ръководител и държавен ръководител.

Фюрерът е въвел за най-различни заслуги към партията най-различни почетни значки. „Златната почетна значка на Н. С. Г. Р. Партия" се дава в най-редки случаи. Това е най-голямата почетна значка в Германия. „Кръвният орден" се дава, както за участие на 9 ноември 1923-та год., така и за тежки преживелици и рани в освободителната борба, преди да дойдат националсоциалистите на власт. За всички, които са от дълго време в служба на партията, Фюрерът е наредил да им се дават служебни значки на партията от бронз, сребро и злато.

3. Администрация

На чело на цялото обществено управление стои Фюрерът - райхсканцлер. Той има в ръцете си законодателната, висшата изпълнителна и най-висшата организационна власт. Това значи, че той има правото да подрежда организационния апарат на управлението съответно нуждите. За постигане на предстоящите му работи, като най-висш ръководител на администрацията, на негово разположение стоят:

1. Шефът на канцеларията на Фюрера - носещ титлата райхсминистър. Той подготвя работата на Фюрера, като шеф на правителството и предимно работите на правителството на Райха.

2. Шефът на президентската канцелария - също райхсминистър. Той приготвя работите на Фюрера като държавен глава, като назначаване на чиновници, помилвания, поддържане на връзките с другите държавни глави и пр.

Най-висшите учреждения на Райха са: двадесетте министерства на Райха, които заедно с шефът на канцеларията на Фюрера, както и с шефът на висшето командване на германските войски, образуват правителството на Райха. Министерствата са следните: министерство на външните работи, министерство на вътрешните работи, министерство на финансите, министерство на правосъдието, министерство на пропагандата, министерство на науката, възпитанието и народното образование, министерство на труда, министерство на стопанството, министерство на продоволствието и земеделието, министерство на пощите и съобщенията, министерство на въздухоплаването, министерство на църковните работи, министерство на въоръженията и мунициите и шест министри без портфейл.

Други висши учреждения на Райха са: държавният лесничейски ръководител, главният инспектор на германското шосейно дело, държавното бюро за подреждане на пространството, Райхспротекторът на Бохемия и Моравско и председателят на държавната сметна палата.
Средства и подучреждения на Райха са:

1. Обща администрация:

22 губернатори, от които15 стоят на чело на областни правителства, райхскомисарят за Саарската област, 12 висши президенти, 52 правителствени президенти и полицейски директори, 799 областни съвети, 105 полицейски президенти, 122 главни кметове.

2. В специалната администрация:

30 главни финансови президенти
33 висши областни съдилища и генерални държавни адвокатури.
37 бюра за държавна пропаганда
20 областни трудови бюра
17 държавни контрольори на труда
49 пощенски дирекции и
29 железопътни дирекции.

Идеята за единството на Райха налага, щото всяко съответно управление да бъде

същевременно и държавно управление. Трябва, обаче, да се прави разлика между държавно управление и автономно управление.

1. Държавно управление

Новото устройство на Райха, понастоящем, още не е приключено. До постигането на един съответен държавен апарат, без всякаква празнота, Райхът е принуден да си служи с управленията на областите. В действителност, министрите на Прусия са такива и на Райха; те така са се претопили, че наред със съответните чиновнически служби служат едновременно и на Райха и на Прусия. Само финансовите ресори стоят още отделени. В областите правителствата са поставени под министерството на Райха, като посреднически институции. В новодобитите области от 1938$^{-ма}$ год. функционират изключително административните учреждения на Райха.

2. Автономно учреждение.

За осигуряването на една здрава децентрализация на обществената управа бе възприета старата идея за самоуправление от националсоциалистическия Райх и бе развита още по-широко. Тъй, Райхът предостави на обществените юридически тела големи области за управление, или им повери такива и запази за себе си изключително правото на контрол над дейността на всяка управа.

При това, трябва да се прави разлика между самостоятелно управление и натоварено. Натовареното управление изпълнява функции като орган на управлението на Райха. По този начин известни самоуправителни тела бяха привлечени за сътрудничество при общественото управление. Това са следните тела:

1. Общините и общинските съюзи.

2. Занаятчийските съсловия и занаятчийско-съсловните тела на гражданите на Райха, държавната културна камара, държавната съсловна организация на занаятчийството, германският занаятчийски и индустриален съвет, държавната юридическа камара, държавната лекарска камара, държавната ветеринарна камара, държавната аптекарска камара, държавната стопанска камара и др.

3. Формации на Н. С. Г. Р. Партия; германският работнически фронт, националсоциалистическата организация за грижи за пострадалите от войната, националсоциалистическата благотворителна организация, националсоциалистическият правен съюз и т. н.

4. Пространство и население

Германският Райх, включително протекторатът Бохемия и Моравско и Генералното губернаторство, обхваща едно пространство, от 825 710 кв. км. и има едно население от кръгло 107 000 000 жители. По-долната таблица показва големината на повърхността и броя на населението на старите области на Райха и на присъединените от 1935 год., насам нови области към него.

Германия според Версайския диктат:

Великият германски Райх по време на най-голямото му могъщество

Повърхнина и население на Германския Райх

Области:	**Дата на присъединяването:**	**Повърхнина в кв. км. :**	**Население:**
Стара територия на Райха		468 516	68 474 000
Присъединени: Саарска област	март 1935 г.	1 924	842 000
Остмарк (Австрия)	март 1938 г.	83 868	6 650 000
Судетска област	октомври 1938 г.	29 100	3 408 000
Мемелска област	март 1939 г.	2 829	155 000
Свободен град Данциг	септември 1939 г.	1 893	408 000
Германски източни области	октомври 1939 г.	91 974	9 627 000
Ойпен, Мелмеди, Морезнет	юни 1940 г.	1 056	67 000
Германски Райх		681 160	89 631 000
Протекторат Бохемия и Моравия	март 1939 г.	48 925	6 808 000
Германски Райх, включително Протектората Бохемия и Моравия		730 085	96 565 000
Генерално губернаторство	1939 г.	95 625	10 565 000
Германски Райх, включително Протектората и Главното губернаторство		825 710	107 004 000

1. Разпределение на населението по градове и села

Според преброяването на населението от 17 май 1939 год. в тогавашната територия на Райха живееха*

ОБЩИНИ	НАСЕЛЕНИЕ	
	Брой:	На 100 жители:
В общини с по-малко от 2000 жители	25 052 075	31,6
От 2 000 до 5 000	9 143 868	1,5
От 5 000 до 10 000	5 748 077	7,2
От 10 000 до 20 000	4 856 168	6,1
От 20 000 до 50 000	6 321 460	8,0
От 50 000 до 100 000	4 066 191	5,1
От 100 100 и повече	24 187 442	30,5
	79 375 281	100

* Старият Райх със Саарската област, Австрия и Судетската област, но без Мемел, новите източни области, Ойпен, Малмеди, Морезнет, Протектората Бохемия и Моравия и Генералното губернаторство.

2. Големи градове

Броят и значението на градовете с повече от 100,000 жители се промениха от основаването на Райха по следния начин: Брой на градовете и населението в тях 1871-1940г.

Градове с население от 100 000 жители нагоре			
ГОДИНИ	Брой на градовете:	Жители общо:	На 100 от цялото население:
1871	8	1 969 000	4,8
1900	33	9 120 000	16,2
1910	48	13 823 000	21,3
1925	45	16 711 000	26,8
1933	52	19 802 000	30,4
1939 а)	62	24 187 000	30,5
1939 б)	66	25 678 000	29,7
1940 а)	69	25 754 000	28,7
1940 б)	73	27 245 000	28,2

а) Германският Райх без Протектората Бохемия и Моравско.

б) Германският Райх с Протектората Бохемия и Моравско.

3. Градове в Германия с население над 100 000 жители

Според преброяването на населението от 17 май 1939 год. (За големите градове, които са причислени от средата на 1939 год., е прибавена в скоби годишната на нарастването)

Име:	Жители:
Берлин	4 338 756
Виена	1 929 976
Хамбург	1 711 877
Мюнхен	829 318
Кьолн	772 221
Лайпциг	707 365
Есен	666 743
Дрезден	630 216
Бреслау	629 565
Линцманщад (1940)	605 467
Франкфурт на Майн	553 464
Дортмунд	542 261
Дюселдорф	541 410
Хановер	470 950
Щутгарт	458 429
Дуисбург	434 646
Нюрнберг	423 383
Вупертал	401 672
Кьонигсберг	372 164
Бремен	354 109
Кемниц	337 645
Магдебург	336 838
Гелзенкирхен	317 568
Бохум	305 485
Манхайм	284 957
Кил	273 735
Щетин	271 575
Данциг (1929)	256 403
Познан (1940)	248 608
Хале на Заале	220 092
Касел	216 141
Грац	207 747
Брауншвайг	196 068
Оберхаузен	191 842
Карлсруе	190 081
Аугсбург	185 374
Крефелд-Юрдинген	170 968
Визбаден	170 354
Ерфурт	165 615
Ахен	162 164
Майнц	158 533
Любек	154 811
Хаген	151 760
Лудвигсхафен на Рейн	144 425
Мюнстер	141 059
Солинген	140 466
Мюлхайм	137 540
Потсдам	135 892
Саарбрюкен	133 345
Билефелд	129 466
Мюнхен-Гладбах	128 418
Линц	128 177
Катовиц (1930)	127 044
Хинденбург	126 220
Росток	121 192
Десау	119 099
Бромберг (1940)	117 537
Глайвиц	117 240
Дармщад	115 196
Вилхелмсхафен	113 686
Везермюнде	112 831
Плауен	111 872
Фрайбург	110 110
Зозновиц (1940)	109 454
Вюрцбург	107 515
Ремшайд	103 915
Кьонигсхюте(1940)	102 349
Бойтен	101 084
Бон	100 788

Градове с 100 000 и повече жители в Протектората Бохемия и Моравско на 1. I. 1938 год.

Прага	962 000	Мериш Острау	128 000
Бърно	284 000	Пилзен	117 000

3. Естествен прираст на населението

Напоследък прирастът на ражданията все повече превишава броя на смъртните случаи. Естественият прираст на населението в Райха (без Протектората Бохемия и Моравско и Източните области) през 1939$^{-та}$ год. възлизаше на 7,8 на 1 000 жители, срещу 3,3 през 1933 г. Населението в стария Райх се е увеличило през последния период на преброяване, от средата на 1933 год. до средата на 1939 год., с 2,8 милиона жители. Това прави средно годишно по 464 000 жители. Увеличението в ражданията през по-ранните периоди на преброяване, като напр. от 1925 до 1933 год. възлизаше само на 360 000. Едно голямо покачване в прираста донесе годината 1939, в която целият Райх, без Бохемия и Моравско и Източните области, отбелязва един естествен прираст от 623 788 души. Това увеличение се разпределя между отделните части на Райха така:

	1939 г.
В границите на стария Райх	547 072
Саарска област	7 008
Остмарк (Австрия)	37 180
Германски Судети	27 554
Мемелска област	914
Данциг	4 060
Общо	623 788

Остмарк (бивша Австрия) преди присъединяването ѝ към Райха отбелязваше повече смъртност, от колкото раждания. Вследствие на стопанската катастрофа и политическото безредие, броят на ражданията през 1937 год. падна на 3 684, а през 1938 год.-на 943, под числото на смъртните случаи. След присъединяването вследствие на стопанското съживяване и политическото освобождение, настъпи едно силно покачване на броя на женитбите и ражданията. Още през 1938 г. (присъединяването ѝ стана през март 1938 год.) числото на женитбите се покачи на 90 012, или 13,4 на 1 000, и бе приблизително двойно по-голямо, отколкото през 1937$^{-ма}$ год. (46 308 или 6,9 на 1 000). През 1939$^{-та}$ год. дори бяха сключени117 520 женитби. Това прави 71 212 или 153% повече, отколкото през 1937.

В Германските Судетски области броят на женитбите и ражданията се увеличи значително, след присъединяването им към Райха. През 1939$^{-та}$ год. (присъединяването им стана през октомври 1938$^{-ма}$ год.) бяха сключени 49 434 бракове. Това прави едно увеличение с 19 174 или 64,4% повече, отколкото през 1938$^{-ма}$ год.

Най-низкият брой на ражданията в старите граници на Райха, а именно през 1933 (14,7) се покачи още през 1939-та год. на 74,720 или 21.9 на хиляда жители. По същият начин се покачи и числото на женитбите в Мемелската област, която беше присъединена през месец март 1939$^{-та}$ год., и от 7,7 през 1938-ма год. то стигна 10 на всеки хиляда души през 1939$^{-та}$ год.

4. Разпределение на населението по възраст

Прегледът, който правим по-долу върху разпределението на населението по възраст, ясно показва следите, които Световната война и стопанската катастрофа оставиха след себе си. Сравнително низкият брой на мъже от 40-60 год. е резултат от загубите в Световната война, а низкото число на групата от 20-25 години, пък се обяснява със слабата раждаемост през Световната война. (Гледай таблицата на стр.20).

Срещу това, обаче, наборите от 25 до 40 години, които са от голямо значение за биологическото развитие и съществуване на войската днес и за стопанския живот на страната, показват едно голямо увеличение, благодарение на увеличената раждаемост през годините от 1901 до 1914.

Женитби, раждания и смъртност на 1 000 жители през годините 1933, 1938 и 1939:

	Женитби			Раждания без мъртвородените			Умрели без мъртвородените			Естествен прираст на населението		
	1933	1938	1939	1933	1938	1939	1933	1938	1939	1933	1938	1939
Германския Райх*	9,3	9,6	11,8	14,8	18,8	20,4	11,5	11,9	12,6	3,3	7,0	7,8
Старата територия на Райха	9,7	9,4	11,1	14,7	19,6	20,3	11,2	11,6	12,3	3,5	7,9	8,0
Саарска област	9,2	8,1	9,7	17,6	21,8	22,4	10,4	10,7	11,7	7,2	11,1	10,7
Остмарк	6,5	13,4	17,7	14,3	14,0	20,9	13,2	14,1	15,3	1,1	0,1	5,6
Судетски германски области	8,5	8,1	14,5	16,0	14,2	21,9	13,4	12,9	13,8	2,7	1,3	8,1
Мемелска област	6,8	7,7	10,0	20,3	21,3	20,1	13,7	13,9	14,2	6,7	7,4	6,0
Данциг	9,3	9,0	9,1	19,0	22,3	22,2	13,5	11,0	12,2	7,5	11,2	10,1

* Без Протектората Бохемия и Моравско, Източните области, Генералното губернаторство, Ойпен, Малмеди и Морзнет,

Разпределение на населението по възраст (1 януари 1938 г.)
Германия заедно с Остмарк (Австрия)

Възраст		Мъже		Жени		Общо	
		В хиляди	%	В хиляди	%	В хиляди	%
Под	5 г.	3030	8,3	2900	7,6	5930	7,9
От	5-10 г.	2739	7,5	2656	6,9	5395	7,2
От	10-15 г.	3037	8,4	2951	7,7	5988	8,0
От	15-20 г.	2966	8,2	2873	7,5	5839	7,8
От	20-25 г.	2566	7,1	2534	6,6	5100	6,8
От	25-30 г.	3401	9,3	3403	8,9	6804	9,1
От	30-35 г.	3315	9,1	3342	8,7	6657	8,9
От	35-40 г.	3031	8,3	3172	8,2	6203	8,3
От	40-45 г.	2304	6,3	2878	7,5	5182	6,9
От	45-50 г.	2062	5,7	2538	6,6	4600	6,2
От	50-55 г.	1937	0,3	2259	5,9	4196	5,6
От	55-60 г.	1789	4,9	2005	5,2	3794	5,1
От	60-65 г.	1606	4,4	1762	4,6	3368	4,5
От	65-70 г.	1167	3,2	1293	3,4	2460	3,3
От	70-75 г.	795	2,2	932	2,4	1727	2,3
От	75-80 г.	442	1,2	553	1,4	995	1,3
Над	80 г.	240	0,6	349	0,9	589	0,8
Всичко		36 427	100,0	38 400	100,0	74 827	100,0

Семейно положение на населението (1 Януари 1938 г.)
Германия и Остмарк

	Мъже		Жени		Общо	
	В 1000	на 100	В 1000	на 100	В 1000	на 100
Неженени	17 789	48,8	17 181	44,7	34 970	46,7
Женени	17 133	47,0	17 144	44,7	34 277	45,8
Овдовели	1 181	3,3	3 581	9,3	4 762	6,4
Разведени	324	0,9	494	1,3	818	1,1
Общо:	36 427	100,0	38 400	100,0	74 827	100,0

Съпрузи с деца (1 януари 1939 г.)
Стария Райх със Саарската област

	Брой на семействата	на 100
Съпрузи без деца	3 629 869	22,6
Съпрузи с 1 дете	3 685 391	22,9
Съпрузи с 2 деца	3 322 147	20,7
Съпрузи с 3 деца	1 990 147	12,4
Съпрузи с 4 деца	1 186 334	7,4
Съпрузи с 5 деца	732 647	4.6
Съпрузи с 6 деца	1 513 074	9,4
Общо	16 059 609	100,0

5. Детската смъртност

Смъртността на децата в първите години на живота им, през последните десетилетия, а най-вече през последните години, е много намалена. Понастоящем тя възлиза на около 6%. Това благоприятно развитие е един белег за големия прогрес, който е направен в областта на медицината, акушерството, грижата за новородените, с ветите за майката, на защитата на майката и най-после в областта на стопанската и социална благотворителност на целия народ.

Смъртността на децата в първите години на живота им

% %
1910...........................16,2 1935...........................6,8
1920...........................13,1 1936...........................6,6
1930............................8,5 1937...........................6,4
1933............................7,6 1938 6,0
1934............................6,9 1939...........................6,0

5. Германците в чужбина

В света има кръгло 100 000 000 души от германски произход и такива, които говорят германски език. От тях 80 000 000 принадлежат на германския Райх, а останалите 20,000,000 било на големи групи, било разпокъсано, живеят в други държави.

След нещастния изход от Световната война, голяма част от затворени германски области в Централна Европа, вследствие на самоволното политическо определяне на границите, бяха предадени на чужди държави. Така, Франция получи Елзас и Лотарингия с 1,6 милиона германци; Белгия получи Ойпен, Малмеди и Морзнет с 60 000 германци (отново възвърнати през 1940 г.); Дания получи северния Шлезвиг с 40 000 германци; Литва получи Мемелската област със 150 000 германци (възвърнати обратно през 1939 год.). Под управата на О. Н. минаха Саарската област с 800 000 германци (възвърната обратно през 1935 г.) и Данциг с 400 000 германци (отново присъединен през 1939 г.). Това стана още през 1918-та г. Към новосъздадената Полска държава бяха присъединени повече от 2,000,000 германци, от които около 1 000 000 са репресирани от поляците, а останалите бяха отново присъединени към Райха през 1939 г. Също така, в новосъздадената Чехословашка държава имаше 3 500 000 германци, от тях в Судетската област 3 000 000 и в Бохемия и Моравско 300 000, а останалите, около 160 000 живеят в Словакия. През 1939-та год. тези области, с това население, бяха отново присъединени към Райха. Италия получи Ечланд с 220 000 германци; изселването на тези германци започна през 1939 год. и през 1940 год. бе завършено.

Големи заселвания се намират също и в южните части на някогашната Хабсбургска дуалистическа монархия, от която бяха отстъпени части на Югославия, Унгария, Румъния и на Съветска Русия. В бивша Югославия живеят общо 700 000 германци; в Румъния (от 1939 год.) около 850 000 германци; в Унгария (от 1939 год.) 700 000 души; в Съветска Русия (1939 год.) около 1 000 000 германци (от тях 380 000 в областта на Волга; 400 000 в Украйна и Крим; 70 000 в Кавказ; 100 000 в Сибир; и 50 000 в старата руска част Волиния).

Според желанието на Фюрера, въпросът за изселването на всички германци от Източна и Югоизточна Европа трябва да се разреши с един план, веднъж за винаги. Акцията за преселването започна през есента на 1939 год. До есента на 1940 год. бяха преселени :

От Естония, Латвия и Литва (балтийските германци)
кръгло..70 000 души
От присъединените към Русия области от бивша
Полша кръгло..130 000 души
От Ечланд..200 000 души
От Бесарабия...90 000 души
От Северна Буковина.................................35 000 души

Още от времето преди Световната война, политическите граници на германския Райх на много места не се съвпадаха с границите на германското население: съвсем германско е населението напр. на Люксембург (300 000) и Лихтенщайн (10 000); в Швейцария напр. има кръгло 3 000 000 германци, при едно население от 4 200 000 души; в Белгия, след присъединяването на Ойпен, Малмеди и Морзнет обратно към Райха, живеят 50 000 души

германци (в провинцията Люксембург 30 000 и в провинцията Лимбург 20 000); в Холандия живеят 100 000 германци.

Общият брой на хората от германски произход, които живеят отвъд океана, възлиза кръгло на 10 000 000. От тях живеят:

В САЩ.......................................около 7 000 000 души
В Канада.....................................около 400 000 души
В Бразилия ....около 900 000 души
В Аржентина..............................около 240 000 души
В Чили...около 30 000 души
В Южноафриканския съюз...................... около 30 000 души
В Германска югоизточна Африка........... около 13 000 души
В Австралия... около 75 000 души

6. Подземни богатства

Германия разполага с богати и най-разнообразни минерални залежи, някои от които са много ценни. Първият разцвет на тия богатства е отбелязан през средните векове, когато в Германия рударството беше най-важния поминък. От преди 70 години, обаче, германските подземни богатства се експлоатират в един широк замах, според една добре приложена техника и чрез целесъобразното инвестиране на държавни сраства и то в твърде значителни размери. След САЩ и Съветска Русия, Германия заема трето место в света по експлоатацията на подземни руди. Особено характерно е, обаче, широкото преработване и облагородяване на добитите руди от земята и др. сурови материали. Особено в приготовляването, сортирането, дестилирането, претопяването, втечняването и т. н. на въглищата; в оползотворяването на неправилно и неблагоприятно събраните руди; в използуването на всички отпадъци, както и във всички клонове на рударството, Германия стои далеч на чело на всички други страни в света. В германските каменовъглени басейни в Рур и Горна Силезия производството на въглища стои на първо място в Европа. Същевременно, от десетилетия насам, германското минно дело минава за пример в целия свят със своите социални грижи за работниците, които еднакво ползват, както държавата, така и предприятията.

Най-важният клон от рударството е добиването на въглища. В добиването на каменни въглища Германия заема второ място в света, а в добиването специално на кафяви каменни въглища (лигнит) тя заема първо място. От общия добив на въглища в света Германия, заедно с новопридобитите Източни области, заема не по-малко от 22%, докато останалата част, а именно: 27% се пада на Съединените Щати, 18% на Великобритания и 9% на Русия.

Каменовъглените басейни са твърде благоприятно разпределени в цялата територия на Райха. Те са един извор на суров материал и енергия за вътрешното стопанство на Германия, но същевременно дават и на външния търговски баланс на страната един актив от 500 милиона райхсмарки, благодарение на редицата ценни фабрикати, които се добиват от преработката на каменните въглища в други синтетични продукти. Също така, Германия не е бедна и откъм земни масла (петрол), които напоследък, чрез засиленото производство, задоволяват почти изцяло вътрешните нужди от минерални масла. В производството на цинк, Германия стои на първо място, а в производството на желязо и калай - на пето место измежду производителите в света. Ръководното място, което Германия заема в производството на алуминия, почива главно върху преработването на сурови материали от малките съседни страни. Сярата се произвежда във все по-голям мащаб, като второстепенен продукт от преработването на въглищата. Германия заема първо място и в добиването на сол, а именно готварска сол и калиева сол, които се употребяват в стопанството в неограничено количество, а по-нататък и в добиването на редица индустриални минерали, като графит, магнезий, тежък шпат и пясъчен шпат.

7. Климат

Климатът на Германия не е единен. В Северозападна Германия, вследствие на океанските ветрове, зимата е мека и лятото хладно. Източна Германия се намира под влиянието на континенталните източни ветрове, които предизвикват през зимата силен студ, а през лятото - големи горещини. Пристанищата на Северно море остават обикновено незамръзнали, докато в Балтийско море често пъти се образуват ледени полета. В Западна Германия студеният период продължава обикновено един месец и половина, а срещу това в Източна Прусия студеният период трае повече от три месеца. Най-топлата област в Германия е Рейнската равнина. Средната годишна температура тук е над 10°С. срещу 8-9°С. в северозапад и 6°С в Източна Германия. Климатът на германските алпийски области, по северния и южен ръб, както и по височините на Централните Алпи, има океански характер. В долините на Рейн, Ин, Вип, Залцах и Ена горещият южен вятър от Алпите донася през пролетта и есента топли въздушни маси, така че даже в долината на Ин вирее царевица. Срещу това, обаче, климатът на източния ръб на Алпите има континентален характер. Височините тук са сравнително малки (Клагенфурт 1030 м.) и зимната температура е доста ниска. (Клагенфурт през януари има средно 6,4°С.) Височините в Западна Германия са много повече, отколкото в Източна Германия. Планинските течения спомагат за образуването на големи амплитуди. Най-голяма височина имат Алпите (3000 м.), Шварцвалд, Харц и Руенгебирге, а най-малки са етапите в областите, които се намират в дъждовната сянка на земетръсния пояс: Рейнската равнина, долината на Некар, Тюрингските корита и долната област на Зале.

8. Колонии

Германия влезе сравнително твърде късно в редицата на колониалните страни. Едва в осемдесетте години на миналия век Германия започна да се занимава активно с колониална политика, а именно чрез добиването на колонии в Южна Африка.

Преди избухването на Световната война германските колониални владения се състояха от следните колонии:

	Повърхнина в 1000 кв.	Брой на бялото населени	Брой на туземното население
Германска Източна Африка	995,0	5 336	7 661 000
Германска Южна Африка	835,1	14 830	200 000
Камерун	745,0	1 871	2 652 000
Того	87,2	368	1 032 000
Нова Гвинея, Бисмарк. архип., Каролински о-ви, Марианските и Маршалските о-ви	242,5	1 427	602 000
Самоа	2,6	557	38 000
Киатчоу	0,5	4 500	190 000
Общо:	2,907,9	28 889	12 375 000

В сравнение с колониалните владения на другите народи, германското колониално притежание, с кръгло 3 милиона кв. км. и едно население от 12,4 милиона, бе твърде малко. Британското колониално пространство през 1914 год. възлизаше на 33 милиона кв. км., с 400 милиона население, а французкото колониално пространство - на 11.5 милиона кв. км., с 44 милиона население.

Германия разполага за късо време със своите колонии. Въпреки това, постигнати бяха значителни успехи, особено в стопанско отношение. В тия свои колониални владения тя построи 4176 км. ж.п. линии. От тях в:

Германска Източна Африка...........1435 км.
Германска Южна Африка.............2104 км.
Того..327 км.
Камерун.. .... 310 км.

През 1913 год. колониите са изнесли за 162 милиона Р. М. стоки и внесли за 157 милиона Р. М. такива. Най-важните произведения бяха: памук (Източна Африка), слонова кост (Източна Африка и Камерун), руди (Югозападна Африка), кафе (Източна Африка), какао (Камерун), копра (Нова Гвинея и Самоа), палмени семена и палмено масло (Камерун и Того), фосфати (Нова Гвинея) и коноп (Източна Африка).

Чрез Версайския диктат, не зачитайки международното право, тези владения бяха отнети от Германия. На доверие на международните решения (Акт Конго) колониите бяха оставени без значителна военна защита. Те трябваше да се борят с различни преобладаващи сили. Въпреки това, колониалните войски на Германска Източна Африка,

под ръководството на генерал фон Летов - Форбек можаха да останат до 1918 год. непобедени. В останалите колонии, след храбри боеве, германските войски трябваше да капитулират пред превъзхождащите ги сили на противника. Версайският диктат постави германските колонии, под предлог че Германия е не способна да управлява колонии, под мандатното управление и контрола на така наречената комисия по мандатите при О. Н.

Мандатите бяха разделени и дадени, както следва: Германска Източна Африка на Великобритания; малка част на Белгия и на Португалия,

Германска Южна Африка на Южно-Африканския съюз,
Камерун на Франция; по-малка част на Великобритания,
Того на Франция и на Великобритания,
Нова Гвинея с Бисмарковия архипелаг на Австралия
Каролинските, Марианските и Маршалските о-ви
на Япония и Самоа на Нова Зеландия.

Мандатните правителства съзнателно изоставиха германските колонии в безредие. Въпреки това, стопанската им стойност за Германия е много голяма. Колониите биха могли в 1937 год. да покрият германските нужди от внос, както следва:

От сизал и др. твърди влакна ....150 %
„ ванадиум..100 %
„ фосфат..75 %
„ какао...68,5 %
„ банани, пресни и сушени........................60 %
„ калаена руда..22 %
„ плодове, маслодайни семена и масла....13 %
„ кафе...11,2 %
„ памук...4.1 %

Възвръщането на колониите е една от външнополитическите цели на Велика Германия.

9. Съдебно дело

1. Наказателно право

Смисълът и целта на германското наказателно право са: защита на народа, изкупване на закононарушенията, в подходящи случаи възпитание и поправяне на закононарушителя до годност за връщане в обществото. При това, наказателното право не третира защитата на реда в дадено деяние, като външно произшествие, но спира своето внимание изключително върху проявената на дело зла воля. Наказанието трябва винаги да се предшества от вина. Щом някой е извишил противозаконно деяние, той трябва да получи своето наказание, дори и тогава когато законът не го е ясно обяснил. Като основен принцип лежи максимата: никакво престъпление без наказание. Този принцип дава възможност за една действителна защита срещу онези, които изграждат своето държане върху двусмислието между напълно забраненото и благоприличието. Според германското наказателно право се издават следните наказания: смъртно наказание, наказание за даден срок, парично наказание, загубване на способност за заемане на длъжности в обществени учреждения, загубване способност за военна служба и др. Освен наказанието, германското наказателно право познава още следните шест мерки за сигурността и подобрението: приютяване в лечебен институт или институт за грижи над престъпници; приютяване във възпитателен институт; приютяване в трудова къща; запазване на личната сигурност; кастриране на опасни вредители на морала и отнемане правата за упражняване на занаят. През годините от 1934 до 1939 в Германия бяха влезли принудително в лечебни институти и в такива за грижи над престъпници всичко 5,148 лица; във възпитателните институти бяха приютени 890 души; в трудови къщи - 7,502 души; кастрирани бяха опасни нарушители на морала 1808 души и отнемане на правото да упражняват занаят - 1322 лица

Съдебно-наказателната власт се упражнява чрез Околийски съд, Областен съд (наказателни камари и специални съдилища), Върховен съд, Държавния съд и Народния съдебен двор. Околийските съдилища се ръководят от един съдия. Те могат да издават наказателни решения до 2 години затвор или 5-годишен арест, парична глоба и особени второстепенни наказания. Областните съдилища, със своите наказателни камари (отделения), се ръководят от трима специалисти-съдии и могат да издават всички останали наказателни постановления и мерки. Те разглеждат и обжалванията спрямо решенията на околийските съдилища. Образуваните специални съдилища при областните съдилища, които разглеждат особени политически наказателни дела, имат правото да вземат бързи решения. Тези специални съдилища се ръководят от тричленен състав от специалисти-съдии. Техните решения не могат да се обжалват. Те са окончателни. Наказателните сенати при върховните областни съдилища се ръководят, също така, от един тричленен състав от специалисти-съдии. Те разглеждат, утвърждават или отхвърлят обжалваните решения на областните съдилища. Държавният съд, пък взема решения върху извънредните възражения и касационните жалби; наказателните сенати при него се ръководят от петима съдии. Народният съд, чиито сенати се ръководят от двама съдии-специалисти и трима назначени направо от Фюрера - райхсканцлер за един срок от 5 години, като почетни съдии, има право да издава наказателни постановления за предателство спрямо страната и за други тежки политически престъпления. Срещу неговите присъди не са допуснати обжалвания. Изпълнението на арестите и мерките за сигурност е еднакво за всички

области на Райха. Целта на наказателните мерки е, чрез впечатленията от затворническия живот и чрез създаване на навици в тежка и полезна работа да се въздейства върху затворника, така че всички ония, които показват склонност към подобряване, щом добият отново свободата си, да станат отново полезни членове на общността. На възпитателния елемент се отдава голямо значение. Преди всичко, полагат се големи грижи за младите затворници и осъжданите за първи път. Тези две групи престъпници се държат отделно от другите затворници и се прави всичко възможно, за да бъдат спечелени отново за общността. Германското право предвижда за непоправимите престъпници изкупване с оглед на обществената сигурност. Това изкупване е за неопределено време и ако не се постигне никаква цел, тя се продължава до живот. Такова изкупване става в специално обзаведени институти на сигурността. В един такъв затвор осъденият е задължен да работи най-различна работа.

След освобождаването на затворника, той остава и по-нататък под наблюдение. Службите, които изпълняват това, са в тесен контакт с частните и обществени благотворителни организации, на които предстои грижата за освободените. Особено помагат в това отношение причислените към националсоциалистическата благотворителност „Държавен съюз за грижи върху наказаните”, „Посредническата помощна служба” и „Учреждението за младежка помощ”.

2. Гражданско право

Производството по делата на гражданското право се изпълняват от Околийски съд (първа правна инстанция за малки наказателни случаи), от Областен съд (като съдилища от първа инстанция за всички останали случаи, като специални или такива, пред които става обжалване решенията на околийските съдилища), от Касационните съдилища (като специални съдилища над областните такива), както и от Държавния съд в Лайпциг (като ревизионен съд на касационния съд). При обжалване на дадено решение се допускат нови доказателства; тук се правят предимно проверки на решенията и правните въпроси. При ревизионния институт се проверяват предимно правните въпроси.

Покрай изброените съдилища трябва да се споменат и работническите съдилища, чиито обект на производство и решения са работническите въпроси. Това са съдилища за решаване на спорни въпроси между работници и работодатели, със съдействието на самите тях, като съвещателни при специалните съдилища, респ. съдиите. Съдилището от първа инстанция е Работническият съд. Обжалванията срещу неговите решения се правят пред Областния работнически съд, ако стойността на спорния обект надвишава една определена сума или ако Работническият съд допуска това въз основа принципното значение на правния спор. При особени предпоставки ревизията е допустима и при Държавния работнически съд.

10. Расова политика

Расовата политика е една важна точка от програмата на националсоциалистическия светски мироглед. Докато по-рано в Германия грижите за запазване на народната сила се простираха само до съвременната генерация, то сега националсоциалистическата държава направи една значителна крачка напред, като създаде, чрез своята расова и народностна политика, предпоставките за развитието на националните сили и в бъдеще. Изходната точка на националсоциалистическото учение върху значението за поддържане на расата се резюмира в следните изречения:

Преди околната среда да е въздействувала със своите условия положително или отрицателно върху човека, последният носи известно предопределение, добито по наследствен път от своите родители. По тоя начин, той или има стойност или няма такава. Наистина, околната среда, чрез възпитанието, чрез изкуството на лекаря, влиянието на идеите и пр. може да повлияе по един или по друг начин върху развитието на човека, но това влияние има граници, до които може да достигне. Вън от тоя кръг остават редица наследствени качества, върху които околната среда не е в състояние да влияе.

За основното разрешаване на всички расови и народностно-политически въпроси е създадено едно расово-политическо учреждение на Н.С.Г.Р. Партия. Този институт има, предимно, задачата да бди върху обществената и пропагандна деятелност в расово-политическата област и да дава съвети на законодателя, както и на разните служебни места в партията.

Главните расово-политически закони са: закона за предпазване на младото поколение от наследствените заболявания от 14 юли 1933-та год., който нарежда да се направят безплодни всички случаи на тежко заразни или наследствени болести, чието значение се явява пагубно за здравето на поколенията. Обезплодяването става по решение на Наследствено-здравния съд и неговите решения могат да се обжалват само пред Наследствено-здравния касационен съд. Обезплодяването става в болничните институти от лекари. Това обезплодяване трябва да се различава от обезплодяването (скопяването) при престъпления спрямо морала. Последеното се извършва въз основа на наказателна присъда срещу опасни навици и престъпления спрямо обществения морал.

Законът за запазването на германската кръв (закон за защита на германската кръв и чест), от 15 септември 1935 год., забранява женитби с евреи, както и извънбрачните расови смешения на германски поданици с граждани на Райха.

Брачно-здравният закон (закона за защита на наследственото здраве на германския народ), от 8 октомври 1935 год., забранява сключването на бракове, ако на основание на лекарския преглед се установи, че от женитбата ще се породи вреда за съпрузите или пък за техните деца. Касае се при това за случаи, в които болестта на един човек прави брака негоден или поради специфичността на наследствената болест го прави несигурен.

През 1935 год. във всички градове и населени места бяха създадени особени отделения за наследствени и расови грижи, които работят в целия Райх за практическото изпълнение на расово-политическите закони.

С тези закони и административни мерки за защита от един наследствено обременен или от едно нежелателно потомство, расово-политическата програма на националсоциалистическото движение не се изчерпва. Тя обхваща още и насърчението за сключване на бракове, отглеждане, т. е. възпитание на деца и запазване здравето на всички онези, които и духовно и телесно са ценни членове и живеят и творят за благото на

собствения си народ. Гарантирането на заеми за бракове, идеалната и стопанска грижа за здравите многодетни семейства, мерките за въвеждането на здравните грижи, възпитанието на момичетата за тяхното бъдещо назначение като майки, социалните грижи за работниците - всичко това представлява един комплекс от мерки, които имат за задача да заздравят физически и духовно германския народ. Но ако в първите осем години на националсоциалистическата расова хигиена трябваше да бъдат провеждани тия неща с така наречените „негативни мерки”, сега започва един втори период на расово-политическо изграждане, което се характеризира с повишената работа, чрез добре изпитаните задачи; защото, защитата от болните и вредните и поощряване на размножаването на здравите и способните съставлява основата за бъдещето на един способен за творчество народ.

11. Религия

Според партийната програма, националсоциализмът се гради на базата на положителното християнство. Държавата не може да се идентифицира с която и да е от съществуващите църкви. Дава се свобода на всички вероизповедания. От време на време се появяваха някои несъгласия между държавата и отделни църковни места, но тук не се касаеше за въпроси от вярата и за църковното учение, а само за политически работи, като напр. за младежките организации, народни училища, въпроси от морално естество, както и за политическата и финансова деятелност на отделни духовни лица и притежатели на ордени. В последните години тези несъгласия почти изчезнаха. Държавата запазва правото за себе си да надзирава това, като поема финансовата издръжка и на двете съществуващи църкви (католическата и протестантската), на които издръжката е равна, както беше и в по-ранните години. Тези издръжки възлизаха през 1939[-та] год. на 128 000 000 Р. М. Вън от това, държавата им предоставя да събират, чрез своите църковни учреждения, църковен данък от членове. Цялата финансова издръжка, която държавата дава на двете църкви, включително и църковния данък през 1938[-ма] год. възлизаше на 500 000 000 Р. М. Тези суми служат за поддържане на църквите и се разпределят според данъчните приноси на членовете на отделните църкви. Лицата, които не принадлежат към никоя християнска цръква, не плащат църковен данък. Едно число църкви - евангелската, католическата, старо-католическата и ортодоксалната, общините на методистите и баптистите и т. н. са публично-правни тела и се ползват като такива с една особено правна защита. Неделните дни, християнските и църковни празници и т. н. са законни празници и се намират под законна защита. Оскърбяването на Бога и обиждането на религиозното чувство са наказуеми. Мобилизираните се ползуват от правото и свободата да изпълняват своите религиозни обязаности. Също така, религиозните общности за изпълняването на религиозни служби при войската, както на фронта, така и в родината и в болниците, затворите и всички обществени учреждения, са допустими. Изучаването на религията е редовен предмет във всички училища (по желание). В повечето държавни университети съществуват теологически факултети и се ползуват с пълна културна свобода. Сигурността на вероизповеданието се намира под държавна защита.

Значи, в Германия няма нито една държавна църква, нито пък държавата и църквата са разделени фактори. За изпълнение на държавната контрола върху външните работи на църквата, както и за разрешаване на всички въпроси между държавата и църквата, бе създадено едно министерство за църковните работи. Религиозните съюзи са самостоятелни съюзи в пределите на държавата с право да уреждат само собствените си вътрешни работи. Религиозните дружества са автономни по отношение на учението за вярата, господнята служба, подготовката и назначаването на духовници и черковните организации. Само при особени персонални случаи е необходимо съгласието на държавата.

От 96 000 000 жители на германския Райх (без Генералното губернаторство) 94 000 000 души принадлежат към християнската църква, от които 45 000 000 са протестанти, 48 000 000 - католици, а останалите принадлежат към другите по-малки религиозни общности.

В годините от 1933 до 1939 са построени 270 протестантски и 230 католически църкви. При някои църковни постройки държавата е помагала със значителни суми. Също така и държавните помощи за поддържане и възстановяване на исторически и художествено ценни църковни постройки са значителни. Особено за отбелязване е, че

противоеврейското законодателство засяга евреите само като раса, но не и тяхната религия.

12. Възпитание

Учителите в германските училища трябва да притежават държавен изпит. Всички германски деца подлежат на задължително учение най-малко 8 години. Те постъпват на 6 години и първоначалният курс трае 4 години. След това те следват курса на народното училище, който е също така 4 години. Щом навършат 14-годишна възраст, те могат да работят като чираци и т. н., но ще трябва при това да посещават училища за продължаване на образованието си, което трае от 6-8 часа седмично.

В Германия има 52 370 държавни народни училища със 136 290 учители и 48 637 учителки. Освен това, има още 476 частни училища от същия ранг с 1 592 души училищен персонал и 37 793 ученици и ученички.

Деца, които не са започнали на 14-годишна възраст да се подготвят за занаят, могат да прекарат едно пълно училищно образование. На 10 год. възраст те могат да постъпят в едно средно училище, с един учебен план от 6 години или те могат, ако по-късно искат да посещават университет, да преминат един 8-годишен подготвителен курс в едно висше училище и пр.

Измежду по-висшите училища различаваме следните:

1.Гимназии (с латински и гръцки езици).

2.Реални гимназии, реформирани гимназии (латински, английски и френски).

3.Висши училища, строителни училища (с английски, френски; специални предмети: математика, физика и химия).

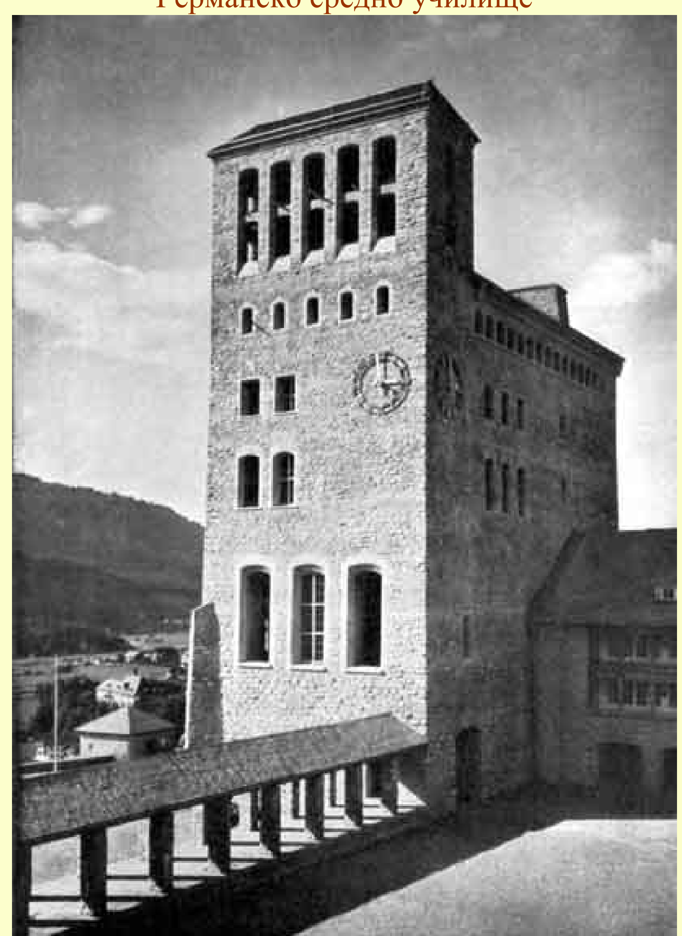
Момичетата могат да посещават средните и по-висшите училища. По-нататък идват и девическите училища, лицеите, висшите лицеи или научни институти, които са на едно равнище с висшите училища.

Има общо 2 457 висши училища, които се разпределят, както следва: 1 682 обществени училища за момчета, 580 девически училища, 70 частни училища за момчета, 125 частни девически училища. Общото число на учениците във висшите училища възлиза в края на 1939 год. на 733 793 души, от които 482 566 момчета и 251 227 момичета. В по-горните обществени училища са назначени за постоянни 24 505 учители и 4 366 учителки и на непостоянно място 11 192 учители и учителки.

Едно ново постановление на министъра на просветата определя училищните програми според съвременните нужди. Особено се внимава, щото занятията да служат за правилното ръководене на разбиранията, чувствата и волята. Определят се най-необходимите изисквания, за да се постигне едно определено образователно стъпало. Едно голямо място в учебната програма, естествено, е посветено на Германия. По-голямо значение се отдава на музикалните и гимнастически занятия. На гимнастическите занятия при мъжките училища са посветени 5 часа седмично, а в по-горните класове на девическите училища от 2-4 часа седмично. Числото на учениците в една паралелка в долните класове не може да бъде повече от 40 души; в сродните - не повече от 35 и в горните - не повече от 25 души.

Германско средно училище

Орденсбургът “Зонтхофен” в Алгой

Местонахождение:	**Година на основаването:**	**Брой на следващите през1939 г.:**
Берлин	1809	6 100
Бон	1780	2 515
Бреслау	1702	2 179
Дюселдорф (Мед. Ак.).	1919	476
Ерланген	1743	884
Франкфурт на Майн.	1914	1 464
Фрайбург	1457	2 176
Гисен	1607	553
Гьотинген	1737	1 153
Грац	1586	1 845
Грайфевалд	1436	577
Хале	1694	739
Хамбург	1919	1 521
Хейделберг	1386	1 818
Инсбрук	1669	1 663
Йена	1557	1 101
Кил	1665	941
Кьолн	1388	2 428
Кьонигсберг	1544	1 407
Лайпциг	1409	1 895
Марбург	1527	1 126
Мюнхен	1472	4 382
Мюнстер	1780	1 957
Позен	1919	---
Прага (най-стария германски университет)	1348	---
Рощок	1419	851
Тюбинген	1477	1 447
Виена	1365	8 029
Вюрцбург	1582	1 293

Висши технически училища

Местонахождение:	Година на основаването:	Брой на следващите през1939 г.:
Аахен	1870	789
Берлин	1879	2 323
Брауншвайг	1878	399
Бреслау	1910	542
Данциг	1904	---
Дармщадт	1877	1 143
Дрезден	1890	1 051
Грац	1886	392
Хановер	1879	911
Карлсруе	1865	661
Мюнхен	1877	1 692
Щутгарт	1862	797
Виена	1817	1 193

Минни академии:

Клаущал (Пруска минна академия)	1775	78
Фрайберг в Саксония (Саксонска минна академия)	1765	98
Льобен (минно висше училище)	1840	128

Висши търговски училища:

Берлин	1906	880
Кьонигсберг	1915	203
Лайпциг	1898	297
Нюрнберг	1919	187
Виена	1898	583

Горски училища:

Еберсвалде	1830	93
Хановерш - Мюнден	1868	56
Таранпт	1816	---

Към тези училища идват и учебните заведения в Генералното губернаторство, като университета във Варшава (основан в 1816 год.), Краков (основан в 1364 год.) и Люблин (основан в 1918 год.) и техническото училище във Варшава.

13. Младежка организация

Германското младежко движение по-рано бе разкъсано в много групи. От 1933-та год. то е организирано в една единствена организация на Хитлеровата младеж (Х. М.). Тя обхваща следните групи: Германския младежки народ (момчета от 10 до 14 години), Хитлерова младеж (момчета от 14 до 18 години), Германското младо момиче (момичета от 10 до 14 год.) и Съюза на германските момичета (момичета от 14 до 21 год.).

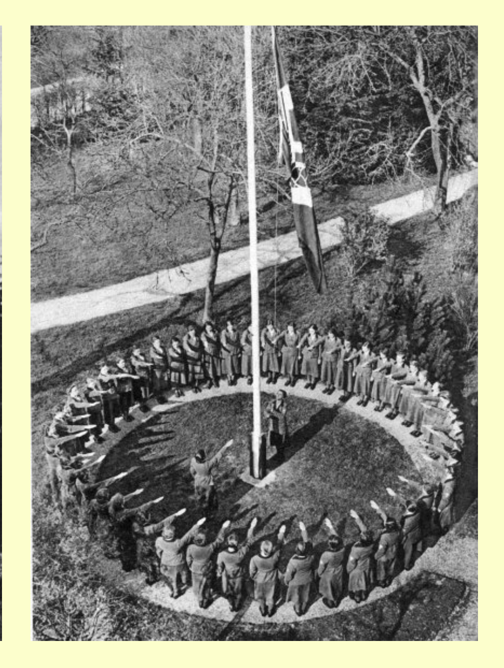
Организацията на Хитлеровата младеж бе основана в 1926-та год. като младежка организация на Н.С.Г.Р.П. В 1939 год. тя бе обявена за задължителна организация на всички млади германци. Нейната задача е телесно, духовно и морално възпитание в духа на националсоциализма, както в семейството, така и в училището. За телесното развитие служи спорта, упражненията, излетите и лагеруването; на духовното и морално възпитание служат вечерните срещи, радиопредаванията и пр. Особено внимание се обръща на възпитанието в послушност, дисциплина, другарство, телесна твърдост и т. н. През 1939 год. числото на членовете на Хитлеровата младеж възлизаше на 7 728 259 души или 90% от цялата германска младеж.

За здравето на Хитлеровата младеж се грижат 4 000 лекари, 800 зъболекари, 500 аптекари. 40 000 момчета и 35 000 момичета са обучени в даване на първа медицинска помощ и стоят на разположение на лекарския персонал. Освен това, цялата германска младеж се подлага всяка година на основен лекарски преглед, а така също и ежегодният набор от 1 200 000 младежи, които влизат всяка година в Хитлеровата младеж.

Хитлеровата младеж се стреми за всяка местна единица да създаде едно особено огнище. Понастоящем Хитлеровата младеж разполага с 2 200 домове, които са построени специално за техните цели и 1 500 подслони, които са добити чрез пристрояване, според изискванията. Понастоящем се намират в постройка 900 домове (нещо като интернати) и под план са други 45 000 домове. Към съюза на Хитлеровата младеж е причислен и Държавния съюз на германското подслонително дело. Този съюз разполага с 2 000 подслони. През 1938 год. в тях са пренощували 8 720 731 младежи. Това прави осем пъти повече от броя на всички пренощували във всички хижи из цял свят.

14. Държавна трудова повинност

До 1933-та год. трудовата повинност бе предмет на много организации и партии, но от август 1933-та год. има само една доброволна националсоциалистическа трудова повинност, която се намира под едно ръководство. Чрез нея бе подготвена общата задължителна трудова повинност, която бе оповестена на 26 юни 1935-та год. за германската младеж от двата пола, от 18-25 год. възраст.

Задължителната служба на младежта в трудовата повинност съществува от 1935-та год. Нейното отбиване е предпоставка за отбиване на военната служба. Числото на мъжете - трудоваци възлизаше през 1935/36 год., включително и персонала, средно на 200,000, през април 1939 год. - на 380 000 мъже. Всяко трудово отделение обхваща кръгло 200 трудоваци. На 1 септември 1939-та год. в Райха имаше 1700 отделения.

Също така и за женската трудова повинност важеше най-напред принципа на доброволната служба. Само за абитуриентите, които възнамеряваха да следват, съществуваше вече задължителната трудова повинност. Чак през септември 1939-та год. бе наредено задължителното събиране, временно, на 100 000 момичета, включително и персонала. В един лагер се помещават от 40 до 81 трудовачки. Понастоящем в страната има 2 100 такива лагери.

От 1933-та год. до края на 1939-та год. са минали 2,5 милиона мъже и кръгло 300 000 момичета през „училището на нацията".

В лагерите младежите се възпитават в духа на общността и националистическото разбиране за труда. Чрез участието си те допринасят същевременно за изпълнението на големите стопански задачи на трудовата повинност. Държавната трудова повинност провежда общополезна работа, която не е овладяна от частното стопанство. Работата служи изключително за добиването и увеличаването на доходите на земята и с това - подсилване на германското селячество. С участието при прибирането на реколтата и при запазване от катастрофи и бедствия, трудовата повинност се смята като пазител на народното богатство от бедствия и вреди.

Възпитанието на женската младеж в духа на националната общност е също така не по-малко важно. Възпитанието в другарство и едно по-висше разбиране за назначението на труда е от голямо значение. Женската младеж, обаче, изисква други пътища на възпитание, защото това възпитание трябва да се съобразява с изискванията на женските качества. В центъра, обаче, на това възпитание и тук стои труда. Касае се главно до даване помощ на претрупаната домакиня и майка на село. Тук момичето вижда, че неговата помощ е необходима и се чувствува като необходима част от голямото цяло. Момичетата работят 7 часа дневно в селския дом, където заедно със селянката извършват работата в къщи, на полето или в градината. Освен това, през лятото те организират детски градини, участвуват в полската жътва или помагат в Н. С. детски градини. Освен работата вън от службата, докато са в лагерите, те допринасят за политическото си обучение, за своето телесно възпитание, както и за общото възпитание на трудовачките в трудовата повинност за женската младеж.

15. Държавна културна камара

Държавната културна камара бе основана в 1933[-та] год. като професионална съсловна организация на всички културни творци в Германия. Тя се разделя на седем отделни камари: Държавна камара на писателите, Държавна камара на печата, Държавна радиокамара, Държавна камара за театъра, Държавна камара за музика, Държавна камара за приложните изкуства и Държавна филмова камара. Всички камари са публично-правни тела. Президент на Държавната културна камара е министърът на пропагандата, д-р Гьобелс. Той назначава президентите на отделните камари. Членството е задължително за всички културни творци. Това значи, че който се занимава с културна работа, трябва да бъде член на дадена отделна камара, която е меродавна за неговия занаят. Лица, които не притежават необходимото доверие и наклонност, не се приемат или ако такива са вече станали членове, те се изключват и нямат право да изпълняват културен занаят.

Задачата на Държавната културна камара и нейните отдали е да поощрява германската култура да отговаря на народ и държава, да урежда стопанските и социални въпроси из областта на културните занимания и да действува за изравняване и съчетаване на всички стремежи в отделните групи. За изпълнението на тези задачи, камарите имат правото да определят условията на предприятията, да отварят или затварят предприятия из областта на тяхната компетенция. Също така, те могат да дадат нареждания за важни въпроси, особено върху вида и формите на договорите из областта на културната деятелност.

За осигуряване на дисциплината в различните културни занаяти, председателите на камарите могат да издават и наказателни постановления.

Държавно-културния сенат (Д. К. С.) бе провъзгласен през 1935 г. като представителна форма на германския културен живот. Той се състои от най-представителните и важни личности, които се назначават от председателя на Държавната камара.

16. Приложни изкуства

Въз основа на закона за държавната културна камара от 22 септември 1933-та г. създадената Държавна камара за приложните изкуства е публично-правно тяло. Тя, като професионална и съсловна организация, обхваща всички артисти из областта на приложните изкуства, както и издателствата, така и търговията с произведенията на изкуството и търговията със старинни произведения на изкуството. Нейната задача е да урежда стопанските и социални въпроси на културната професия. Грижата за образованието и повдигането на този занаят принадлежи на държавата, която създава академии, висши училища за изкуства, училища за художествени занаяти и др. подобни институти, чиито традиции в Германия водят началото си от края на XVII век.

Велика Германия постави големи задачи на приложните изкуства. Службата на Генералния строителен инспекторат за столицата на Райха и Главното отделение за приложните изкуства към натоварения от Фюрера ръководител за контрола над общото духовно и светско възпитание и обучение в идеите на Н. С. Г. Р. Партия са меродавни за новото създаване на приложните изкуства. Така възникнаха в Нюрнберг, Мюнхен, Берлин и други места монументалните държавни сгради и тия на партията, като израз на народната общност и величието на съвременността. Ежегодните големи изложби на изкуствата, на архитектурата, художественото занаятчийство и пр. в Мюнхен дават една ясна картина за състоянието на творчеството във всички области. Изложбите на германските градове и области в Райха предават на народа изкуството в неговите най-добри постижения. Също така и германските съюзи на изкуствата стоят в служба на тази мисъл. Тяхното число възлиза на 250. Дават се многобройни премии от държавата, областите и от общините, като отличия за най-добрите сили и постижения в изкуството. В речите на Фюрера по културните въпроси при откриването на големите изложби на изкуствата, както и в конгресите на партията, се съдържат основните линии и напътствия върху насоките и стремежа на германското изкуство на новия Райх.

17. Музеи

Музеите са важни образователни и възпитателни институти за германския народ. Те се разпределят в сбирки на изкуството (като напр. картинна галерия, скулптурна сбирка, музей на художествените занаяти) и сбирки на науката (като напр. музей на народния бит, етнографски, естествознание, предисторически и ранно-исторически музеи, културно-исторически сбирки, военни музеи и др.). Тяхното начало може да се проследи до средновековните църковни ценности и кралски съкровищни камари, от времето на Ренесанса и пр. От дворцовите галерии се развиха модерните галерии. Богатите и важните сбирки на германските крале, напр. на ерцхерцог Фердинанд Австрийски в двореца Амброс и на кайзер Рудолф II в Прага, бяха затворени за народа. Едва през просветната епоха тези сбирки бяха направени достояние на народа. Фридрих Велики превърна на дело тази социална мисъл още десетилетие преди френската революция. Галерията в Потсдам и по-късно Каселската, бяха първите обществени музеи в Германия. През 19-ти век числото на музеите се увеличи значително. Понастоящем Германия притежава много стотици сбирки от произведения на изкуството, които в по-голямата си част са собственост на държавата и на общините. От световна известност са Берлинските и Виенските музеи, Старата пинакотека, Националния германски музей в Мюнхен, Картинната галерия, Порцелановите сбирки и Зеления свод в Дрезден, Института на изкуствата във Франкфурт на Майн, Домът на изкуството в Хамбург, Картинната галерия в Касел и Музея Валраф-Рихард в Кьолн на Рейн. Към рода на сбирките на науката и изкуството спадат и отечествените музеи, чието значение за изучаването на Германия и нейната култура постоянно расте.

18. Музика

Музикалното дело в Германия в течение на вековете се е развило до една художествена висота, която задължава държавата да го поощрява обширно. Защото хубавото изкуство е имало нужда винаги от ония, които добре го разбират. Ако по-рано германските князе изразходваха значителни суми, за да си поддържат един оркестър или да лансират известен музикант, който да застане на чело на един подобен институт, (Бах, Хендел, Хайдн, Моцарт и много др. познати композитори, които застанаха на подобни места), то днес държавата и градовете доставят финансови средства за поддържането на 135 големи професионални симфонични оркестри. Също така, Райхът се грижи за музикалното образование на способните и поощрява младите музиканти, както и за самото частно музикално дело при любителски концерти и хорове.

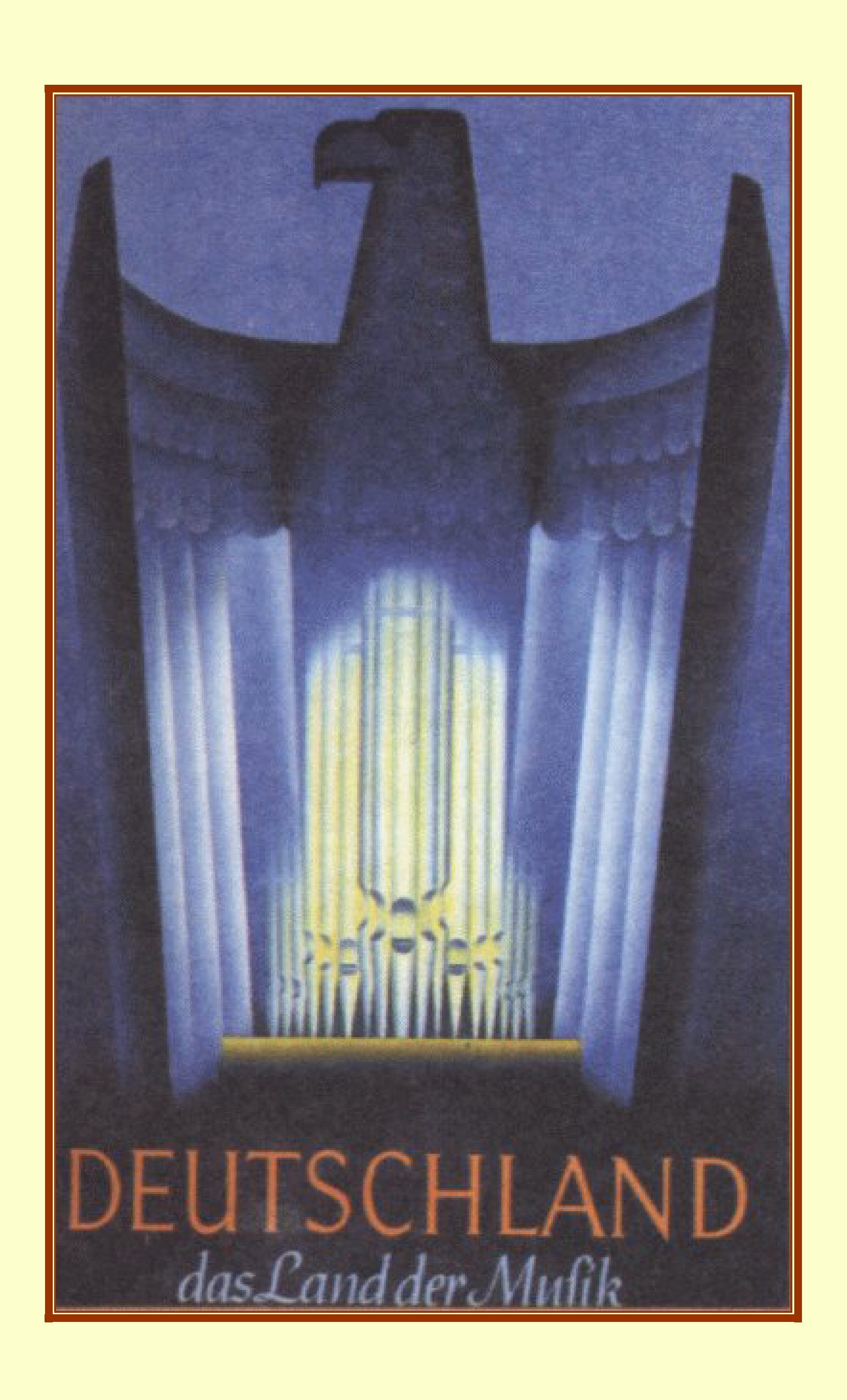
Обобщеният характер на тези задачи дава едно единно ръководство в културно-политическите задачи на дадено централно място. Тази задача е поверена на отделите за музика при Министерството на просветата и пропагандата. Тук се обработват големите музикални въпроси на музикалния живот и се бди върху управлението на важни музикално-културни институти. Отстранява се всяко ограничаване на музикалното творчество. Едни по-особени задачи, по-нататък, се преследват от отдела за чуждестранна музика, от държавните изпитателни отдели по музика, учреждението за концертно дело, „Stagma" и др.

Ежегодният конгрес по музика в Дюселдорф дава един окончателен преглед на музикалния живот в Германия. Тук се изнасят всяка година най-новите творения на симфонични, хорови и камерни концерти, а също така и оперни такива. Хора на музикалната наука, музикални педагози, диригенти на любителски хорове и оркестри и пр. четат свои реферати; тук правят своите доклади и референтите по музика при Хитлеровата младеж, както и тия при Н. С. Студентски музикален съюз, както и много други музикални организации. Тук те държат своите заседания, взимат своите решения и чертаят планове за своята бъдеща дейност. При тези случаи се раздават държавните музикални отличия и награди от по 10 000 Р. М. на най-добрите германски цигулари, пианисти както и националните премии, една от 10 000 Р. М. и две по 5 000 Р. М. за национални музикални композиции. Всичко това датира от 1933-та год. Артистите, солистите, както и оркестрите, изнасят своите продукции пред тамошното фабрично работничество и жънат своята слава всред една въодушевена публика. Чрез тъй наречените военни концерти, германските музиканти изнасят своето изкуство пред войниците в техните казарми и пр.

Благодарение на стегнатата организация на всички музикални институти, стана възможно да се поддържа музикалния живот и през време на войната. Всички оркестри са запазени и те остават да изпълняват своята задача и сега. Посещението на концертите се е увеличило извънредно много. В така наречените големи Фуртвенглерови концерти в Берлинската филхармония стана нужда през зимата 1939/40 г. всяко представление да бъде изнесено по три пъти.

Музиката може само тогава да разреши правилно възложените й задачи, когато е облекчена от професионалните грижи. Тази професионално-съсловна грижа е работа на Държавната музикална камара. Заради това тя се старае да повдига винаги музикалното ниво на музикантите. Никой музикант не трябва да страда на старини. Какво се върши в областта на народното музикално дело, показват следните цифри: в Германия, понастоящем, има 27 000 мъжки хорове, от които много от тях имат едно стогодишно

съществуване, числото на членовете им възлиза на 767 000 души; освен това, има още 12 000 смесени хорове с повече от 450 000 членове. Броят на оркестрите в страната, народните музикални оркестри, музикални общества и т. н. възлизат на 12 000 с около 160 000 членове.

19. Театър

Националсоциалистическата държава постави театъра на централно място в културния живот на народа. С един специален закон за театъра от 1934-та година цялото театрално дело е реорганизирано и наново уредено. На чело стои един държавен драматург, който ръководи осъществяването на всички въпроси във връзка с театъра, що се касае до насърчения и изисквания в развитието на театралните програми на различните германски сцени. Задачата на държавния драматург няма нищо общо с „цензурата” от старото време. На него се представят всички планове и програми за представленията, преди започването на сезона, за да може той да получи един общ поглед, който да му даде възможността да действа като коректив и да се грижи за това, щото покрай добрата класическа драматургия и младите драматурзи да постигнат своето право, доколкото те се борят за признание. Така, от това централно място се поощрява смисленото развитие на театралните програми и планове за представления.

Националсоциализмът се стреми към едно естествено театрално изкуство, при което личността на артиста да бъде център, а не някаква си техника или извънтеатрално действие.

Законът за театъра от 1934-та год. определя по-нататък, че частни лица могат да дават театрални представления само на основание едно разрешение от учреждението. По този начин се отнема възможността на неподходящи или финансово слаби лица да образуват театрални предприятия. (Законът не важи по отношение представянето на малки представления).

Организаторите и персоналът на театрите (кръгло 40 000 души) са членове на Държавната театрална камара. Една добре уредена грижа за старостта дава сигурност на всеки член на сцената, че той, ако не е вече в състояние да проявява дейност, няма да бъде безпокоен от нужда и грижи.

Държавата гарантира на театралните предприятия достатъчно субвенции, за да могат те да дадат най-доброто в своята художествена работа и да държат входните такси на такова ниско ниво, щото всеки да може да се ползва от художествените наслади, които дава театърът. За посещенията на театрите от трудещите се, се грижи националсоциалистическата общност „Сила чрез радост”. Тя дава възможност, щото всеки с малко средства да посещава не само специално организирания „Театър за народа”, но и всички останали театри в Германия, включително и първите германски театри. Специални организации пък се грижат да бъде привлечена германската младеж като театрална публика. Благодарение на тези мерки, посещението на театрите през последните години се е така увеличило, щото съществуващите театрални сгради в много градове са вече недостатъчни да поберат посетителите. Преди обявяването на войната в Германия имаше 492 театри от които:

5 държавни театри
25 провинциални
105 градски
34 специални общоползващи народа театри
42 частни
40 пътуващи
16 театрални дирекции за театрални представления
74 подвижни театрални предприятия

121 свободни театри

30 диалектни театри.

Театралната наука е въведена като предмет за изучаване в много германски университети. Научни театрални институти има при университетите в Берлин, Кил, Кьолн и Мюнхен. Театрални музеи има в Мюнхен (Театралният музей на фондацията Клара-Циглер-Щифтунг, основан в 1910-та год.), в Кил {основан в 1921-ва год.), в Кьолн(основан в 1921-ва год.), в Берлин (Държавният театрален музей, основан в 1929-та год.), освен това в Манхайм и Майнинген. Най-голямата театрална сбирка се намира във Виенската национална библиотека.

20. Филмово дело

Според последното преброяване на 1 май 1939 г., Германия притежава общо 6123 филмови театри с кръгло 2.6 милиона места.

КИНО-ТЕАТРИТЕ ВЪВ ВЕЛИКА ГЕРМАНИЯ
(данни от 1 март 1939-та год.)

Велика Германия:	Брой на кинотеатрите:	Брой на местата:
Старият Райх	4 938	2 173 564
Остмарк (Австрия)	787	241 851
Судетска област	370	139 690
Данциг	24	9 616
Мемел	4	1 712
Всичко	6 123	2 566 433

От общия брой на кинотеатрите 82% се намират в частни ръце, а останалата част - в ръцете на дружества. В противовес на други страни (напр. Швеция и Норвегия), в Германия почти няма кинотеатри, които да са притежание на градовете, общините или на областите.

Посещението на кинотеатрите в последно време се увеличи много. Ето как се е движило посещението в кинотеатрите от 1932 до 1939 год., в пределите само на стария Райх.

(Отчетна година от 1 април до 31 март.)
1932/33..........................238.4 мил. посетители
1933/34..........................244.9 мил. посетители
1934/35..........................259.4 мил. посетители
1935/36..........................303.9 мил. посетители
1936/37..........................361.6 мил. посетители
1937/38..........................396.4 мил. посетители
1938/39..........................441.6 мил. Посетители

Този поглед показва, че от вземането на властта от Хитлер привличането на по-голямата част от населението за посещение на кинотеатъра расте постоянно. До 1933-та год. съществуваше едно свръхпредлагане на филми. Тогава бяха пускани на пазара средно годишно по 500 филми. Но липсата на достатъчно търсене и използуване на филмите предизвикваше една постоянна криза в производството им. За да се дойде до едно здраво отношение между предлагането и търсенето на филмите, от 1933 година броят на предлаганите такива беше значително ограничен, а приложението на всеки отделен филм беше подобрено. През времето от 1936 до 1939 год. средната годишна нужда от филми възлизаше между 160 и 180 такива. За сигурното финансиране на това производство беше основана на 1 юли 1933 год. една Филмова кредитна банка.

	Общо филми		филми с действие		филми без действие	
	броя	метра	дълги	къси	дълги	къси
Германски филми	1388	629 866	101	62	41	1184
Чуждестранни филми	147	188 087	62	5	4	76
Общо	1535	817.953	163	67	45	1260

При всичко това, националсоциалистическата държава не се задоволяваше с новото устройство на германското филмово дело.

Чрез закона за Държавната културна камара и новото законодателство относно филмите, филмът беше признат като културно благо. Съдействието на държавата при изграждането му имаше за цел да го извади от частностопанския кръг на действие и го натовари с обществени задачи. На основание закона за Държавната културна камара, всички филмови производители, автори, артисти и др. са организирани в Държавната филмова камара. Членуването в тая камара е предпоставка за участие при създаването на филмите. Това дело за издигане на филма беше допълнено чрез различните постановления на Държавната културна камара върху построяването на кинотеатрите, уреждането на входните цени, грижите за културните филми, изготвянето на филми за младежта и т. н. Държавата посвестява едно особено внимание на филма като на възпитателно средство. С тази задача се занимава Държавният институт за филм и картини из областта на науката.

За поощряването на филмовото творчество беше създадена от райхсминистра на просветата и пропагандата „национална филмова премия”, която всяка година на 1 май се дава за най-добрия филм през съответната година.

Всеки филм се преглежда предварително от специална проверителна филмова комисия. Като културно-политическа степен и същевременно като основа за данъчно облекчение се издават почетни звания. Те са:

1. Особено ценен от държавно-политическо и художествено гледище филм.
2. Ценен от държавно-политическо гледище филм.
3. Художествено ценен филм.
4. Културно ценен филм.
5. Ценен от народностно и битово гледище филм.
6. Ценен от гледището на младежта филм.
7. Народнообразователен филм.

21. Печат всекидневен

До 1933 год. всички вестници, които излизаха в Германия, в тяхната общност бяха отражение на тогавашната партийнополитическа и духовна разпокъсаност на народа. Веднага след вземането на властта беше въведен нов ред, съобразно националсоциалистическото схващане. Този ред беше проведен в бързи етапи:

През м. март 1933 год. беше създадено Министерството за просвета и пропаганда, което стана меродавно за всички въпроси по печата и пропагандата. Всички вестници, враждебно настроени към държавата, бяха забранени и средствата им конфискувани; през септември 1933-та год. бяха обнародвани, в рамките на закона за Държавната културна камара, постановленията върху Държавната камара по печата; през октомври 1933-та год. излезе законът за редакторите, който определя дейността на редакторите за обществена и ги приобщава в един строго професионален ред; през ноември 1933-та год. последва законът за стопанското реорганизиране, чрез който цялото вестникарско дело,. както и вестникарските реклами, се поставиха под държавен контрол; през април 1935-та год., чрез едно постановление на председателя на Държавната камара па печата, бе премахната анонимността на вестникарските издателства. Това постановление предписва, че всички ония, имащи право на издателство, трябва да бъдат вписани при Държавния съюз на германските издатели на вестници, че техният арийски произход е доказан (от 1800 год. насам), че капиталистическите дружества нямат право да издават вестници и че не е допустимо да служат на религиозни, професионални или частни интереси; през април 1935 год. председателят на Държавната камара по печата издаде и други постановления, а именно за отстраняване на ненормалната конкуренция в печата и за премахване на булевардните и сензационни вестници.

В националсоциалистическата държава вестникът е едно средство на същата за ръководене и просвещаване на народа. За печата особено важи принципът, че свободата на единицата е подчинена на свободата на нацията. При това не е забранено ни най-малко да се упражнява една отговорна критика.

Ръководни германски седмични вестници са: Дас Райх, Дас Шварце Корпс (SS, Арбайтертум, D.A.F.), Дер Арбайтсман, Хитлерова младеж и др.

Според тиража, най-големите германски вестници са следните:

Название на вестника:	Място на издаването:	Тираж през 1939 год.:
Фьолкишер Беобахтер	Берлин, Мюнхен, Виена	836 000
Берлинер Моргенпост	Берлин	443 000
Берлинер Илюстрирте Нахтаусгабе	Берлин	359 000
Вестдойчер Беобахтер	Кьолн	237 000
Берлинер Локаланцайгер	Берлин	208 000
Националцайтунг	Есен	163 000
Хамбургер Анцайгер	Хамбург	159 000
Клайне Фолксцайтунг	Виена	154 000
Лайпцигер нойесте Нахрихтен	Лайпциг	153 000
Дер Ангриф	Берлин	125 000
Франкфуртер Генераланцайгер	Франкфурт на Майн	105 000
Франкфуртер цайтунг	Франкфурт на Майн	97 000
Дойче Алгемайне цайтунг	Берлин	92 000
Нойесте Нахрихтен	Виена	74 000

22. Радио

Националсоциализмът отдаде голямо значение на радиото като средство на политическата пропаганда, за културното възпитание на народа и най-сетне, като средство, което допуска щото целия народ да вземе участие в национални празници, политически събития и пр. Затова от 1933-та год. година насам държавното ръководство посвещава особено внимание на строежа и организацията на радиото. Германското радио е съсредоточено в едно дружество, наречено „Райхсрундфунк- Гезелшафт”, начело на което стои един главен директор, който същевременно е и държавен интендант на германското радио. Отделните предаватели се третират като клонове от „Райхсрундфунк-Гезелшафт”, обаче, всеки отделен интендант е пълноправен и отговорен ръководител на своя предавател.

Правата на собственост върху „Райхсрундфунк - Гезелшафт” се намират в ръцете на Райха.

„Райхсрундфунк-Гезелшафт” се намира под политическото ръководство на Министерството на пропагандата и се представлява от едно Отделение за радиото.

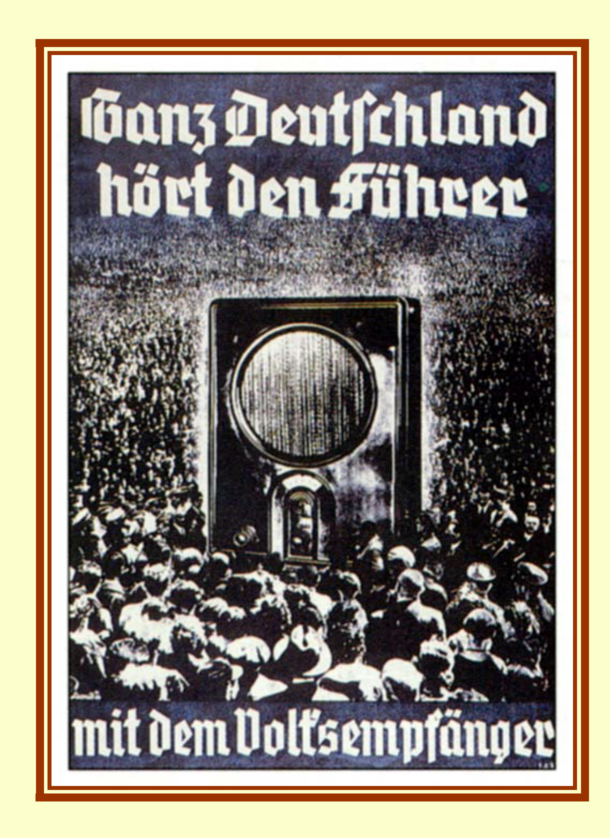
Основаването и поддържането на предавателите е работа на Германската държавна поща, която също така сбира таксите от слушателите (по 2 Р.М. на месец). Числото на слушателите- притежатели на радиоприемници възлизаше на 1 ноември 1940 год. в границите на Велика Германия (без Губернаторството) на 156 милиона души. С това Германия стои пред Англия, която на 1 януари 1930 год. имаше 8,9 милиона слушатели, и е на първо място в цяла Европа. В стария Райх числото на слушателите се покачи от 4,3 милиона, колкото бяха през 1933 год., в началото на 1939 год. на 10,6 милиона. Понастоящем броят на предавателите възлиза на 73.

Сградата на берлинското радио

Програмата на германското радио през 1938/39 г. е било както следва:

Забавна музика	64 %
Сериозна музика	5 %
Игри и сказки	7,4%
Спорт	3,2.%
Политика	3,5%
Вестникарски съобщения	2,9%
Детски и училищни предавания	3,6%
Новини	10,4%

Германското радио стопанство в последните години се развива много благоприятно.

	Стопанска година 1933/34 Броя	Стопанска година 1938/39 Броя
Общо	1 785 066	3 466 906
От тях:		
Народни приематели	648 822	542 057
Германски малки приематели	-	1 042 243

Радиопредаватели във Велика Германия:

Предаватели:	Дължина на вълните м.	Предавателни сили K.W.	Предаватели:	Дължина на вълните м.	Предавателни сили K.W.
Общ герм.	1571	150	Трийр	251	2
пред.					
(Дойчландзенде	1339	50	Катовиц	249,2	50
р)	578	1	Гьорлиц	243,7	5
Бремен II	578	1	Тропау	243,7	10
Инсбрук	578	1	Заарбрюкен	240,2	17
Нюрнберг	522,6	100	Линц	236,8	15
Залцбург	506,8	120	Мемел	233,5	10
Щутгарт	470,2	120	Брегенц	231,8	5
Виена	455,9	100	Фрайбург (Бр.)	231,8	5
Прага	405,4	100	Данциг II	230,2	0,5
Кьолн	395,8	100	Унтервезер	225,6	2
Мюнхен	382,2	120	Ხановер	225,6	2
Бремен I	356,7	100	Фленсбург	225,6	2
Лайпциг	345,6	50	Магдебург	225,6	0,5
Берлин	338,6	15	Щетин	225,6	2
Позен	338,6	5	Щолп	225,6	5
Грац	331,9	100	Литцманщадт	224	120
Клагенфурт	325,4	100	Кьонигсберг 11	222,6	2
Хамбург	315,8	100	Моравия		
Донау	304,3	20	(Острау)	222,6	2
Бреслау	293,5	10	Варшава	216,8	10
Данциг	291	100	Кайзерслаутерн	209,9	0,5
Краков	269,5	60	Дрезден	204,8	0,25
Кьонигсберг	259,1	32			
Бохемия	251	25			
Брюн	251	0-5			
Франкфурт	251	2			
Касел					
Кобленц					

Знак за повикване	Дължина на вълните м.	Знак за повикване	Дължина на вълните м.
Германски предавател на къси вълни, пред. Сила 50 K.W.			
DIA	31,38	DIN	31,45
DIA	19,74	DIP	25,31
DIC	49,83	DIQ	19,63
DID	25,49	DIR	19,56
DIE	16,89	DIS	13,98
DIH	16,81	DIW	31,09
DII	41,15	DIX	31,01
DIM	49,35	DIZ	25,42
DIL	19,85		

Предавател на къси вълни Подиебрад;
предават, сила 34 K.W.

D.H.E.4A.	25,34	D.H.E.5B.	19,58
D.H.E.2A.	49,92	D.H.E.2B.	49,75
D.H.E.5C.	19,79	D.Z.B.	29,87
D.H.E.5A.	19,70		

Утра къси вълни и телевизионен предавател Паул Нипков;
сила на предавателя 25 K.W.

Тон	6,6	Картина	6,28

През 1935 г. в Райха започват първите в света
редовни телевизионни излъчвания.

23. Здравни грижи

В Германия господствува принципа на свободния избор на лекаря, защото в него се вижда една важна предпоставка за доверието между лекар и пациент. Германските лекари могат да упражняват своя занаят само въз основа на разрешение от държавата. Те добиват своето образование в медицинските факултети и университетски клиники. Организирани са в една професионална организация на държавната лекарска камара, която обхваща всичко 60,000 лекари и която урежда нуждата от лекари.

Организацията на германските здравни грижи, обобщена през последните години, е поверена на един ръководител. Тя се разделя на две ведомства: Здравна сигурност и Здравно ръководство. Здравната сигурност, както и в повечето други страни, е работа предимно на държавата, обаче, Здравното ръководство е дело на партията. Висшият ръководител на двете институции е държавният здравен ръководител, който заема в държавната организация поста държавен секретар в Министерството на вътрешните работи, а в партията- ръководител на Главния отдел за народно здраве.

1. Здравна сигурност

Задачата на здравните органи е да пазят здравето на народа и да вземат веднага мерки срещу разни болести, особено срещу заразителните. При всяко правителствено служебно място има по едно особено отделение, което урежда всички въпроси на общественото здравеопазване. Колко е голямо значението на това отделение, личи от изброените ведомства, които се намират под негово ръководство: здравна полиция, аптекарско дело, болнично дело, наследствено и расово дело, лечебни институти, борба против заразителните болести, грижи върху водата за пиене, хигиена на хранителните продукти, научни институти и учреждения, акушерско дело, грижи за бозайничетата и малките деца, грижи за тялото, лекарски въпроси в спорта и телесните упражнения, грижи за здравето на учащата се младеж, медицинска статистика и погребално дело.

Независимо от това, съществува и една вътрешна съобщителна връзка между всички тия институции, за по-добри мерки против заразителните болести. Това обобщаване е една гаранция за бързото опознаване на заразителните болести и за бързото им локализиране и спиране.

Числото на болниците, санаториумите и др. лечебни заведения възлизаше през 1938 год. кръгло на 5 000, с около 800 000 легла. Покрай това, съществуват и редица уредби, които спомагат за запазване на здравното състояние на населението. Напр. постоянни грижи за бозайничетата, свети за майката, грижи за туберкулозните и пр. По-нататък, всеки голям град разполага най-малко с една поликлиника, в която се правят безплатни прегледи.

Германската социална осигуровка дава също така възможности на икономически слабите, в случай на нужда, да бъдат преглеждани от един специалист лекар или в дадена клиника. Вън от това, социалната осигуровка гарантира безплатен преглед на курортните и лечебни бани.

2. Здравно ръководство

Здравното ръководство има за задача да предпазва населението от заболявания чрез предпазни мерки. Средствата за това са: просвета чрез слово и печат; назначаване на лекари да се грижат за здравето на трудещите се; лекарският контрол при подготовка на занаята; чести прегледи (рентгенови снимки и прегледи), както на младежта от организацията на хитлеровата младеж, така и на заетите в труда; храненето според постиженията на най-новите стопански изследвания; включително и контролиране и съвещаване при използуване на свободното време и отпуските на гражданите и пр. Задачата на Здравното ръководство, по-нататък, е да праща от време на време многодетни семейства на почивка в почивни станции. Лекари приготовляват предварителната работа за тази цел. Една от най-интересните лекарски задачи е дейността на лекарите в предприятията. Чрез постоянния контакт на лекаря с персонала, той е в положение да опознае здравното състояние на всеки поотделно и при най-малката

промяна в началото ще може да вземе бързи мерки. Всека опасност за здравето, която произтича от упражняване на дадено занятие, се отстранява чрез подобрение на условията за труда. Онези, които упражняват дадено занятие, което се отразява едностранно върху развитието на телесния и духовен живот, упражняват подходящ спорт; чрез организацията „Сила чрез радост” е възможна една почивка през време на отпуската. Благодарение на сътрудничеството на лекаря в предприятието, много от фабричните предприятия днес разполагат със собствени бани и спортни игрища. За провеждането на всички тия задачи, Фюрерът създаде през 1935 год. Главно учреждение за народно здраве при Н. С. Г. Р. П. Това учреждение назначава всички лекари в различните политически организации, като SS, SA, HZ, NSV. Около 70% от всички лекари са почтени сътрудници при Главното учреждение за народно здраве.

24. Германският трудов фронт

Германският трудов фронт е организацията на всички трудещи се в Германия. Тя бе образувана през 1933 год., на чело на която стои държавният организационен ръководител на Н. С. Г. Р. Партия, д-р Роберт Лай. Общото число на членовете му (работници, чиновници, предприемачи, занаятчии и занимаващи се с търговия) възлиза почти на 25 милиона души. В тясна връзка с партията, Германският трудов фронт осъществява националсоциалистическия принцип за преодоляване на класовата борба и противоречията между работодателите и работниците. Неговата цел е една действителна и производствена общност на всички германци.

Км Германският трудов фронт принадлежат: осигуровката на работниците; създаване на известно равенство между всички участвуващи в производството на базата на националсоциалистическите принципи; изпълняване на задачите, които произхождат от закона за уреждане на труда, от 20 януари 1934 год.; подготовка на различните занаяти и занаятчии; и провеждането на специалните задачи на германското движение за свободно време "Сила чрез радост". Иззетите средства и имущества от предишните съюзи и сбраните такива чрез собствените усилия съставляват основата на стопанските инициативи на Трудовия фронт за изграждане на самопомощта.

От своето съществуване насам, Германският трудов фронт, чрез премахването на класовата борба, поощрява: създаването на общността в предприятията, осъществяването на понятието за социална справедливост и социална чест, укрепяването на националсоциалистическия светски мироглед и специалното организиране на занаятчийските работни маси. Също така, чрез подготовката на сътрудниците за главните учреждения, включително и ръководителите на предприятията, той постига разрешението на въпроса за общността. Работническите комитети, работническите камари, научните институти за изследване, юридическите централни места. Централната книжарница и Централната архива добиха, също така, едно особено развитие в твърде голям мащаб, така както става и с грижите в областта на социалните осигуровки, на политиката със заплатите, на работническото законодателство и със социалната защита на работниците. Също така и грижите за жените, защитата на майките, създаването на женски занаятчийски групи, представляват един голям успех и плодотворна работа. Много научни учреждения създават основата за практическата грижа за труда. Те съдействуват за изготвянето на закони и други държавни мерки. Поотделно могат да се споменат:

Работническият научен институт - има за задача да проучва въпросите от социално-научно и културно естество; той притежава една от най-големите библиотеки (около 400 000 тома).

Учреждението за занаятчийско възпитание и ръководството на предприятията работи, също така, според научни принципи и използува сбраните опити от дълги години при подбора на занаята и ръководене на занаята; то ръководи практикуването и пробването на трудовите методи, увеличаването на работната ръка и органическото разделяне в предприятието, както и планомерното възпитание в тях.

Други научни учреждения, по-нататък, са: Учреждението за народно здраве, Учреждението за социално самоосигуряване, Секция за настаняване на работниците,

Лагери за сменяване на занаята, както и Учреждението за техническа наука.

По-нататък се изброяват: Социално учреждение, Младежко учреждение, Учреждение за занаятчийския конкурс на всички трудещи се германци; и след това следват

специалните учреждения: „Храна и наслада”, „Текстил”, „Облекло и кожи”, „Строеж”, „Гора и дърво”, „Желязо и метал”, „Химия”, „Печат и хартия”, „Енергия”, „Съобщения и администрация”, „Рударство”, „Камък и земя”, „Банки и осигуровки”, „Свободни занаяти”, „Германска търговия” и „Германския занаят”.

Тези учреждения, почти всички, се покриват със съответните стопански групи на промишленото стопанство и се допълват още чрез свързочните места за държавно-работническото съсловие, свързочните учреждения за войската и отделението „Войска и въздухоплаване”.

Стопанските предприятия на Германския трудов, фронт се състоят от редица осигурителни предприятия, експортни дружества, издателства, печатница и т. н. една голяма банка „Банка на германските работници” банка „Титания” А. Д. на работническия клон във Виена.

От Стопанската централна служба е сложено началото на грамадното народно предприятие за производство на народната автомобилна кола, както и на новия „Град на заводите за народната кола”.

На ръководителите на стопанските предприятия са подчинени следните учреждения: Централна служба за финансово стопанство на германския трудов фронт. Бюджетно учреждение, Административно учреждение, Висше изпитателно учреждение, Учреждение за стопански предприятия, Строително учреждение, Правното учреждение, Държавното учреждение за народен бит, което се допълва чрез принадлежащото към „Сила чрез радост” учреждение „Хубост на работата”.

Ръководителите на окръжните и местните управления и на предприятията се наричат окръжни, местни и пр. надзиратели и такива на предприятията, докато техните сътрудници носят титлата „управител”. Например в големите предприятия принадлежат към Щаба на надзирателя на предприятието: управителят на предприятието, здравният управител, управител на младежите, управителката на момичетата, управителката на жените, управителят на защитата на труда, уредникът на „Сила чрез радост”, уредникът на спорта, сътрудникът по народното образование, уредникът на свободната вечер, както и уредниците за „Хубост на работата”, за пътуванията, странстванията и отпуските, пазачите на спортните игрища и сътрудниците на защитата на труда.

В нормално време Трудовият фронт дава работа кръгло на 32 милиона души. към тях принадлежат около 1.4 милиона почетни сътрудници. Във Велика Германия (до 1939 год.) се наброяват 41 областни управления, 807 окръжни и 27 127 мастни управления. към тези вътрешни германски служебни места спадат още около 50 окръжни управления и 700 местни управления в чужбина.

За правните грижи и правната защита на членовете е създадено Учреждение за правни свети. Такива постоянни правни съвещателни служби има общо 478. Освен това, на 1765 места всека седмица се определя най-малко един съвещателен ден, когато членовете добиват свети върху всички области на трудовото право, на социалните осигуровки, данъчното право и т. н. Числото на правните съветници възлизаше в началото на войната на 1364. Повечето празни съветници на Трудовия фронт имат правата за изпълнение на съдебни служби. За морала вътре в организацията на Германския трудов фронт се грижи един особен дисциплинарен съд. В какъв размер и от какво значение е сътрудничеството на Трудовия фронт в усилието на Фюрера за разрешаване на социално-политическите задачи, може да се види от следните пет примера:

1. На 15 февруари 1940 год. Фюрерът натовари ръководителя на Германския трудов фронт да изготви един законопроект върху една осигуровка, която да обхване всички

грижи за старостта на трудещите се.

2. Към края на 1940 год. Фюрерът - райхсканцлер назначи ръководителя на Трудовия фронт, д-р Лай, за държавен комисар на Социалното жилищно строителство. В продължение на 10 години требва да бъдат построени 6.5 милиона жилища, като се вземат под внимание модерните технически изисквания и постижения. към това спада и строежа на обществените къщи за местните групи на партията. Тук трябва да изпъкне културата на практика и да се вземат под внимание задачите в областта на „Сила чрез радост".

3. Като по-нататъшна голяма задача, от първа линия, изпъква разрешението на здравната проблема. В жилищните общности се обзавеждат здравни станции, рентгенови лаборатории, зъболекарски съвещателни станции и т. н. Между другото, провеждат се редовни прегледждания с цел да се даде правилна насока на младежта в подбора на занаят; при особени дарби да се препоръча съответната подготовка и да се полагат грижи за продължаване на живота на отделния гражданин. Правилното разпределение и използуване на отпуската и много други въпроси ще бъдат разрешени в рамките на здравното дело.

4. Професионалното образование в бъдеще ще требва да обхване целия народ, а това значи, всички възрасти, Също и тук лежат като основа принципните мероприятия, които произлизат от изпитани и добре разработени системи.

Най-тежката задача е създаването на един държавен ред за заплатите, който въпрос има нужда от едно многостранно разглеждане, ако, действително, този въпрос требва да остане като корона на социалната справедливост.

Щастливият германски работник

25. Сила чрез радост

Националсоциалистическата общност „Сила чрез радост” е една уредба на Германския трудов фронт. Тя е образувана през 1933 год. Нейната задача е да даде възможност на трудещото се население да вземе участие в културния живот и радостите на живота и с добитите по тоя начин нови сили, да се създадат нови творби за общността. За разрешението на тия задачи са създадени много учреждения. Най-важните от тези учреждения са:

Германски работници на кораба “Р.Лай”

Учреждението „Празнична вечер”, което организира посещението на театри, опери, концерти, художествени изложби и т. н. То поощрява подвижните театри, устройва фабрични изложби и работнически концерти и се грижи за народните обичаи. През 1934 год. числото на културните представления възлизаше на 2 100 с 9 100 000 участници; през 1938 год. имаше вече 144 434 културни представления с 54 568 464 участници.

Учреждението „Пътуване, странстване и отпуска” дава на заетите в труда хора възможност, при съвсем низки цени, да правят големи и далечни пътувания през време на своята отпуска. Така, до започването на войната, повече от 600 000 работници и слушащи са пътували с параходите на „Сила чрез радост” до Норвегия, Португалия, Италия, Северна Африка и т. н. Параходите „Вилхелм Густлов” (25,485 тона) и „Роберт Лай” (27,288 тона) са построени от националсоциалистическата общност „Сила чрез радост” специално за тая цел. Организацията „Сила чрез радост” разполага общо с 9 параходи, от които 4 параходи са нейна собственост.

Всека година се правят в Германия големи пътувания и странствувания из самата страна. Общите пътувания възлизат до 1938 год., кръгло на 100 000 с. един брой на участниците от кръгло 11 000 000 души. На о. Рюген се строи една голяма морска баня на организацията „Сила чрез радост”.

„Спортното учреждение” има за задача да даде на работниците в предприятията възможност, чрез редовни телесни упражнения, да поддържат здравето и работоспособността си до стари години. Покрай леката атлетика, гимнастиката, плаването, карането на лодки и бокса се упражняват и други видове спорт, като пързаляне със ски, езда, тенис и пътуването с платноходки из моретата и езерата. Още в края на 1937 год. бяха причислени към него не само стоящите на разположение гимнастически и спортни учители, но повече от 15 000 спортни уредници в предприятията и пазачи при упражненията в спорта на „Сила чрез радост”.През април 1938 год. всички спортни станции при предприятията притежаваха вече собствени учители по гимнастика и спорт. В съответната година са направени при работните места на работниците над 250 бани за плуване, 10 000 душове, 682 спортни игрища, 1 044 места за упражняване на най-различни

видове спорт. През 1938 год. бе отправен първият спортен апел към предприятията и на тоя апел се отзоваха 2.3 милиона трудещи се от най-различни възрасти и класи. Спортното учреждение при „Сила чрез радости издействува въвеждането на спортна отпуска, образуването на спортни хижи, учредяването на съвещателни зъболекарски служби и евтино снабдяване с спортни прибори.

Учреждението „Германско народно образователно дело” дава възможност на трудя щит се да продължат своето образование. В повече от 400 народни образователни зали се държат реферати и научни лекции върху различните научни области, като расово дело, история, държавно и стопанско учение, изкуство, техника, чужди езици и т. н. Въвеждането на четене на съчинения, учредяването на библиотеки и грижите за тях, както и работата по създаването на културни филми, са също така задачи на „Германското народно образователно дело”. Покрай това съществуват работнически курсове за музика, фотография, шахмат, рисуване, моделиране и други подобни занимателни начинания.

Организацията „Хубост на работата” се грижи за здрави и хубави работилници, за създаването на другарски домове, трапезарии, перални, стаи за преобличане, спални и др. Тя насърчава премахването на грозните дворове около фабриките и създаването на нови изискани такива, на спортни игрища и др. За тази цел организацията е направила повече от сто хиляди посещения на предприятия и е дала препоръки и свети. Под мотива „Хубост на селския двор”, тя се грижи за разхубавяване на жилищата на селяните, земеделските работници, както и на пътищата и сградите на селото.

С една особена акция тя обзаведе жилищните помещения на екипажа на повече от 3 600 германски параходи най-добре от всички морски нации.

Парк за отмора в двора на фабриката

Корабът на KDF – “Вилхелм Густлов”

26. Спорт

Телесните упражнения и спортът в Германия са предмет на особено внимание. Правителството поставя големи суми на разположение за тяхното насърчение Германският спорт се ръководи от Националсоциалистическия държавен съюз за телесни упражнения. към него принадлежат във Велика Германия повече от 50 000 съюзи; броят на членовете им надхвърля 6 000 000 души. За поддържането на телесните упражнения и спорта, както и на гимнастиката, леката атлетика, футбола, волейбола, баскетбола, тениса, гребането с лодки, плуването, зимния спорт и т. н., през 1935 год. се грижеха 150 000 отделни сдружения. Оттогава това число се е значително увеличило. Кръгло 20 000 000 германци упражняват редовно спорт. Предпочитаният спорт в Германия е гимнастиката, футболът, плуването, леката атлетика и волейболът; жените предпочитат главно гимнастиката.

Националсоциалистическият държавен съюз за телесни упражнения обхваща следните 15 специални поделения:

1. Упражнения с уреди, летни игри и гимнастика
2. Футбол, ръгби и крокет
3. Лека атлетика
4. Волейбол и баскетбол
5. Плуване
6. Тежка атлетика
7. Бокс
8. Фехтовка
9. Хокей
10. Тенис
11. Гребане
12. Надбягване с лодки
13. Кънки и ролспорт
14. Скиорство
15. Колоездене

Тук спадат следните специални съюзи:

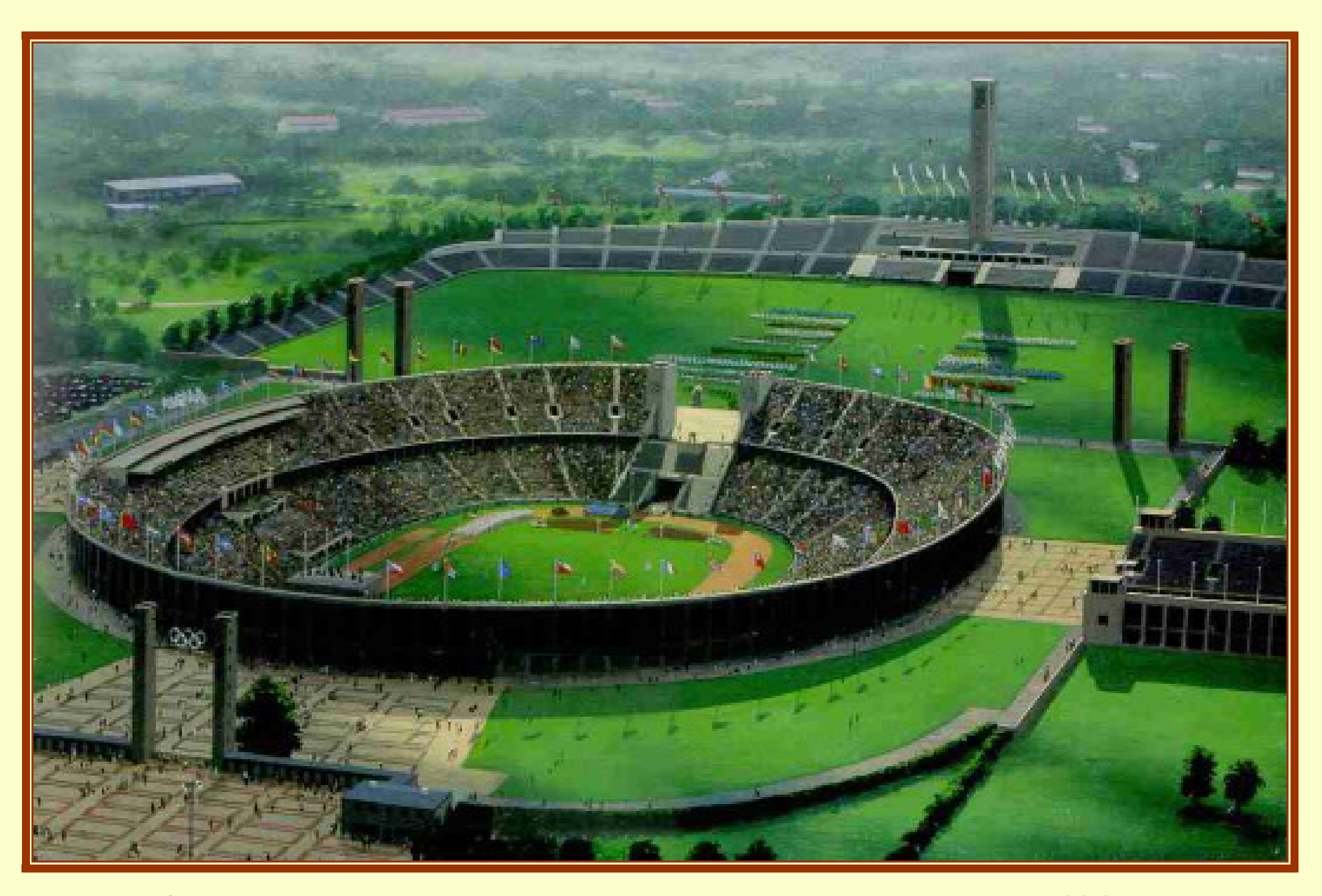
1. Германски съюз за спорт с платноходки
2. Германски туристически съюз
3. Германско алпийско сдружение
4. Германски съюз за играчите на кегел
5. Германски ловджийски съюз
6. Германски съюз на играчите на голф
7. Германски съюз за спорт с шейни
8. Германски съюз за пинг-понг
9. Германски билярден съюз на любители
10. Германски колоездачен съюз.

Спортните постижения на Германия изпъкнаха особено ясно по време на Олимпийските игри в Берлин през 1936 год. В тези състезания Германия доби за летните

игри 33 златни, 26 сребърни и 30 бронзови медали, а при зимните - 3 златни и 3 сребърни медали.

Най-добрите световни постижения на Германия са: Надбягване - 400 м. за 46,0 секунди (Харбиг) Надбягване - 800 м. за 1:46,6 минути (Харбиг) Хвърляне на диск - 53,10 м. (Шрьодер) Хвърляне на гюле - 59,0 (Бласк) Вдигане на тежести (Мангер, Рихтер) Ски (Берауер, Брадл, Йеневайн, Лантчнер, Валх)

Спортни стрелби (Геман, Щамгелман). Германските жени (Шулц, Мауермайер, Христел Гранц) постигнаха в скачане, хвърляне на топки, дискове 4 по 100 м. и 4 по 200 м. В петото щафетно надбягване и в ски спорта бяха постигнати редица световни рекорди, а в гребане, Германия постигна много европейски рекорди.

Олимпийският стадион в Берлин, построен за олимпиадата през 1936 г.

27. Социални осигуровки

Германските социални осигуровки обхващат осигуровки за болест, злополука, безработица и пенсия Вън от това, понастоящем се изготвя проекта за една обща осигуровка за старини на цялото население.

Осигуровката по болест е въведена в 1883 год. Учрежденията, които извършват тази осигуровка са 4 500 автономни болнични каси (местни, околийски, каси при предприятията, минни и морски болнични каси). Задължително осигурени са всички работници и онези служещи, чиито годишен доход не надхвърля 3 600 Р.М. Болничните каси гарантират свободен лекарски преглед, лекарства и лечебни средства, болнични грижи болнични пари, седмична помощ, семейни помощи и помощ в случаи на смърт. От вноските, които са определени според размера на заплатата, работодателят плаща $^{1}/_{3}$-та осигуреният – $^{2}/_{3}$-ти.

През 1937 год. приходите от всички болнични каси възлизаха на 1 644.3 милиона Р.М.

От тях вноски	1 604,6 милиона Р.М.
Разходи	1 611,7 милиона Р.М.
Имоти	857,0 милиона Р.М.

Осигуровката в случай на злополука съществува от 1884 год. Осигурители са главно автономни професионални кооперации, държавата, Националсоциалистическата германска работническа партия и общините. Тези места, които поемат осигурителния риск, са длъжни да предпазват от злополука. Задължително осигурени са работниците, служещите, чираците, калфите на всички предприятия, в които съществува опасност от злополука, както и всички други споменати в закона лица. Помощите се състоят в преглеждане на болни, грижи за занаята, пенсия, болнични пари, дневни пари, семейна помощ за времето, докато липсва работоспособността на члена от семейството, пари за погребение и пенсия за наследниците на починалия. Средствата се сбират от работодателите, съобразно с големината на техните предприятия.

През 1937 г. приходите възлизаха на 418,3 мил. Р. М
От тях вноски............390,7 мил. Р. М
Разходите възлизаха на...367,1 мил. Р. М
Имущества.................462,5 мил. Р. М

Осигуровката за пенсия обхваща три клона: инвалидна осигуровка за работници (основана 1889 год.), за служещите (основана 1911 год.) и осигуровката за рудокопачите, работниците и служещите при мините (произхожда от осигуровката на рудокопачите от Средните векове). Задължително осигурени са всички работници и онези служещи, чийто месечен доход не е по висок от 600 Р. М. Без да бъде задължително, всеки германски държавен поданик, в страната или вън от нея, може да се осигури. Помощите са: инвалидна пенсия при загубване на работоспособността, пенсия за старост (след 65 год.), пенсия за оставените наследници, помощи при женитба за осигурени жени и лечение. Вноските са определени според размера на надницата или заплатата и се внасят: половината от работодателя и половината от работника (вж. таблицата на стр.69).

Държавата плаща известни суми и поема върху себе си гаранцията за всички осигурителни задължения.

Също така и самостоятелните занаятчии са задължени от 1 януари 1939 год. да бъдат осигурени. Правото на избор, към кое осигурително дружество ще се осигурят, е тяхно право. (Професионална или частна осигуровка).

Осигуровката в случай на безработица се въведе в 1927 год. Тази осигуровка се смята задължителна за всички работници и служещи, чиито месечен доход не надхвърля 600 Р. М. Свободни са от тази осигуровка заетите в земеделието, горското стопанство, вътрешното риболовство, всички домашни прислужници и чираци. Помощта за осигуровката против безработица се плаща незабавно, т. е още от първия ден настъпилата безработица, не по желание, разбира се, и за неопределено време. От започването на войната могат вече да получават помощ за безработица и лица, които не са осигурени. Размерът на помощта се определя според класирането на заплатата или надницата. Вноските се носят половината от работодателя и половината от работника. Тъй като безработицата от няколко години е почти премахната, средствата на осигуровката против безработица се употребяват за подобрение на помощите при осигуровката за пенсия, отчасти за гарантиране на заеми за сключване на бракове и помощи за деца, и отчасти, за други социални задачи.

Приходите, разходите и имуществата на осигуровката за пенсия през 1937 год. в милиони марки

	Приходи		Разходи	Имущество в края на годината
	Общо	От тях вноски		
	Милиони марки			
Инвалидна осигур.	1 715,7	1 160,5	1 273,0	2 440,6 3 413,1
Осигур. за служещи	671,2	457,0	347,8	
Рудокопачна пенсионна осигур.	259,2	157,9	215,9	266,0
Пенсионна осигуровка общо	2 646,3	1 775,4	1 836,7	6 119,7

28. Заеми за женитби и помощи за деца

За поощряване на браковете Райхът отпуска заеми до 1000 Р. М. на кандидати за брак, които са подали заявление за създаване на семейство. Този заем е безлихвен. Заемът има предназначение за обзавеждане на дома. Той се плаща на месечни вноски по 1% от цялата сума. При раждането на всяко дете опрощава се по $^1/_4$ от заема. До края на декември 1940 год. са раздадени такива заеми на една обща сума от 1,02577 милиона Р. М.

Брой на заемите за женитби и опростените суми от тях		
ГОДИНИ	Изплатени съпружески заеми	Опростени суми срещу родени деца
1933	141 559	13 610
1934	224 619	129 961
1935	156 822	155 069
1936	171 460	186 694
1937	183 556	222 533
1938	257 262	273 560
1939	310 599	332 463
1940 до края на септември	204 052	279 060
Общо	1 649 929	1 592 950

Освен съпружеските заеми селското население получава от 1938 год. още и едни особени заеми и допълнителни помощи за обзавеждане. До края на декември 1940 год. са изплатени 106 522 броя заеми за обзавеждане и 31 336 такива като допълнителни помощи за същата цел на сума 81,77 милиона Р. М. Семействата с повече деца получават от държавата постоянни помощи за деца, ако техният годишен доход не е по-висок от 8,000 Р. М. Помощите за деца не се връщат обратно. Те са предвидени за балансиране на семейните разходи и се дават въз основа на социални и политически съображения. Тези помощи влизат по 10 Р. М. месечно за третото и четвъртото дете и по 20 Р. М. за всяко друго дете по-нататък.

Числото на постоянните помощи за деца възлиза:

През 1936/37 год. кръгло на…..... 300 000
През 1937/38 год. кръгло на......... 500 000
През 1938/39 год. кръгло на......2 500 000
През 12.1940 год. кръгло на........2 841 650

Общата сума, която е изплатена от м. август 1936 год. до края на декември 1940 като постоянни помощи за деца, възлиза на 1 081,94 милиона Р. М.

От 1 януари 1941 год. помощите за деца са значително увеличени. Числото на правоимащите деца е приблизително 5 милиона и годишната сума на постоянните помощи за деца възлиза на около 600 милиона Р. М. годишно, която сума се постоянно увеличава.

Освен тези постоянни помощи за деца от 1935 год. се плащат още и единични такива, а от 1938 год. и помощи за образование, които също така не се връщат обратно. От октомври 1935 год. до края на декември 1940 год. са изплатени общо 1 099 479 еднократни помощи за деца на обща сума 322 330 милиона Р. М. От април 1938 год. до края на декември 194 год. са одобрени всичко 289 214 случаи на помощи за образование на една обща сума от 49 100 милиона Р. М.

Една истинска арийска жена, изпълнила дългът си към народностната общност

29. Зимна помощ

Делото на германската зимна помощ бе създадено през 1933 год. от Фюрера. То има за задача в „борба против глада и студа” да даде на нуждаещите се граждани, покрай държавните и общинските грижи достатъчно стопанска помощ. Делото на зимната помощ е израз на германската народностна общност Това дело е изградено върху принципа на доброволната жертва и готовност. Средствата се сбират по желание от всеки или пък чрез продажба на разни значки и пр. Особено значение имат ония жертви, които се правят в известни неделни дни, когато всеки доброволно се отказва от едно ядене в полза на това дело. (Тази неделя се казва неделя на жертвата). В тази неделя всички германци в домовете си или в гостилниците ядат само едно ядене, приготвено обикновено в една тенджера за всички. Спестените по тоя начин разноски се дават за зимната помощ.

Сбраните средства се раздават под формата на предмети, хранителни продукти, въглища, дрехи и др. или пък под формата на чекове.

Приходите от пожертвуванията възлизат:

През зимата на:	Р. М.
1933/34	358 136 041
1934/35	367 425 485
1935/36	364 499 387
1936/37	415 150 513
1937/38	418 988 300
1938/39	566 352 584
1939/40	680 717 428

30. Помощ „Майка и дете”

Помощното дело „Майка и дете” е създадено през 1934 год. като рожба на Националсоциалистическата благотворителност. Неговата задача е да се грижи за всички здрави и нуждаещи се семейства, особено за майките и децата. Особени благотворителни сдружения, основани във всички общини, дават семейни помощи, жилищни помощи и др.; пращат майките и родилките в почивни станции; децата се изпращат от градовете в селата на почивка; води се борба против смъртността между бозайничетата чрез практически помощни мерки от всякакъв вид и чрез подготовката на майките. Тази детска смъртност от 7,7 % през 1933 год. бе намалена на 6% пред 1939 год. За помощното дело „Майка и дете” от 1935 до 1940 год. са поставени на разположение.60 милиона Р. М. от средствата на зимната помощ. (От тях само през 1939/40 год. 343 милиона Р.М.) На края на 1939 г. броя на ангажираните хора в това дело възлизаше на 25 000 платени и почти 3 000 почетни жени - служителки; от тях – 1 600 народни гледачки, 500 млади ръководителки и 7 600 забавачки в забавачниците. До 1939 год. бяха препратени на курорт в почивни станции 2 000 000 деца и повече от 800 000 нуждаещи се от лечение такива бяха подслонени в домовете на Националсоциалистическата благотворителност.

Една от многобройните, прекрасни детски градини построени за арийските деца

31. Жилищно и заселническо дело

В пределите на стария Райх имаше в началото на 1939 год. кръгло 18,1 милиона жилища. От тях 8,6 милиона се падаха на малките жилища (48%) с една до три стаи (включително и кухнята). От 18,1 милиона жилища 13,4 милиона или 74%, бяха построени преди края на световната война (старостроени квартири) и 4,7 милиона или 26%-новостроени квартири, които бяха построени след световната война. През 1938 год. бяха построени кръгло 306 000 жилища с един капитал от кръгло 2 милиарда Р. М.

Жилищното строителство, след световната война, се намираше изключително в ръцете на частни строители и частни строителни предприятия. Днес, обаче, особено в градовете, се строят много жилища от обществени строителни предприятия, обществени, публично правни тела и учреждения.

След стабилизиране на валутата (1924 год.) липсата на жилища (вследствие на войната) изискваше високи строителни разноски и високи лихви за капиталите, за да можеше държавата да даде една помощ за жилищното строителство. Само през годините от 1924 до 1931 бяха поставени на разположение кръгло 5 милиарда Р. М. за олихвяване на изостаналите ипотеки, които суми дойдоха вследствие на оправдано наложените данъци върху притежателите на сградите, за уравнение на печалбите от инфлацията. Освен това, по-нататък бяха добавени от общините, областите и др. обществени средства общо 3 милиарда Р. М. за жилищно строителство.

Тогава приблизително половината от това финансиране бе оспорвано от обществото.

Националсоциалистическата държава изразходва също така значителни средства за жилищното и преселническото дело. Тя го насърчи в три съществени форми:

1.Образуване на ново германско селячество (селски преселвания) и строеж на селски работнически къщи.

2.Строеж на „малки заселвания” - това са заселвания върху малки парчета земя, които служат на малоимотните да добият допълнителни доходи за издръжка на живота им.

3. Строеж на така наречените „народни жилища”. Това са просто обзаведени наемни жилища в едноетажни или двуетажни постройки, които се отдават при низки наеми.

В рамките на тези насърчителни мероприятия Райхът дава, вън от намаляването на данъците, още и заеми, безлихвени или с малки лихви. При строежа на селски жилища за преселници насърчението за заселване отива още по-нататък. Тук се дават също така добавки. Райхът обръща особено внимание на това, щото покрай обществените средства, да бъдат използувани в голям обем и средствата на свободния паричен пазар, както и средствата на частните строители. Заради това държавата поема гаранциите по изостаналите ипотеки.

Спекулацията със земята е забранена. В случай на нужда, земята, която е предназначена да носи строеж, може да се отнеме срещу заплащане. В последните години германското жилищно строителство се усилва все повече и повече. Постройката на обширни и удобни жилища за германските работници, срещу един поносим наем, представлява една от най-важните задачи на германското жилищно строителство. Декретът на Фюрера от 15 ноември 1940 г. е от основно значение за бъдещите строителни задачи на Райха след войната. С разрешението на въпроса за жилищното строителство е натоварен държавният организатор на Националсоциалистическата германска работническа партия, Д-р Лай, като държавен комисар за Социалното жилищно строителство Наемите, както и другите тежести, които ще поеме един работник с едно

ново жилище, требва да отговарят на изискванията за един здрав живот на многочислени семейства и да отговарят на доходите на широките слоеве от населението. За постигане на целта, в това направление са поставени държавни средства на разположение.

Жилищното и заселническото строителство за следващите години е подредено чрез общото планиране на страната, което има за цел едно смислено използуване на германското пространство.

Къща за обикновения германец. Така се грижеше Фюрерът за своя народ.

32. Стопански и социален подем

От средата на миналия век до днес Германия се развива стопански като една индустриална страна, но, въпреки това, запазва едно значително земеделие. От доходите на индустрията и занаятите, понастоящем, живеят кръгло 2/5 от германския народ; от земеделието и горското стопанство - едва 1/5; от търговията - не напълно 1/6; и около 1/10 - от обществените служби и частните професии. към това идват хората без професии. Това са главно рентиерите, пенсионерите и такива, които живеят от благотворителни имущества или се поддържат от техни близки. Всички тия хора съставляват 13% от общото население. Най-после, има и 1,6 милиона хора, повечето жени, които живеят от домашна къщна служба.

Развитието в професионалната структура на германския народ, от 80-те години на миналия век, показва следните особени белези:

Разпределение на населението по стопански отрасли в процент (само в стария Райх)

Години	Земеделско и горско стопанство	Индустрия и занаяти	Търговия и съобщения	Обществени и частни служби	Къщна служба	Самостоятелни и без занаяти
1882	39,9	37,0	9,6	5,1	3,7	4,7
1895	33,5	40,1	11,1	5,7	3,4	6,2
1907	27,0	41,6	14,6	5,8	2,9	8,1
1925	22,8	42,2	16,7	6,8	2,4	9,1
1933	20,8	39,0	16,9	7,7	2,0	13,6
1939	18,0	41,0	158	10,1	2,1	13,0

Участието на населението в земеделското и горско стопанство до сега постоянно е намалявало. Това се дължи отчасти на увеличаващата се продуктивност на земеделския труд (машини и изкуствено торене), който дава възможност една и съща площ да се обработва от по-малко хора; отчасти, обаче, това се дължи на напускането на земеделското стопанство и земята и възприемането на градските занаяти. От 1933 г. насам се полагат грижи за спиране това неблагоприятно развитие, защото за народа и стопанството е от жизнено значение запазване на селячеството. Индустрията и занаятите, въпреки тяхната бърза експанзия, имат нужда от работни сили, но покачването им не е така силно, в сравнение прираста на населението, както се наблюдава в търговията и съобщенията и в последно време в държавните и обществени и частни служби. Тук търговията си пробива

път като самостоятелен занаят. Изграждането на съобщителното дело, постоянното нарастване на държавното стопанство и увеличаващото се благосъстояние позволяват, щото една голяма част от народа да навлиза в производство, което не служи непосредствено за покриване нуждите на живота (напр. хранителното, жилищното дело и нуждата за обличане).

Увеличението, пък, в групата самостоятелни без занаят, т. е. рентиери, пенсионери и пр., се дължи на обстоятелството, че през течение на десетилетията се е създало делото на народната осигуровка, а от друга страна - на остаряването на една част от народа.

Според социалното положение, германският народ се разделя както следва:

Повече от половината на трудещото се население принадлежи на работническото население. Чиновниците и служещите съставляват 1/5 част. Приблизително 1/6 част от германския народ принадлежи към слоя на самостоятелните.

Социалното разпределение на германския народ от 1882 г. в проценти (само в стария Райх).

Години	Самостоятелни	Помощници в семейството	Чиновници и служещи	Работници
1882	38,5	4,5	7,5	49,6
1895	34,4	4,3	10,9	50,4
1907	26,9	7,6	14,1	51,3
1925	20,9	9,8	19,1	50,2
1933	19,8	9,6	18,5	52,1
1939	16,2	9,8	20,4	53,6

Както стопанското разчленение, така и социалната структура на Германия се е силно променила в течение на десетилетията. Понастоящем изпъкват следващите тенденции:

Слоят на самостоятелните намалява; слоят на работниците се увеличава, макар отчасти и много бавно. В замяна на това, по-чувствително е увеличението на чиновниците и служещите. Тяхното значение се е увеличило в последните шест десетилетия три пъти. Върху социалната структура на Германия остават да тежат и концентрацията в производството и нарастващото значение на търговията и кредитното дело и обществените осигуровки и т. н., както и на съобщителното дело, където административната дейност добива все по-голямо значение, както в частното, така и в държавното стопанство.

33. Приложение на труда

В средата на 1938 г., в Германия (стара) имаше 22,29 милиона работници и служещи. Числото на работниците възлизаше на 18.05 милиона, а това на служещите – 4,24 милиона. 31% от работниците и 40% от служещите бяха жени. Покрай работниците и служещите, 1,6 милиона души бяха чиновници.

В началото на 1933 г., в Германия имаше около 7 милиона души безработни работници и служещи. Повече от 1/3 от всички работници и чиновници тогава требваше да прекарват дните си в един дълъг празник. Една от първите цели на националсоциалистическото правителство бе премахването на безработицата. Две особени делови програми и особено строежът на държавните автомобилни шосета, които имаха за задача да съживят стопанската деятелност на страната, в късо време намалиха числото на безработните. През есента на 1935 г. бяха на лице само 1.7 милиона безработни; през есента на 1937 г. - само 496 000 регистрирани безработни. Непосредствено преди избухването на войната числото на безработните бе 34 000 (включително Австрия и Судетската област, където отпреди съществуваха 62 000 безработни). Касаеше се, при това, само за такива, които са безработни за късо време или са с ограничена работоспособност. На мястото на безработицата изникна нуждата от работна ръка, която се чувствуваше все повече и повече.

Ако безработицата можа така бързо да бъде отстранена, това се дължи на това, че от 1935 г. картината на германското стопанство, под въздействието на въоръженията, добиваше все по-определен вид. Задачата на втория четиригодишен план бе да направи Германия, по възможност, независима от най-важните сурови материали из чужбина и тая задача зае толкова работни ръце, че едно грижливо ръководство требваше да поеме и този така важен сектор от стопанството.

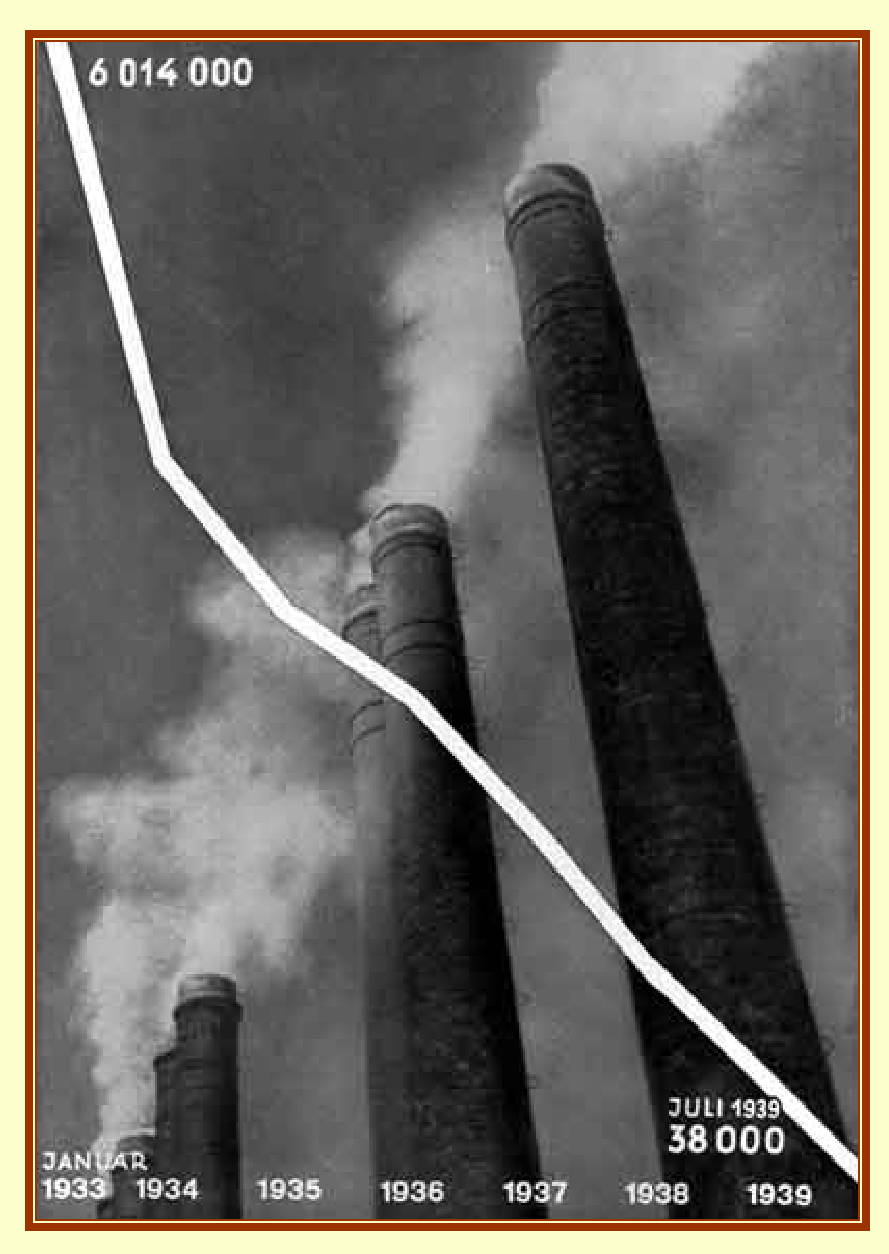
Планомерното направляване на трудовите сили става чрез подчинените на министъра на труда областни трудови бюра и работническите служби, които дават сведения по всички въпроси от кой и да е бранш. Тези бюра и служби, като имат пред вид държавните интереси (борба против емигрирането в чужбина, снабдяването на предприятията с работна ръка и т. н.), осигуриха една система от предписания, която бе така изградена до започването на войната, че съобщение за уволняване или спиране на работа можеше да става само със съгласието на трудовите бюра. Работническите служби, обаче, не се ограничават само с ръководството на съществуващите работни сили, но, чрез редица мерки, те се грижат да набавят и допълнителни работни сили.

Непродуктивните предприятия подлежат на ликвидиране, а на персонала се дава възможност за продуктивна работа. Трудовите бюра се грижат по-нататък да се даде препитание на всички, които нямат определено занятие. В болшинството си това са жени. Същите бюра полагат голямо старание в процеса за промяната в занаята, в което, впрочем, взима живо участие и Работническият фронт, както и големите предприятия. Тези бюра използуват най-добре служебните си задължения така, щото всеки немец да заема работа и при това на най-подходящото и най-необходимото място. По тоя начин се постигнаха големи икономии. Още по средата на 1938 год., когато се започна

строежа на линията Зигфрид, за пръв път трудът стана задължителен и до средата на 1940 год. (значи далеч след започването на войната) 1,75 милиона работници бяха настанени временно на задължителна работа. Само през време на войната 900 000 души бяха служебно задължени и настанени на работа. Понастоящем само 500 000 души са

служебно задължени като работници.

За да бъде по начало правилно ръководено настаняването на работа, на трудовите бюра е предоставено изключителното право за даване на свети, относно заната и сведения за научните учреждения. По този начин трудовите бюра бдят върху действията на всеки занаят и върху правилното разпределение на прираста на всеки отделен занаят.

Краят на безработицата – цифрите говорят сами!

34. Земеделие

1. Основните насоки на аграрната политика

Според националсоциалистическото схващане земеделието се явява като „кръвен хранителен извор" на народа и народността и като стопанска основа на нацията. Поради тази причина правителството се стремеше да заздрави селячеството чрез заздравяването на неговите притежания и рентабилността на земята и производството му. Осигуряването на притежанията бе разрешено със закона от 29 септември 1933 год. Според него стана „наследствен дом" всяко селско стопанство между 75 и 125 хектара, чиито притежатели са германци, способни и почтени земеделци. Наследственият имот преминава неделим върху прямия наследник или онзи, който е най-годен да продължи съществуването на този имот. Този имот не подлежи на продан и не се изнася на публична такава заради задължения. Държавният закон за наследството обхваща около 700 000 земеделски предприятия, с кръгло 60% обработваема земеделска площ.

Германски селяни приветстват Фюрерът

Осигуряването на рентабилността на земеделското стопанство урежда държавният закон за гражданското съсловие от 14 юли 1933 год., който образува основата на пазарния ред. Чрез този закон бяха обединени всичките земеделци, преработвателите на земеделски произведения, както и търговците на земеделски продукти в едно голямо тяло на държавно-градско съсловие.

Държавното градско съсловие определя цените на земеделските продукти, урегулира производството, пласмента и обработването на земеделския продукт. Цените бяха така определени, щото от една страна трябваше да гарантират рентабилността на земеделските стопанства, а от друга- да не обременяват непоносимо консуматорите. Всека спекулация на земеделските продукти е забранена, За да бъдат предпазени цените на вътрешния пазар от влиянието на световния такъв, вносът се урежда от държавата, чрез така наречените „Райхщелета", както по отношение цената, така и по отношение количествата.

2. Структура на земеделието

Старият германски Райх разполага с 285 милиона хектара земеделска обработена площ. От тях 67% се пада на нивите и 20% на ливадите. Обработваемата площ на нивите се използува за производство на житни растения-59% (ръж, пшеница, ечемик и овес) кръгло 23% - за картофи и цвекло, 12% - за фуражни растения, 5% - за бобови и пр.

От общата повърхност на обработваемата площ се падат на:

стопанство под 5 хектара..8.2%
стопанства от 5 до 100 хектара 53.7%
стопанства от 100 хектара нагоре 38.1%

3. Гъсто населена използваема площ

Използваемата земеделска площ в Германия (стария Райх) по отношение на броя и прираста на населението е много ограничена. Това съотношение, обаче, е от решително значение за снабдяването на населението с хранителни продукти от собствено производство. Тая площ се увеличи чрез присъединяването на Австрия и чрез придобиването на старите германски провинции след похода срещу Полша, през есента на 1939 год. Разпределена обработваемата площ на броя на населението, на глава се пада по 0,47 хектара земеделска обработваема площ, докато в границите на стария Райх, до началото на 1938 год., бе само 0,41 хектара. Въпреки това, германският народ остава, все пак, „един народ без пространство”. Частта на един жител от изхранващата площ в Германия съставлява половина от тази в Дания и Франция и само около $^{1}/_{7}$ от тая на Съединените Щати. В тези числа, обаче, не е взето под внимание, че в Германия всяко парче земя, дори и най-бедното, практически се обработва земеделски, докато във Франция и Съединените Щати, както и в други държави, големи пространства годна за обработване земя стои неизползувана. В тия страни и климатическите условия, както и средната доходност на земята, стоят по-високо от тия в Германия

4. Интензивно използуване на земята

Ограничената обработваема площ принуди Германия към едно интензивно използуване на земята. Докато в други страни, напр. в Съединените Щати, основният стремеж е да се постигне по възможност повече производство на единица работна сила, то в Германия основният принцип е максимум производство от единица площ. Поради това, интензивните култури са взети под внимание и са поощрени за сметка на по-малко интензивните зелени площи и угари. Също така и по нивите се предпочитат, за сметка на зърнените храни, по интензивните култури на картофите, цвеклото и зеленчуците.

В това отношение, по нататък, бяха извънредно насърчени културите на индустриалните растения като: рапицата, лена, конопа, гулийните растения, коренните и лечебните растения.

5. Голяма наличност на добитък

Един по-нататъшен белег за високата интензивност на германското земеделие е голямата наличност да добитък. При последното преброяване в пределите на стария Райх, станало през декември 1939 год., Германия притежаваше не по-малко кръгло 20 милиона

глави говеда, 25 милиона свине, 3,4 милиона коне (през 1938 год.). Гъстотата на добитъка, смотано в отношение към населението, е извънредно голяма, което е от особено значение за снабдяването на германския народ с животински произведения, като: месо, мляко, яйца и др. Това богато снабдяване с използваем добитък става още по-забележително като се има пред вид, че изхранването на добитъка става изключително със собствен фураж.

6. Рентабилност на земеделието

През последните години земеделските доходи са се покачили значително чрез интензифицирането на производството. През последните 6 години се доби средно за всеки хектар: ръж – 17,6 допелцентнера, пшеница – 23,0 допелцентнера, ечемик – 21,7 допелцентнера и цвекло - 304 допелцентнера. Съответно на това и самоснабдяването с хранителни материали се значително подобри. През 1938 год. 83%от нуждите на Германия за изхранване се покриха от вътрешното производство, а при житото, картофите, захарта, плодовете, зеленчука и месото стигна 90 - 100%.

"Blut und Boden" – "Кръв и почва" – институцията закриляща германският селянин

35. Горско стопанство

В границите на Германия, от 1937 год. (стария Райх, включително и Саарската област), горската повърхност възлизаше на 129 милиона хектара. Повече от 114, от страната – 27,5%, е покрита с гори. От нея 9 милиона хектара е планинска гора – 5,5 милиона хектара борова, 3,1 милиона чамова, а останалата част широколистни, предимно дъб и бук. Като се включат и областите: бивша Австрия, Судетската земя, Протектората Бохемия и Моравия и придобитите такива от бивша Полша, горската повърхност на Германия възлиза, кръгло, на 22 милиона хектара.

Голямото значение, което националсоциалистическата държава отдаде на горското стопанство, се изразява в учредяването на особено Държавно лесничейство, на чело на което стои райхсмаршал Херман Гьоринг. Германското горско ръководство се стреми да поддържа и увеличава състоянието на горите. То насърчава насаждането на поясни гори и спомага провеждането на необятни залесявания върху пустеещи места. За осигуряването на горско-стопанските задачи бяха създадени редица закони, като напр. закон срещу опустошаването на горите от 18 януари 1934 год. и закона за пазарния ред в областта на горското и дърводелско стопанства от 16 октомври 1935 год. Понастоящем се подготвя едно единно законодателство, относно горското стопанство.

Годишното рязане на дърва в границите на стария Райх възлиза през:

1935г. на 52,3 милиона метра сурово дърво
1936г. на 51,3 милиона метра сурово дърво
1937г. на 56,1 милиона метра сурово дърво
1938г. на 56,6 милиона метра сурово дърво

Добивът на дърва в германското горско стопанство покрива около 2/3 от всичките нужди на Германия от дървен материал.

От цялата горска повърхност на стария Райх, включително и Саарската област, 48% се пада на държавните и общински гори, 48% - на частните гори, а останалата част се разпределя между фондациите, черквите и т. н.

36. Риболов

От 1933 год. насетне настъпи едно значително подкачване в числото на рибарските кораби, а от тяхното интензивно използуване дойде и значителното покачване на лова на риба. През 1938 год. добивът достигна 178 000 тона морска риба. Въпреки увеличението на вътрешния риболов, все пак, трябваше да се внася морска риба, макар и в малък обем, особено за задоволяване на нуждите от скумрии и друга по луксозна риба. Добивът на сладководна риба може да бъде преценен на 80 000 тона. Противно на морската риба, вносът на сладководна риба не играе никаква роля.

Увеличение в снабдяването на Германия с риба
в 1 000 тона

Години	Германски риболов			Излишъкът от внос	Употребена	Участие на страната в %
	Морска риба		Сладко водна			
	Общо	За консумация без преработка				
1909/13	170	170	80	312	562	44
1932	339	326	80	235	641	63
1938	718	594	80	225	899	75

Докато консумацията на риба в годините от 1909/13 до 1932 год. възлиза средно на 8,6 кг. на глава, до 1938 год. тя се е съответно увеличила на 9.9 кг., а от 1938 год., насам, увеличението е с още 33%, т. е. 13,2 кг. на глава. От това се вижда, че с увеличението на консумацията, която днес е достигнала около 1 милион тона, се е увеличило стопанското значение на риболова.

Риболовът играе и една благотворна роля от гледището на девизите, защото спестява вноса на някои сурови материали. В тая насока риболовът беше насърчен, като през течението на няколко години се успя да се добият и около 90 000 тона китова мас.

37. Техника

От започването на века на техниката, Германия, със своите открития и производство, принадлежи към първите ръководни страни в областта на техниката. Днес в Германия се строи модерна парна машина (Вилхем Шмид) със 150 атмосфери налягане и 530° С. Последната новост в тази област е парния мотор на Хуго Ленц, който прилича на дизеловия мотор и може да бъде строен като звездов мотор, с една производителна способност до 7 500 К. С. До голяма производителност достигна и конкурентът на парната машина - парната турбина - в производството на електрическата енергия. Най-голямата парна турбина на света, с 80 000 KVA и 3 000 u/min, бе доставена от Германия за заводите Шеле в Белгия.

От моторите с вътрешно горене, най-разнообразно употребление доби дизеловият мотор. Между многото мастни конструкции с много хиляди атмосфери налагане, в увеличаващото се употребление на моторните коли в строежа на ж.п. локомотиви, се отличи най-много известният конструктор на аероплани Хуго Юнкерс. Той успя да конструира аеропланен дизелов мотор с огромно значение. Производителната способност в строежа на отомоторите се изразява, най-вече чрез най-добрата работа в пътническите и въздушни моторни средства. Всички, пък, премии в европейските моторни надбягвания през 1938 и 1939 год. бяха спечелени от автомобилните коли на Даймлер-Бенц А. Д. или от Ауто-Юнион А. Д. Постиженията във въздухоплаването са отбелязали следните рекорди: далечно разстояние - Фоке Вулв „Кондор”, от Берлин до Ню-Йорк за 25 часа и обратно за 20 часа; на височина 9 312 м. с 5 000 кг. товар - аеропланът на Юнкерс „Ю 90”, през 1938 г.; рекордът на скорост бе взет от аероплана на Месершмид „М 109” през 1937 год. с 610,9 км. в час, като през март 1939 год. бе счупен, пък, от Хайнкел „Х 112 У”, с абсолютния рекорд на скоростта от 774,66 км. в час; далечното прелетяване на Дорниер “До 18” от Шрийтбай (Англия) до Карабалес Бахия (Бразилия) - едно разстояние от 8 392 км. - бе извършено от Юнкерсовия дизелов аероплан без прекъсване. Една особена конструкция на аероплани представляват аеропланите Фицлер-Щорх, с необикновено малка скорост при слизане и излитане, както и аеропланът на Хубщрамбер фон Фоке, който може да излита и се спуска отвесно и да каца на съвсем ограничено място, като при това достига и една височина от 3 350 м. Като германски принос към въздухоплаването, може да се прибави безмоторното летене, което допринесе значително за насърчението на въздухоплаването, както и строежът на цепелини, които станаха известни със своите полети за Америка и останалия свят.

Германските държавни железници имат като придобивка парния локомотив със 120 км. скорост в час и една тежест от 650 тона. Локомотивите „Д” са най-големите в Европа. В строежа на мощни моторни машини, до 60 000 и повече атмосфери, показаха постижения Каплан Фраксис, с една турбина Фрайщрал, 82 500 К.С., която неотдавна бе доставена за една задокеанска страна. Само оста на турбината има дължина 10 м. и най-голям диаметър 1 метър.

Също така, за през океана беше построен най-големият до сега Гробвалцверк, на който могат да се валцуват блокове до 160 тона. Един валц има 1,600 мм. диаметър и 5 200 мм. денкова дължина.

Всички тия големи производствени постижения на техниката говорят за една високо развита индустрия за машинни уреди. При обработването на метала си пробиват път винаги главно твърдите метали, които се намират в Германия.

В един западно-германски завод се намира най-големият казан за газ в света, с един обем от 600 000 куб. м. За втечняването на въглищата са необходими стоманени пещи, при които се е установило, че требва да издържат едно налягане от 700 атмосфери Сгъстителното бутало за синтетичен газ, с 8 000 К. С, и 94 u/min, изисква при 275 атмосфери противоналягане от 25 000 куб. м. Кръглите сгъстители, като товарителите духала за аеропланните мотори, поради високите обороти, са особено забележителни. Напоследък бяха достигнати до 25 000 обороти с една обемна скорост до 350 м.

В минното дело строежът на големите производителни машини доведе до конструкцията на най-голямата производителна машина в света, която е въведена в западната германска каменовъглена област. Тази машина произвежда на час 540 тона въглища. Тъй като германските каменни въглища се добиват в дневно производство, за отстраняване на междинните пластове, които лежат върху кафявите каменни въглища, са направени снабдителни мостове на дължина до 500 м. Производството на час на подобни предприятия, възлиза до 4,750 куб. м. земно производство. Електротехниката също така стои на първо место в своята производителност. През 1931 год., бе построен първият в света германски далековиждащ говорител-предавател (телевизионен апарат). В техниката със силни токове неотдавна бе построен най-големият производител на ток, със 70 000 киловата, който бе доставен на една презокеанска страна. В строителството на трансформатори, Германия, също така, държи първо место в постройката на един трансформатор, който може да бъде поставен в действие със 120 000 киловата. През 1937 год. за пръв път бе пусната в работа една вътрешна станция от 100 киловата с безмаслени апарати и една тришинна система. Пробиването на кондензаторите за уравняване на сляпата производителност доказва строежът на една кондензаторна батерия за 100 KV напрежение и 15 000 BKVA капацитет.

По-нататък бе построен в Германия един локомотив, дълъг 19 м., с 1 200 V напрежение и 2 400 KW производителност, който минава за най-големия от този вид.

Електричеството поднесе на човека един нов уред, подобен на рентгеновия апарат (лъчите X), който може да навлиза в тайните на материята, и който се числи към германските открития. Това е свръхмикроскопът, който се строи в Германия в най-различни серии. Увеличаването при светлинния микроскоп, поради физически причини, не може да се покачи повече от 2 000 пъти. Свръхмикроскопът при стъклените лещи - електрически лещи, ако може така да се каже, дава възможност за едно увеличение до 100 000 пъти.

38. Индустрия и занаяти

От края на миналия век Германия е най-голямата индустриална страна в Европа. Кръгло 12% от световното индустриално производство се пада на Германия. При износа на готови фабрикати, според количеството и качеството, Германия държи първо място между всички европейски страни. Според данните, публикувани от последното преброяване в Германия през 1933 год. (които резултати бяха, разбира се, повлияни от кризата, а днес са далеч надминати), Германия брои в областта на индустрията и занаятите 1 918 000 отделни предприятия, с кръгло 9,2 милиона ангажирани работници. Най-важните индустриални клонове са индустрията за машини, апарати и автомобили, текстилна и дрехарска промишленост, хранителната и сладкарска индустрия, както и химическата индустрия. През 1929 год., когато промишленото производство достигна върха на своето развитие, бяха произведени стоки с една нето оценка от 35 милиарда райхсмарки, но преди започването на войната това производство достигна вече 40 милиарда райхсмарки.

В германската индустрия играят решителна роля така наречените „индустрии за производство на блага”. Тези промишлени клонове (като строежа на машини, желязната и металната индустрия, електротехническата индустрия и др.) работят за нуждите на стопанството. Една голяма част от германския експорт почива върху високото качество на произведенията от тези клонове. Покрай това стои една високо специализирана индустрия за консумативни блага, която, разбира се, работи повече за нуждите на вътрешния пазар. Двете индустрии - за производство на производствени и консумативни блага - са технически първокласно съоръжени и разполагат с едни високо квалифицирани работни сили. Средното производство на един работник, вследствие на това, е общо взето по-високо, отколкото в другите европейски страни.

Една особеност на занаятчийското стопанство в Германия се характеризира с едно голямо число занаятчии. Те са притежатели на производствени средства и работят в повечето случаи сами, с малко чираци. В дрехарския занаят, както и в преработката на дървото, метала и строителния занаят, играе значителна роля отделната занаятчийска фирма. При това, занаятчийството успя да се затвърди покрай големите индустриални предприятия.

В последните години, германските индустриални заведения са значително разширени, макар че много заводи работеха до границата на своята производителна способност. Тази „пълна заетост в труда” е израз за пълнотата на задачите, които й бяха предоставени, и, които требваше да се преодолеят чрез втория четиригодишен план.

Организационно, отделните индустриални фирми са организирани в стопански групи, които минават в държавната група за индустрия. Покрай това съществува едно разчленение на индустриалните отделения при стопанските камари на отделните области в Германия. Също така и занаятчийството е съответно групирано. Тези организации извършват една голяма подготвителна работа. Те се грижат за изграждането на статистиката, поддържат разноските на предприятията чрез конта и пр. Чрез присъединяването на Австрия и Судетската област, индустриалният капацитет на Германия е значително увеличен.

39. Вътрешна търговия

1. Търговия на дребно

След преброяването на предприятията през 1933 год., в пределите на стария Райх (включително и Саарската област), в кръгло 853,000 предприятия за дребна търговия бяха заети около 2 милиона граждани. Това прави кръгло 13% от всички заети в народното стопанство лица (без земеделското и горско стопанства) и кръгло 7.4% от занаятчийските предприятия. В тези цифри за дребната търговия не са пресметнати другите занаяти, които същевременно правят и една голяма търговия на дребно, като например хлебари, меса ри и др.

От 1933 год. насам оборотите на германската търговия на дребно са се значително покачили. През 1939 год. бе превишен оборота през 1929 год., който възлизаше на 366 милиарда райхсмарки и се смиташе като най-големия оборот на следвоенните години. Тъй като цените от 1933 год. претърпяха едно съвсем незначително покачване, то покачването на стойността на оборота се дължи преди всичко на едно покачване на оборотните количества и чрез предпочитане на по-добри качества - значи на едно по-добро снабдяване на потребителите.

Обороти на германската търговия на дребно (стария Райх) в милиарди райхсмарки

1929 г.	36,6	1934 г.	24,2
1930 г.	33,1	1935 г.	25,2
1931 г.	28,5	1936 г.	27,8
1932 г.	22,7	1937 г.	30,9
1933 г.	21,8	1938 г.	33,9
		1939 г.	37,8

За цените на търговията на дребно през последените години се въведоха редица мерки, които се показаха като много успешни и послужиха дори като примери за други страни. По-нататъшното разширение на големите предприятия (стокови къщи, филиални предприятия, предприятия с определени цени) бе ограничено, а откриването на големи магазини със стоки става само при установена нужда. Упражняването на търговия на дребно също така бе ограничено, като всеки гражданин, който пожелае да води такава търговия, преди да обзаведе своя магазин и преди да приеме дадено предприятие, ще требва да представи своите документи които да установят правото му да търгува, а също така и необходимите средства за това. По този начин требваше да се предотврати възможността, щото хора чужди на занаята и без средства или с недостатъчни такива, и, които не разполагат с необходимите познания и предпоставки за това да се занимават с търговия на дребно. В тези вече рамки търговията на дребно е свободна.

Голямата липса на работна ръка през време на последните години даде пълната възможност за използуване на съществуващите сили. Притежателите на малки предприятия (така наречените предприятия с един човек), които нямат възможност да прилагат силите си напълно в своето предприятие, имат шанса да отидат в друг занаят, където ще намерят по-добра възможност и условие за работа.

2. Търговия на едро

Според преброяването през 1933 год. търговията на едро, в пределите на стария Райх и Саарската област, занимаваше кръгло 150 000 предприятия и едва 700 000 работни сили. Също така, оборотите на търговията на едро от 1933 год. насам са се значително покачили. Както за дребната търговия, така и тук, през 1940 год. бе създаден един закон за защита на едрата търговия. Особено се забранява разширяване броя на предприятията, с цел да се избегне опасността от пресищане.

Модерният магазин "Карщад" в Берлин

40. Външна търговия и стопанисване на девизите

Преди световната война Германия внасяше в голямо количество сурови материали и хранителни продукти и като индустриална страна изнасяше готови фабрикати (1913 год. внос – 10,77 милиона райхсмарки и износ – 10,097 милиона райхсмарки). Германия тогава покриваше пасивното салдо на своя търговски баланс с приходите от нейните чуждестранни инвестиции, които тогава възлизаха на 26-28 милиарда райхсмарки, както и чрез излишните и служебните приходи (мореплаване, осигуровки, банки и пр.). През световната война Германия изгуби всички свои вноски в чужбина, своята търговска флота, своите колонии и важни производителни области. За възстановяването си след войната и за плащане на репарационните задължения, Германия требваше да вземе големи кредити от чужбина. Така тя стана една страна на задълженията, с един чуждестранен дълг от около 26 милиарда райхсмарки в края на 1930 год. Когато стопанската криза спре прииждането на нови чуждестранни кредити и чужбина спре своите кредити внезапно, Германия бе заплашена от една валутна криза. Тъй като тя нямаше на разположение значителни запаси от злато или девизи, платежните отношения с чужбина от 1931 год. (1-во постановление на райхспрезидента върху стопанисването на девизите от 1 август 1931 год.) требваше да бъдат подложени на една контрола - девизно стопанисване. Тази контрола от тогава все повече и повече се усъвършенствува. Бягството на капитала и обратното изплащане на чуждестранните задължения бе ограничено вече чрез наредбата от 1 август 1931 год. Изплащането на лихвите и погашенията бе спряно чрез трансферния мораториум - закон от юни 1933 год.

Трансферният мораториум, обаче, през следващите години бе значително отслабен по отношение на ония страни, които предоставиха на Германия един съответен износен излишък за провеждането на трансфера. За замръзналите влогове на чужденците, така наречените блокирани марки, съществуваха различни възможности за използуване, според това дали се касае за влогове на чужденци (предпочитани блокирани марки) или за дисажно добити влогове (търговски блокирани марки). Едно особено предпочитане добиха регистърмарките, които възникнаха вследствие германското кредитно споразумение с чуждите страни.

Те могат да се използуват за вноски вътре в страната, за пътуване, за допълнителен експорт и пр. Тези ограничени възможности предвиждат едно дисажно срещу официалния курс на райхсмарката. Когато от 1933 год. започна стопанското съживяване и нуждата от внос нарасна, наложи се да се въведе и един контрол върху износа. Увеличаването на пасивния баланс през 1934 год. принуди Германия към въвеждане системата на „новия план” (през септември 1934 год.) „Новият план” се изгради върху принципа „да не се внася вече онова, което не може да се заплати с износ”, а да се внася на първо место онова, което е най-необходимо. Една цялостна контрола върху вноса, от една страна и от друга - едно насърчение на износа требва да поддържа стокообмена с чужбина. Всека сделка с чужбина требва да бъде одобрена от съответното Райхсщеле. „Новият план” доведе до засилване германския внос с онези страни, които бяха готови да приемат като противостойност германските стоки. Развитието на това взаимоотношение бе уредено в последните години чрез едно голямо число от изравнителни и платежни споразумения. При системата на билатералното стоково и платежно отношение не е вземан под внимание принципа на “най-облагодетелствуваната страна”. От въвеждането на новия план германската външна търговия вече не търпи никакви гърчения, а напротив едно постепенно разширяване.

Вносът се покачи от 4 451 милиона райхсмарки през 1934 год. на 5 449 милиона райхсмарки през 1938 год. Износът през същото време нарасна от 4 167 милиона райхсмарки на 5 257 милиона райхсмарки (и в двата случаи се отнася за стария Райх). Най-важните страни, с които Германия (стария Райх) бе в търговски отношения през 1938 год. и тяхното процентно участие се виждат от долната таблица:

СТРАНИ	Внос	Износ
Съединените Щати (Сев. Америка)	7,4	2,8
Великобритания	5,2	6,7
Швеция	4,8	5,1
Италия	4,5	5,7
Аржентина	4,0	2,8
Бразилия	3,9	3,1
Холандия	3,6	8,5
Белгия-Люксембург	3,6	4,3
Дания	3,1	3,8
Франция	2,6	4,1
Румъния	2,6	2,8
Холандска Индия	2,4	1,0
Турция	2,1	2,9
Югославия	2,0	2,2
Швейцария	1,9	3,9
Норвегия	1,8	2,3
Гърция	1,7	2,1

41. Кредитно дело и кредитна политика

Германия разполага с една високо развита кредитна организация. към края на 1938 год. в кредитните институти се съхраняваше една сума от кръгло 48 милиарда райхсмарки. От тях 16 милиарда се падат на чекови и стокови позиции и кръгло 24 милиарда - на спестовните вноски.

1. Организация на банковата система

С ипотечната депозитна банкова сделка се занимават 5 големи берлински банки (с вноски на клиенти общо над 5 милиарда райхсмарки) и редица регионални и локални банки с или без мрежа от филиали. Тази група по-рано се грижеше главно за сделките с полици и контокорентните сделки на частните клиенти. Вследствие на увеличението в преходните сметки на частното стопанство, депозитните банки в последните години преминаха все повече и повече към влагане на своите свободни средства в държавни кредитни книжа.

Една друга важна група в германската банкова система образуват така наречените държавни и областни банки. Те съхраняват повече обществени средства, но освен това почти всички се занимават, като депозитните банки и с нормалните краткосрочни банкови сделки (ипотекарни дългосрочни кредити за публични тела).

Едно особено значение придоби спестовно-касовата организация. Спестовните каси в мнозинството си са комунални институти. Те имат задачата да сбират парите и излишъците на широките народни маси и да ги направят използваеми за гарантиране на кредита. Ако не могат да влагат своите средства в кредитни сделки (краткосрочни кредити, ипотеки и комунални заеми), те купуват ценни книжа преди всичко от държавните заеми. Спестовните каси са си образували така наречените джиро-централи, като областни върховни институти, които са сбрани в германската джиро-централа.

Джиро-централите съхраняват ликвидните резерви на спестовните каси, които те влагат в първокласни пазарни ценности (полици и др.). Освен това, чрез джиро-централите си, те извършват, без парична наличност, платежната служба на общата организация. Джиро-централите упражняват най-вече също дългосрочните сделки (комунални кредити, ипотеки), които те финансират, както държавните и местни банки, чрез издаване на съответни документи за дълг.

Сравнително голямо място заемат и кооперативните банки в кредитната система на Германия. Тяхната задача се простира, най-вече, върху грижата за стопанствата на средното съсловие (занаятчийството, дребните търговци, земеделието и пр.). Различават се производителни и земеделски кредитни кооперации. Главният институт на кооперативните банки е Германската централна кооперативна каса.

Реалният и комуналният кредити се поддържат от спестовните каси, кооперациите, джиро-централите, държавните и областните банки. Покрай това съществуват и кредитни институти за земя, които се грижат изключително за реалния кредит, както и за комуналния кредит. Различават се частни ипотекарни банки и Баденски обществено-правни кредитни институти (земеделски и градски). Те си доставят средствата чрез издаване на заложни писма, комунални облигации и използвани документи за дълг. Общото обръщение на заложните писма и комуналните облигации, включително 41 емисиите на „смесените банки", възлизаше в края на 1938 год. кръгло на 11 милиарда Р. М.

Едно сравнително по-малко значение имат в Германия частните банкери. В края на 1938 год. се занимаваха с банкерство 552 частни банкерски къщи, с една балансова сума от 1,2 милиарда Р. М.

2. Райхсбанк

Централен банков и емисионен институт на Райха е Райхсбанк. (Също така и германската Рентенбанк издава банкноти - така наречените рентенбанк шайне, обаче в малки къса).

Банкнотното обръщение на Райхсбанк възлизаше в края на 1936 год. на 8,2 милиарда. В края на 1939 год. то бе 11,8 милиарда Р. М. Главното покритие на банкнотното обръщение се образува от:

Полици и чекове
Съкровищни полици
Определени лихвоносни ценни книжа и
Ломбардни заеми.

Златното и девизното покритие са допуснати, като второстепенен фактор.

Едно определено отношение между пуснатите в обръщение банкноти и златната и девизна наличност не е предвиждано, от както излезе закона за Райхсбанк от 15 юни 1939 год. Златната и девизна наличност требва да бъде държана повече на една височина, до колкото, според критерия на банката, е необходимо за урегулиране на платежните отношения с чужбина и за поддържане на валутата.

Райхсбанк не е само банка на банките. Тя стои в непосредствен контакт с индустриални и търговски фирми. Тя води жироконта за „не банки" и гарантира полични и ломбардни кредити на „не банки".

3. Финансиране с ефекти

В края на 1938 год. в страната имаше в обръщение лихвоносни ценни книжа, държавни лихвени съкровищни бонове, в размер на 40 милиарда Р. М. От тях бяха притежание на кредитните институти и осигурителните дружества не повече от 20 милиарда Р. М. Номиналната стойност на акционерния капитал, в обръщение, възлизаше на кръгло 18,5 милиарда Р. М. В края на 1940 год. на Берлинската борса се тъгуваше със 7,6 милиарда Р. М. Средният дивидент на акциите, които се търсеха и предлагаха на Берлинската борса в края на 1940 год. възлизаше на 6.60%, а средната рента - на 3.60%. Рентите на постоянните лихвоносни ценни книжа бяха в края на 1940 год. между 4 и 4.14% (за държавните ценни книжа около 4%).

4. Военно финансиране

Чрез една обширна кредитна контрола и кредитно ръководство се обхващат, почти без остатък, всички притежатели на парични капитали в кредитната система за целите на военното финансиране. Кредитната контрола, във връзка с ръководството на инвестициите, с общата контрола върху цените и здравото стопанисване на девизите, отстранява опасността от инфлация. Формите за получаване на кредити от страна на Райха

са:

1.Връчване непосредствено на доставчиците данъчни бонове (само до ноември 1939 год.).;

2.Продаване на съкровищни полици и безлихвени съкровищни бонове (главно на банки и държавни банки);

3.Пласирането на един 3,5% (по-рано 4,5% и 4%) заем, така наречения Ли заем, при спестовните каси, кооперациите и осигурителните дружества;

4.Пласирането на 3,5% (по-рано 4%) държавни бонове (с един срок между 5 и 20 години) при „не банки”; и

5.Вземане на краткосрочни кредити при Райхсбанк и други краткосрочни заеми (и в двата случаи при сравнително малък обем).

42. Германски държавни железници

Германското железопътно дело се разви главно от държавните железници на германските провинции преди войната. По случай уреждането на репарационния въпрос (плана Доус) бе образувано Германското ж.п. дружество, което като полуобществено, требваше да ръководи своята работа според търговските принципи, за да може да покрие от прихода една част от наложените от Версайския диктат контрибуции. Националсоциалистическото правителство премахна това състояние. През февруари 1937 год., по законодателен ред, на мястото на Германското ж.п. дружество последва възстановяването на Германските държавни железници, като непосредствено държавно предприятие. Германските железници образуват едно особено имущество на германския Райх, с едно стопанско ръководство, което се управлява от райхсминистъра на съобщенията.

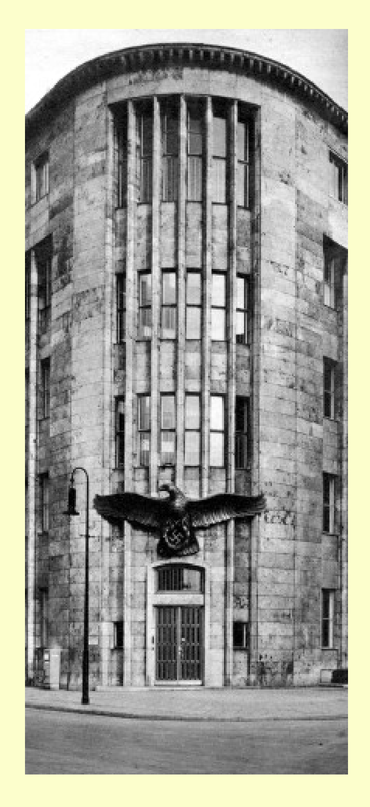

От 1935 г. в Райха се произвеждат локомотиви, чиято максимална скорост достига 175 км/ч.

43. Германски държавни пощи

Пощата, телефонът и телеграфът са принадлежност на Райха. Според закон от 1 април 1924 год. пощенската и телеграфна служба стоят отделно от общото държавно имущество и съставляват отделно ведомство. (Държавният пощенски закон от 18 март 1924 год. и закона за опростяването и поевтиняването на управлението от 27 февруари 1934 год.). Държавното пощенско имущество възлизаше към края на м. март 1939 год., при 762 милиона Р. М. задължения, на 3,5 милиарда Р. М. Общите приходи през отчетната 1938 год. възлизаха на 2 347 милиона Р. М. След изграждането на разходите остава една печалба от 32,8 милиона Р. М. В края на март 1939 год., при приключване на отчетната 1938 год., държавната поща разполагаше (в стария Райх, включително Австрийската област, Саарската област и Судетите) с повече от 70 000 учреждения и служби, в които са ангажирани кръгло 490 000 чиновници, работници и служещи. Германската държавна поща е препратила през отчетната 1938 год. 7 931 милиона писма и 355 милиона колети и ценни пратки. За изпълнение на телефонната служба служат кръгло 448 000 км. телефонни и телеграфни линии, с 4 146 000 телефонни служби. През 1938 год. са водени 2 624 милиона местни разговори (без Австрия) и 353 милиона с чужбина, както и 26,5 милиона телеграми, от които около 85 милиона са предадени за чужбина. Оборотите в пощенската чекова служба са достигнали до 208 милиарда Р. М. През последните години се разви обособено бързо пощенското превозно дело и въздушната поща. За да се подобри препращането на пощата и превозването на хората в равнините, Германската държавна поща установи една автомобилна мрежа от 208 000 км. дължина с пощенски съобщителни коли. От въздушната пощенска служба са пренесени 7,5 милиона кг. въздушна поща.

На 1 януари 1939 год. бе въведена съществуващата по-рано в Австрия пощенска спестовна служба и в останалите области на Райха.

44. Мореплаване

Км средата на 1939 год. германската търговска флота заемаше със своя тонаж 6,5% от търговския тонаж на целия свет. Тя заемаше пето место в реда на морските търговски страни от целия свет, а именно след Англия, Съединените щати, Япония и Норвегия. През световната война Германия разполагаше с 11.1% от световната търговска флота. Тогава тя бе втората мореплавателна сила в света - след Великобритания. Диктатът от Версай отне почти цялата търговска флота на Германия. Всички параходи над 1 600 бр. р. т. и половината от параходите между 1 000 и 1 600 бр. р. т. требваше да бъдат предадени на неприятелските страни. С това Германия загуби цялата си презокеанска флота. Германската търговска флота през 1920 год. се състоеше само от 1 138 малки параходи, с около 673 000 бр. р. т. Благодарение на действителната сила на германските корабостроителници, търговската флота през следващите години беше бързо възобновена. Все пак, тя не успя да достигне старото си положение в световното търговско корабоплаване.

Главната област за дейност на германското корабоплаване е линейното пътуване. Относно организацията, удобствата, бързината на параходите и пр., Германия стои на първо место в света. Най-важните пътища, които се обслужват от германските параходи са: северноатлантическия пасаж, пътуването за Южна Америка, пътуването около Америка, източно-азиатското пътуване и пътуването Леванте.

45. Вътрешно корабоплаване

Германският Райх разполагаше в края на 1938 год. с кръгло 8,200 км. вътрешни водни пътища. Най-голямо значение има Рейнската плавателна област, върху която се изпълнява половината от общото германско вътрешно параходно съобщение. От намиращите се в строеж канали за отбелязване са канала Рейн-Майн-Дунав и канала Одер-Дунав, които требва да създадат работоспособно водно съобщение между Велика Германия и европейския Югоизток. По вътрешните водни пътища се превозват главно въглища, които правят около една трета от целия параходен превоз, а така също и руди, камъни, земя и жито. Участието на вътрешното германско корабоплаване в общото вътрешно превозване на стоки възлиза в последните години от 20 до 22%. За вътрешното корабоплаване стои, понастоящем, на разположение една флота, която по своя тонаж превишава морската флота с около 50%. Не цялата флота принадлежи на отделни предприятия. Около една трета принадлежи на корабостроителниците, от които всека една притежава повече от 21 кораби. В действителност господствува отделния мореплавател. Кръгло 94%. от всички параходни предприятия, разполагат само с 1 до 3 параходи. Чрез организирането на корабоплаването в съюзи и превозни комитети се премахва нездравата конкуренция и с това се гарантира едно спокойно развитие на транспорта. Общата работа с германските железници се облекчава чрез специални тарифи.

46. Въздухоплаване

За развитието на световните въздушни съобщения германският дух на откритие и германската творческа сила имат особена заслуга. Въпреки Версайския диктат, германското въздушно строителство бе успяло веднага след свършването на войната да построи първия аероплан, годен за съобщения. При създаването на германската „Луфтханза”, през 1926 год., стана възможно веднага да се прелита една въздушна мрежа от 20 000 км., макар че за изграждането на това дело трябваше да се води една непосилна борба за отстраняване на оковите, които бяха наложени на Германия. Германското въздушно корабостроителство допринесе една неоценима заслуга за това с постройката на известните въздушни кораби „Граф Цепелин”, под ръководството на д-р Екенер. С това германското въздухоплаване можа да докаже че то „може” в твърде висока степен.

Това постижение можа да подтикне германското въздухоплаване да подготви въздушното съобщение със страните оттатък океана.

Последва едно редовно въздушно съобщение с южна Америка. Стана възможно прелетяването на северния Атлантик и предния Ориент, а през лятото на 1939 год. тия съобщения бяха разширени чак до Източна Азия. В 1938 год. бяха прелетени 19 милиона км. Самолетите на „Луфтханза” са пренесли общо 255 000 пътници и 1 700 тона полезен товар. През последните години особено бързо се разви въздушната пощенска служба. През 1938 год. са пренесени кръгло 5 290 тона пощенски пратки по въздушните пътища.

Дирижабълът “Хинденбург” над Бранденбургската врата в Берлин

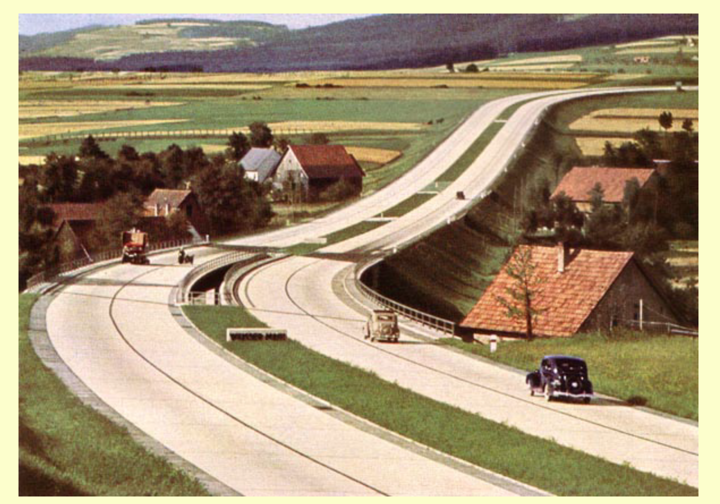
47. Държавни автомобилни шосета

През септември 1933 г. се започна строежа на държавните автомобилни шосета. Според волята на Фюрера, германската територия, чрез тези пътища, ще требва да се пригоди към една превъзходна моторизация. Провеждането се повери на генералния инспектор за германското пътно дело, министър д-р Тодт.

По начало бе планирана една мрежа от 7 000 км. След присъединяването на Австрия и Судетската област, плановете бяха разширени кръгло за 20 000 км. Германските държавни автомобилни шосета са за пример на чужбина със своята хубост на линейното ръководене и хармонията на тяхното строително дело. Година след година се построяваха кръгло по 1 000 км. До есента на 1940 год. бяха построени кръгло 4 000 км. и бяха пуснати в използуване, а 1 600 км. останаха в строеж. Приготвени са кръгло общо 5 400 мостове и друга част се намират в строеж. Изкопаната до сега земя възлиза на кръгло 346 милиона куб. метра. Употребени са 674 000 тона стомана и желязо; бетон и железобетон за строеж - кръгло 8 милиона куб. м.; цимент – 5,3 милиона тона; пясък – 23,8 мил. куб. м. Общо, до края на 1938 год, са изразходвани за строеж на държавни автомобилни шосета 4 000 милиона Р. М.

През 1938 год. една част от готовите шосета бяха свързани с пътническите такива, като напр. по направление от север към юг: Франкфурт на Одер - Берлин - Кьолн. През време на настоящата война най-важният свързочен път от Берлин към държавното автомобилно шосе бе предоставен в услуга на обществените съобщения.

За удобство на пътниците, по самите автомобилни шосета се строят къщички за спиране и поправки. През 1938 год. са пропътувани 13 милиарда км. по автомобилните шосета.

Модерните аутобани на Фюрера

48. Моторизация

Вследствие на ограничителните клаузи на Версайския диктат, автомобилното дело на Германия беше изостанало твърде назад, в сравнение с другите европейски страни. Лошата работа и голямата безработица бяха довели през 1932 г. състоянието на моторните коли до едно особено низко положение. Една от главните задачи на националсоциалистическото ръководство бе насърчаване на автомобилните съобщения. Няколко дена след завземането на властта, при откриването на автомобилната изложба на 11 февруари 1933 г. Фюрерът даде паролата „Моторизация”. По начало, автомобилните съобщения бяха освободени от всички законни положения, които бяха от естество да спъват неговото развитие. Тази мярка бе подкрепена чрез данъчни облекчения за автомобилното съобщително стопанство и чрез едно постепенно намаляване на разноските за поддържане. Особено бе поощрен автомобилният спорт. Предпоставка за едно бързо развитие на автомобилните съобщения бе една основна реформа на шосейното дело, която бе въведена от генералния инспектор на шосейното дело, Д-р Тодт. Според неговите планове, построените държавни автомобилни шосета създадоха при това напълно нови предпоставки за по-нататъшното развитие на автомобилните съобщения.

Моторизацията във Велика Германия ще получи по-нататък един подтик чрез конструирането и производството на народната автомобилна кола(„Сила чрез радост”). Тази кола е конструирана по указания на Фюрера от Порше. Тя представлява от себе си една четириместна кола (24 конски сили), с един четирицилиндров мотор и ще гори 6-7 литри бензин на 100 км. Тази кола ще бъде продавана по 990 Р. М. Продажбата, финансирането и производството става от Германския работнически фронт. След свършването на строежа на заводите за народна кола се предвижда едногодишно производство от 1,2 милиона автомобили.

49. Чуждестранни съобщения

Велика Германия е една от най-хубавите страни в Европа. Ръководството на съобщенията с чужбина, след завземането на властта от националсоциалистите, премина в ръцете на държавата. Германската организация за съобщенията с чужбина е насочена към всички страни. Германските курорти, морски и лечебни бани се посещават всяка година от все по-голямо число чужденци. Вън от това, със своите световно известни театрални представления - Байройт и Залцбург, всяка година се дава наслада на многобройни посетители от вътрешността на Райха и от чужбина

Км предпочитаните области се числят, преди всичко, Южна Германия и Австрия, Ризенгебирге, Харц и морските бани по северно и балтийско морета. През лотото на 1938 г. повече от половината от всички гости прекараха по баните и курортите, а една пета от всички - по морските курорти на северно и балтийско морета. Общото число на посетителите през 1937 г. възлизаше на 34 милиона гости и над 136 милиона преношувания.

50. Четиригодишен план

Когато националсоциализмът взе властта, неговата първа и най-важна задача бе да постави стопанския живот на нови по-сигурни основи. За разрешението на тази задача служеше първият „Четиригодишен план", който бе оповестен на 1 февруари 1933 год., чрез един апел на правителството на Райха. Той имаше, преди всичко, две цели:

1. Да отстрани безработицата в промишленото стопанство, която възлизаше на 7 милиона души; и

2. Да осигури основата за живота на германското селячество, чрез съответната организация и законна защита (урегулиране на пазаря, урегулиране на цените и пласмента и закона за наследствеността на земята). Тези цели бяха практически осъществени през 1936 год.

На партийния конгрес, през 1936 год., Фюрерът райхсканцлер оповести втория четиригодишен план. Като се взе пред вид, че на германските стоки в чужбина се слагаха награди от една страна, а от друга страна вносът на сурови материали поставяше страната в стопанска зависимост, трябваше да се повиши вътрешното производство на сурови материали до възможно по-високия максимум. С провеждането на втория четиригодишен план бе натоварен министрпрезидентът Гьоринг, комуто бяха дадени обширни пълномощия с постановлението от 18 октомври 1936 год., срещу всички учреждения, включително висшите държавни учреждения и всички служби и поделения на Н. С. Г. Р. Партия. Основната и главна задача на втория четиригодишен план бе разпространението на местните сурови материали и тя бе подета здраво от Гьоринг. Насърчи се производството на аграрни сурови материали; разшири се обработваемата площ за лен, коноп и маслодайни семена; наличността на овце бе увеличена и подобрена. Откриването на минни богатства беше сложено на обширни програми, които водеха до откриването на „необятни запаси от железни руди и нови земни извори за масла. Преди всичко, обаче, беше засилено добиването на значителни количества сурови материали, които до сега бяха във връзка с „органически и природни граници", което значи, че тия сурови материали трябваше да се добиват по пътя на индустрията. Тук трябва да отбележим добиването на синтетичния каучук (Буна), втечняването на въглищата за добиване на двигателни вещества и, най-вече, разширяването на производството на изкуствена вълна. Новите сурови материали не представляват нискокачествени „ерзац-продукти", а имат много нови качества, които при употреблението надхвърлят качествата на природните сурови материали. Най-доброто доказателство за висококачествеността на новите сурови материали е факта, че страни, богати със сурови материали, като напр. С. А. Щати, сами добиват синтетични сурови материали.

През течение на втория четиригодишен план, развитието на производството далеч надхвърли рамките на програмата за производство на сурови материали. Апаратът на четиригодишния план представлява една висша организация за ръководство на германското стопанство. Това ръководство се добива по различни пътища едновременно. То се състои в едно планиране на инвестициите, в направляване на настаняването на работниците, в дирижиране на цените (Държавния комисариат за образуване на цените), пласиране на суровите материали, дирижиране на консумацията и др. Така че, вторият четиригодишен план е станал една постоянна обстановка на германското стопанство.

51. Надници и заплати

След премахването през 1933 г. на синдикатите и сдруженията на работниците, във всички области на Райха се основаха експерти по труда, които са упълномощени чрез тарифен ред да определят и при особени случаи да повишават заплатите въз основа на постановлението за заплатите от 25 юни 1938 год. С това държавата има в ръцете си общото развитие на заплатите. Тя не се стреми към едно схематично обобщаване на заплатите, но оставя да съществува историческата разнообразност на тарифите за заплатите и техните промишлени и областни разграничения. Намесата последва само за осигуряване на социално най-малките заплати, за премахване на неправдите и за предотвратяване извънмерни покачвания в заплатите в някои промишлени отдели, вследствие на конюнктурни причини. След обявяването на войната бе определена една обща заплата. Според това, на ръководителите на предприятията се забрани да променят съществуващите заплати. От тогава, значи, доходите на работниците и чиновниците могат да се покачат до толкова, до колкото това би съответствувало на повишеното производство. Значи, повишаването на заплатата може да дойде само като резултат на вложен повече труд, а оттук и от по-голямо производство. Досегашните успехи на тази политика на заплатите бяха: трудов мир, приспособяване на доходното развитие към консумативните възможности и, с това, стабилност на заплатите, цените и на цялото стопанско развитие.

52. Цени

Чрез една обща контрола на цените, правителството на Райха успя да проведе през последните години силен стопански възход без значителни покачвания на цените. Дори през време на пълната заетост на стопанството, цените бяха държани стабилни. Този стабилитет на цените е от голямо значение в три направления:

1. Той е една важна основа за стабилизирането на валутата. Така, както чрез външната търговска политика и контролата на девизите, валутата се пази навън. Също така чрез контролата на цените и политиката на заплатите се дължи стабилитета на валутата вътре в страната.

2.Контролата на цените предотвратява конюнктурното покачване на цените, които, както е известно, водят много лесно към стопанска криза. Подобни смущения в стопанското развитие се парират в Германия чрез политиката на цените.

3.Стабилните цени са най-добрата основа за поддържане постоянното подобрение на нивото на живота на населението.

Назначеният през 1936 г. държавен комисар за образуване на цените не се ограничава само с контролирането на цените, но, вън от това, има и задачата да създаде една политическа система за цените, в която същите да стоят в едно правилно отношение помежду си. Той се бори, особено, против изворите на специални печалби, които, както е известно, могат да се появят без повишаване на цените, вследствие на намаляване на разноските.

Един голям успех бе постигнат от германската политика за цените при обявяването на днешната война. В почти всички други страни, нивото на цените се силно покачи. В Германия, въпреки превръщането на стопанството във военно и въпреки намалението на някои консумативни продукти, стабилитета на цените се запази.

Развитието на цените в Германия от 1933 год.

Години	Индекса на едро търговски цени 1913 = 100	Индекса за разноските за поддържане на живота 1913/14 = 100
1933	93,3	118,0
1934	98,4	121,1
1935	101,8	123,0
1936	104,1	124,5
1937	105,9	125,1
1938	105,7	125,6
1939	106,9	126,2
1940/2 г.	109,3	128,9

53. Данъци

Правителството на Райха в последните години подреди наново данъчното дело. Почти всички данъци на отделните области са заменени с държавни данъци. Данък занятие от 1 април 1937 год. и поземления данък от 1 април 1938 год. се сбират в цяла Германия по еднакви норми. Райхът има върховната власт върху цялото данъчно дело и се грижи не само за едно правилно разпределение на данъчното бреме, но използува средството за налагане на данък, за да насърчава стопанския и социалния и народностно-политически напредък.

Правителството на Райха постигна голям успех в определянето на данъка чрез едно дълбоко подето стопанско подреждане. Така, през време на борбата против кризата (1933-1935 год.) многобройните данъци, които спъваха производството, бяха премахнати; също така, чрез вътрешното гарантиране на данъчни облекчения и издаването на данъчни бонове, бе създадено едно силно предразположение за подновяване на производственото въоръжение и поправка на къщи и жилища.

Най-важните принципи на днешната данъчна политика са:

Насърчаване на земеделието, чрез освобождаване от данък на дребните доходи.

Насърчаване сключването на бракове и многодетството, чрез специално подреждане на доходния данък, имуществения и граждански данък.

Насърчаване строежа на жилища и зидлунги, чрез освобождаване от данък.

Насърчаване на моторизацията, чрез освобождаване на моторните коли от данък.

Отблъскване на акционерните дружества, чрез високи данъци.

Ограничаване на потреблението на луксозни блага, чрез консумативния данък върху тютюна, бирата, ракията луксозните вина и др.

Данъчните приходи на Райха, областите и общините:

Години	Райхсданък	Данък на областите и общините	Общо
	Милиарди Р. М.		
1929/30	9,17	4,30	13,47
1932/33	6,65	3,52	10,17
1933/34	6,84	3,73	10,57
1934/35	8,22	3,61	11,83
1935/36	9,65	3,61	13,26
1936/37	11,49	3,97	15,46
1937/38	13,96	4,65	18,61
1938/39	17,71	5,10	22,81
1939/40	23,58	5,75	29,33

54. Военно стопанство

Германското стопанство през време на войната има да изпълнява две задачи: то требва да набави необходимите военни материали и да осигури снабдяването на населението (цивилното). Според опитите от световната война и според принципите на националсоциалистическата стопанска политика, тези задачи са разрешими само чрез единно и обемно регулиране и ръководене на производството, разпределението и потреблението. През световната война, 1914-1918 год., едно подобно ръководене и регулиране бе импровизирано едва през време на войната и под напора на събитията. Тогава неуспехите не можеха да бъдат предотвратени. При започването на тази война, устройството на военното стопанство бе поставено от дълги години на една предварителна работа. Германия при започването на войната можеше вече да си послужи, както с придобивките на четиригодишния план така и със съществуващите вече организации. Единственото нещо което бе необходимо, това бе разширението на правата на отделните учреждения. При започването на войната бяха създадени и нови институти, като напр. министерският свет за защита на Райха, начело на който застана Херман Гьоринг, а по-нататък и различни областни учреждения за стопанството, провинциални учреждения по прехраната, горско-стопански учреждения, както и основаните продоволствено-стопански учреждения. Те всички преработват въпросите във връзка с правилата за потреблението. През време на войната бе създадено и Държавното министерството за въоръжения и муниции, което се занимава с всички задачи, във връзка с военните материали. Впрочем, изобщо военно-стопанските организации се носят от досега съществуващите учреждения.

В индустриалното производство войната направи следните необходими промени: голяма част от индустрията, като строителната индустрия за машини, електрическата индустрия и др. требваше да нагодят своето производство за произвеждане на оръжия и военни материали. Също така и част от индустрията за производство на консумативни материали (текстилна, консервена и др.) требваше да работи за нуждите на войската. Особени производствени капацитети, които до сега работеха за вътрешния пазар, сега са приспособени в служба на износа, които днес са станали особено важни за плащане на вноса. В другите части от индустрията- производството, до колкото не бе необходимо важно за живота, бе спряно. Другите части от индустрията пък поради повишените нужди от войната, разшириха значително своето производство (напр. химическата). Всички тези промени бяха подсилени със съответното увеличение на работните сили и на суровите материали. Доставката на сурови материали става чрез така наречените „Райхщелета”, а снабдяването на предприятията с работни сили- чрез службите на трудовите бюра Голямо бе преимуществото за настаняването на работа на съществуващите от години наред организации на трудовите бюра, които разполагаха с подготвен персонал.

Покрай снабдяването на военно-важните предприятия с работни сили, една от важните задачи на тия бюра бе да снабдява с работни сили и земеделието, както и всичките му други трудови нужди, защото от поддържането на земеделското производство зависи решително изхранването на народа. Тук бяха използувани главно военнопленници и чуждестранни работници, които запълниха празнината, настъпила вследствие на мобилизацията на германските военни сили. Също така за много работи бяха настанени и жените, които до сега не се занимаваха почти с никаква важна работа.

Урегулирането на консумацията и разпределението става чрез рационализацията на най-важните хранителни продукти, чрез така наречените хранителни карти, които

отговарят на припадащата се на всеки хранителна дажба. При тази рационализация, обаче, са взети под внимание децата, майките и тежките работнически слоеве, на които съответно е увеличена и хранителната дажба.

Държавната карта за облекло урежда, пък, консумацията на облеклото. Всеки консуматор е снабден с еднакво число точки, а всяко парче облекло или материал за облекло, носи съответно обозначеното количество точки. Домашно бельо, допълнителни прибавки към облеклото, както и различните постилки и завивки, се доставят срещу специални позволителни, които се издават при обективно установени нужди от тях.

Принцип в германското военно стопанство е, щото никой да не печели от войната. Този принцип намира своето приложение преди всичко в политиката със заплатите и цените, която повече, отколкото до сега, държи за стабилни цени и заплати. Цените се контролират от държавния комисар за образуване на цените. Повишаването на разноските не се прибавя към цените дори и тогава, когато намаляват съответната печалба. Изключения се допускат само тогава, ако досегашната цена е непоносима за предприятието. Ако комисарят по цените се грижи за това, щото при предприятията да не произлизат нови печалби (цените на всички държавни доставки се контролират особено строго), то задачата на експертите по труда е да контролират надниците и заплатите. И тук е от значение, щото през войната започнатата политика на стабилни цени и надници да продължава, както до сега. Политиката на стабилни цени и надници е същевременно предпоставка за военното финансиране. Тя предвижда два извори: данъци и кредит. към добиването на данъци, които само по себе си са значителни, бе прибавено в началото на войната и една военна прибавка към доходния данък (повишение на данъчната сума с 50% при всички доходи над 2 400 Р. М. годишно) и военни прибавки към отделните търговски цени на бирата, тютюна и луксозните вина. към военното финансиране Райхът привлича също така и общините. Военният данък няма само финансово-политическо значение. Той требва същевременно да изчерпи доходните части, които през време на войната, поради ограничените консумативни възможности, не могат да бъдат изразходвани. Доколко Райхът взема кредити, това става под такава форма, щото се емитират текущи краткосрочни книжа (съкровищни полици, безлихвени съкровищни бонове) и дългосрочни и средни заеми. Дългосрочните заеми бяха пласирани до пролетта в 1940 год. почти изключително при банките, спестовните каси и осигурителните дружества и пр. Всеки случай държавните заеми се продават и на свободния пазар. Предпоставка за тази политика е постоянната контрола над кредитните пазари, а така също и непрекъснатият поток от нови спестявания в банковите и спестовни институти под формата на спестовни и краткосрочни влогове. Един такъв наплив от спестявания и ликвидни средства произлиза от това, че консумативната възможност през войната е ограничена, че военно не важните предприятия нямат възможност за нови инвестиции и че в обширни области са закрити всички галерии за блага, които нямат особено значение за живота. Основата на германското военно стопанство е хармонията между производственото направление, консумативната рационализация, политиката на цените, заплатите и данакът и кредитната и финансова политика. Като едно необходимо допълнение идва и преди всичко строгото стопанисване на девизите, което осигурява външната стойност, на рентата марка. И в това отношение досегашната политика през време на войната не се промени.

Цялата на външната търговска политика през войната е поддържането и насърчаването на експорта като средство за изплащане на военните и важните за живота военни средства, тъй като Германия не разполага с резерви от злато или международни платежни средства.

По-голямата част на външната търговия се изразява с пътя на изправителната служба, именно с югоизточните европейски страни, както и с тези от Северна Европа. С тези страни, през време на войната, се постигнаха редица стопански споразумения, които имат пред вид военното положение.

Досегашните опити показват, че германската военна система е отлична. Германското стопанство при обявяването на войната бе предпазено от всякакво сътресение. Запазени са всички дажби до сега; значителни покачвания в цените не са настъпили и войската се снабдява без всякакви търкания с всичките й необходими военни материали.

55. Войска

След като Версайският диктат ограничи войнската на Германия до един размер от 100,000 души и премахна общата задължителна военна повинност, Германия не можеше да каже, че има своя защита. След завземането на властта на 30. I. 1933 год. Адолф Хитлер въведе отново задължителната военна служба, според закона за изграждането на военната мощ на Райха от 16 март 1935 год. Чрез този закон бе създадена тясна връзка между народ и войска, която връзка бе насила разкъсана преди чрез Версайския диктат. Обнародваният на 21 май 1935 год. военен закон очевидно засили неразривната връзка между народ и войска, чрез думите: „Всеки германец е длъжен да служи във войската". Новата германска войска, според § 2 от военния закон, е носител на оръжието и на войнишко-образователното училище на германския народ. Активното времетраене на военната служба на всеки германец бе определено на 2 години. Освобождаване от задължителна военна служба не е позволено, в никакъв случай, за всеки здрав германец. Предишните привилегии са премахнати, защото националсоциалистическият светски мироглед изисква подчинение за всеки отделен гражданин в служба на народната общност.

Политическата деятелност на активния войник е забранена, както и по-рано. Принадлежността към Н. С. Г. П. или към някое нейно поделение престава през време на активната служба във войската, защото като войник, всеки германец е подчинен изключително на заповедите на своето военно началство.

Водаческият принцип във войската съответствува на принципа на водачеството в световния мироглед и ръководството на новата германска войска почива върху хармонията между политическото и военно ръководство, След смъртта на райхспрезидента фон Хинденбург на 2 август 1934 год. Адолф Хитлер стана като водач и райхсканцлер и главнокомандуващ на войската. До началото на 1938 год. войската се ръководеше в негово име от военния министър, като върховен началник на новото устройство във войската. Чрез декрета от 4 февруари 1938 год., Адолф Хитлер пое като върховен главнокомандуващ и непосредственото ръководство на цялата германска войска. От тогава като работен щаб, му стои на разположение щаба на висшето командуване на германската войска в Берлин, чийто шеф е генерал фелдмаршал Кайтел. То в мирно време е отговорно за единното приготовление на защитата на Райха във всички области. Самата германска войска е разделена на три военни части: сухоземна, военна флота и въздушно оръжие. На чело на новата германска сухоземна войска стои главнокомандуващият войските- генерал фелдмаршал фон Браухич. Като работен щаб му служи висшето командуване на войската в Берлин, което е поделено на Генерален щаб на армията, Персонално учреждение на армията, общо учреждение на армията и Административно учреждение на армията. Германската сухоземна военна сила има следните родове оръжия: пехота, кавалерия, артилерия, пионерни войски, танкови войски, свързочни части, приносителни части и санитарни отделения. При започване на войната през 1939 г. същата бе разчленена на шест армейски части, на които бяха подчинени и по няколко армейски корпуси. Командите на шестте войскови части се намират: в Берлин (I), Франкфурт на Майн (II), Дрезден (III), Лайпциг (IV), Виена (V) и Хановер (VI). На чело на всеки армейски корпус стои един командуващ корпусен генерал, със свой генерален щаб. На всеки армейски корпус са подчинени няколко дивизии, а освен това и сборните оръжия на така наречените корпусни войски. Специални разчленения са така наречените „бързи части" и планинските дивизии.

До избухването на войната, през септември 1939 год., германското оръжие се

разделяше в мирно време на 18 армейски корпуси с генерални команди в: Кьонигсберг - I, Щетин - II, Берлин - III, Дрезден- IV, Щутгарт - V, Мюстер във Вестфалия - VI, Мюнхен - VII, Бреслау - VIII, Касел - IX, Хамбург - X, Хановер - XI, Висбаден - XII, Нюрнберг - XIII, Магдебург - XIV, Йена - XV, Берлин - XVI, Виена - XVII и Залцбург - XVIII, както и генералните команди на граничните части в Заарпфалц, Оберхайм и Айфел. За военната администрация и за военното снабдяване германският Райх е разделен на военни окръжия, които до обявяването на войната бяха 15. Генералните комендантства на I до XIII и на XVII и XVIII армейски корпуси бяха същевременно и военни окръжия.

На чело на новата германска военна флота стои върховният главнокомандуващ на военната флота - великият адмирал д-р Редер. Нему са подчинени непосредствено: висшето командуване на военната флота в Берлин и командирите на флотски части на Изток и Запад, шефът на флотата, командуващите адмирали на Източно море и Кил и в Северно море и Вилхелмсхафен, както и главните учреждения на военната флота

На шефа на флотата са подчинени: командирът на бронираните кораби, комендантът на разузнавателните военни морски сили и командирът на подводниците, с непосредствено подчинените на тях параходни части. На командуващите адмирали са подчинени всички сили от бреговата защита, както и намиращите се в тези инспекции по-висши командуващи служби и технически и административни учреждения на военната флота. Флотата се състои от всички употребяеми параходни видове. Тя разполага с бойни кораби, самолетоносачи, тежки и. леки кръстосвачи, разрушители, торпедни лодки, подводници, бързи лодки, минотърсачи, миночистачи, както и придружаващи и транспортни параходи. Освен флотските единици, военната флота разполага още с едно голямо число учебни кораби, специални кораби, учебни лодки, опитни лодки и трендери.

Висшето командно учреждение на новото германско въздушно оръжие е Министерството на въздухоплаването, а върховен главнокомандуващ на въздушните сили е райхсмаршал Гьоринг. Нему са подчинени непосредствено: държавният секретар на Въздухоплаването и генерал инспектор на Въздушното оръжие, който същевременно е и заместник на райхсминистъра и върховния главнокомандуващ; по-нататък, шефът на Министерския кабинет; председателя на Комисията за въздушно оръжие; и командирът на Въздушната военна академия. На държавният секретар на Въздухоплаването и генерал-инспектор на Въздушното оръжие са подчинени: шефът на Въздушната защита, с Общото въздушно учреждение, Административното отделение на въздушното оръжие и Персоналното учреждение на въздушното оръжие; генералният аероконструктор, с Техническото учреждение и с Учреждението за попълване; шефът на Образователното дело; шефът на Съобщителното дело и шефът на Централното отделение.

Въздушното оръжие е разделено на четири въздушни флотски команди: I. Берлин (за изток), II. Брауншвайг (за север), III. Мюнхен (за запад) и IV. Виена (за югоизток).

На чело на едно въздушно флотско комендантство стои шефът на въздушната флота (I, II, III, IV) и главнокомандуващият на изток (север, запад, югоизток). Като териториални служебни места на германското въздушно оръжие съществуват 11 въздушни областни команди съответни на военните окръжия, чиито постоянни места са: I. Конигсберг, II. Позен, III. Берлин, IV. Дрезден, V. Мюнстер на Висла, VI. Мюнхен, VII. Бреслау, VIII. Хановер, IX. Висбаден, X. Нюренберг и XI. Виена. Противовъздушната защита се намира в Берлин, Хамбург, Дюселдорф и Лайпциг. По-нататък, при висшето командуване на войската и на военната флота съществуват службите на един генерал на въздушното оръжие, който е главнокомандуващ и инспектор на тези причислени въздушни ята. Към въздушното оръжие принадлежат и следните родове оръжия: пилотна част, която се състои

от разузнавателни, ловджийски, бойни, изтребителни и разрушителни ята; противоаеропланната артилерия, която се състои от тежки и леки противоаеропланни оръдия, прожектори и въздушни преградни единици; въздушно-съобщителни части, които се разчленяват в кампании, отделения и полкове; специални единици, към които принадлежат полкът „Генерал Гьоринг” и Вайхбаталиона на въздушното оръжие в Берлин.

Германският Вермахт – пръв гарант за свободата на Райха!

56. Най-важните събития

1933 год.

30 януари	Адолф Хитлер беше назначен от райхспрезидента Хинденбург за райхсканцлер; образуване на правителството на националното обединение.
5 март	Н. С. Г. Р. П., заедно с германските националисти, доби абсолютно болшинство при държавните избори за Райхстага.
23 септември	Хитлер прави първата копка за строежа на държавните автомобилни шосета.
14 октомври	Германия напуска О. Н.
12 ноември	Хитлер получава при народно допитване 95,7 % „да” за новата вътрешна и външна политика. Обединителната листа на Н. С. Г. Р. П. получава при тези избори за Райхстага 92,2% от всички гласове.

1934 год.

26 януари	Германо-полски приятелски договор за 10 години.
14/15 юни	Среща между Хитлер и Мусолини.
2 август	Смъртта на Хинденбург и клетвата на армията към Адолф Хитлер.
26 август	Хитлер оповестява готовността си за разбирателство с Франция.

1935 год.

13 януари	При Саарския плебисцит, при грамадно участие в избора, 90,76% от гласове бяха дадени за връщането на Саарската област обратно към Германия.
1 март	Празнично присъединяване на Саарската област.
16 март	Възобновяване на задължителната военна служба в Германия.
18 юни	Германо-английско флотско споразумение.

7 ноември	Германия оповестява своя неутралитет в итало-абисинската война и нейното неучастие в санкциите.
	1936 год.
7 март	Възстановяване на пълния суверенитет в демилитаризираната зона в Рейнската област; влизането на германските- войски в нея.
29 март	Одобрение на политиката на Хитлер, чрез нови законодателни избори, с 98,8% от гласовете.
11 юли	Приятелски договор с Австрия.
24 август	Продължаване срока на задължителната военна служба до 2 години.
19 октомври	Въвеждане на четиригодишния план и поверяването му на министър-председателя Гьоринг.
19—24 октомври	Германо-италиански разговори в Берлин и Оберзалцберг. Основаване на оста Берлин-Рим.
14 ноември	Признаване испанското правителство на генерал Франко от страна на Германия.
25 ноември	Подписване на антикомунистическия пакт с Япония.
	1937 год.
30 януари	Отхвърляне на германския подпис за виновността на
25-29 септември	Германия за световната война от страна на Хитлер.
6 ноември	Триумфално посещение на Мусолини в Германия. Присъединяване на Италия към антикомунистическия пакт.
	1938 год.
4 февруари	Хитлер става единствен върховен главнокомандуващ на войската. Фон Рибентроп става министър на външните работи.
20 февруари	Разбирателство с Австрия на основание на разговорите с австрийския федерален канцлер Шушниг в Берхтесгаден.

9-12 март	Измяната на Шушниг; подигане на австрийския народ; навлизане на германските войски в Австрия по молбата на австрийското правителство.
13 март	Прокламиране на аншлуса към Германия. Присъединяването и клетвата на австрийските войски.
3 май	Официално посещение на Хитлер в Рим.
21 май	Чехословашка мобилизация.
28 май	Заповед на Фюрера за изграждането на западната граница и засилването на войската и въздушното оръжие.
8 юни:	Въвеждане на тригодишна военна служба в Чехословакия.
24 август	Адмирал фон Хорти в Берлин.
5 септември	Частична мобилизация във Франция.
13 септември	Налагане военното право в Судетската област; обстрелване на немските судетски селища.
15 септември	Първата среща на Чембърлейн с Хитлер в Берхтесгаден; обстрелване на Главната квартира на немската судетска партия от чешките войски.
16 септември	Забрана на Германската судетска партия.
23 септември	Германски меморандум за присъединяване на Судетската област към Германия. Чехословашко мобилизира.
29 септември	Споразумението в Мюнхен.
1 октомври	Навлизане на германските войски в Судетската област.
2 ноември	Виенски арбитраж; споразумение между полското и чешко правителства и завземане на областта Оаза от Полша.
6 декември	Фон Рибентроп в Париж. Германо-френско обяснение за създаване на мирни и добросъседски отношения.
30 декември	Разтуряне на литовската полиция в Мемелската област.

1939 год.

7 януари	Пускане в служба на бойния кораб „Шарнхорст” (26 000 тона).
19 януари	Спускане в морето на кръстосвана „Зейдлиц”.
27 януари	Официално посещение на фон Рибентроп във Варшава.
14 февруари	Пускане във водата на германския боен кораб „Бисмарк” (35 000 тона).
14 март	Посещение на чешкия президент Хаха в Берлин.
15 март	Навлизане на германски войски в Бохемия и Моравско.
16 март	Декрет на Фюрера за протекторат върху Бохемия и Моравско; словашката държава се поставя под защитата на Райха.
22 март	Отстъпване на Мемелската област от Литва на Германия.
31 март	Англия обявява защитата на Полша.
1 април	Спускане във водата на бойния кораб „Тирпиц”.
6 април	Посещение на полския министър на външните работи Бек в Лондон; приемане на английските гаранции от страна на Полша.
7 април	Присъединяването на Испания към антикомунистическия пакт.
29 април	Въвеждане на служба на 10 000 тонния кръстосвач „Адмирал Хопер”.
7 май	Оповестяване на военния съюз между Германия и Италия.
22 май	Подписване на военния съюз между Германия и Италия.
1 юли	Пускане във водата на тежкия кръстосвач „Лютцов”.
14 август	Меморандум за сключване на англо-полския военен съюз.
23 август	Подписване на един германо-руски консултативен и ненападателен пакт.
24 август	Започване на общата мобилизация в Полша.

30 август	Всеобща мобилизация в Полша.
31 август	Оповестяване предложенията на Фюрера към Полша: връщането на Данциг към Райха, плебисцит в Коридора; полско нападение върху радиопредавателя „Глайвиц”.
1 септември	Започване от страна на Германия отбиването на полските нападения; английска и френска обща мобилизация.
3 септември	Англия и Франция обявяват война на Германия.
7 септември	След завладяването на Бромберг, Краков и Грауденц, достигане до Нарев и завземането на Вестернплате.
9 септември	Заемане на Лодз.
17 септември	Навлизане на руските войски за защита на украинци и белоруси.
18 септември	Ограждане на Варшава; потопяване на британския самолетоносач „Кърджеус” от една германска подводница.
20 септември	Приключване на боевете в завоя на Висла; приключване на операциите срещу Полша след унищожаването на полската армия.
22 септември	Споразумение за една демаркационна линия между Германия и Русия. Оттегляне на германските войски от Лемберг и Брестлитовск.
26 септември	Първото германско въздушно нападение върху английски морски военни сили; разрушаването на един самолетоносач и тежка повреда на два кръстосвача. Капитулацията на Варшава.
6 октомври	Фюрерът апелира за мир. Предложение за едно общо ограничаване на въоръженията.
10 октомври	Отхвърляне на германските предложения от Даладие.
12 октомври	Отхвърляне на германските предложения от страна на английското правителство.
15 октомври	Оповестяване за потопяването на английския боен кораб „Роял Оук” от германска подводница.

8 ноември	Атентат срещу Хитлер в Мюнхен.
30 ноември	Започване на военни действия между Русия и Финландия.
13 декември	Завръщане на германския параход „Бремен”.
17 декември	Самопотопяване на бронирания параход „Граф Шпее”.
19 декември	Отбиване на първото голямо английско въздушно нападение над германския залив, при което от 52 бомбардировача бяха свалени 36.

1940 год.

9 април	Навлизане на германските войски в Дания и Норвегия за защита на заплашения неутралитет на тия държави от страна на Англия.
10 април	Потъване на „Блюхер” и „Карлсруе”.
17 април	Заемане на рудната линия в пространството на Нарвик от германски войски.
22 април	Завладяване на Лилехамер в Норвегия.
2 май	Опразване на околността около Андалснес от англичаните; заемане на града от германците.
4 май	Опразване на Намзос от англичаните.
10 май	Апел на Хитлер към войниците от западния фронт. Часът за решителна борба настъпи. Започване операциите на запад за защита на западната Рурска област. Преминаване на холандската, люксембургската и белгийската граници.
11 май	Превземане на най-силната крепост Лиеж-Ебен-Емайл.
14 май	Капитулация на Ротердам; спиране на военните действия от страна на холандските войски.
15 май	Капитулация на холандската крепост; преминаване на реката Маас между Намюр и Гивет.
16 май	Навлизане в Хага и Амстердам.

19 май	Цяла Холандия е в германски ръце.
21 май	Пленяване на армейския щаб и главнокомандуващия VII френска армия, генерал Жиро.
22 май	Пробив на германските войски към брега на канала.
23 май	Победоносна борба срещу френските танкови сили при Камбре.
24 май	Завладяване на височината Лорето, северозападно от Арас.
26 май	Завладяване на Кале.
28 май	Капитулация на белгийската армия; 500 000 пленници.
29 май	Завземане на Нарвик от англичаните.
30 май	Бягство на остатъка от английската армия във Фландрия през Дюнкерк.
1 юни	Сгромолясване на френската армия в северна Франция.
4 юни	Завземане на Дюнкерк заедно с 40 000 пленници и неимоверна плячка.
7 юни	Пробив на линията Вейган.
10 юни	Влизане на Италия във войната; победата на генерал Дитъл в Нарвик и завладяването на града наново.
14 юни	Сгромолясване на френския фронт между ръкава на Канала и линията Мажино при Монмеди; завземането на Париж.
15 юни	Пробив на линията Мажино при Заарбрюкен.
16 юни	Завладяване на Вердюн.
17 юни	Достигане на швейцарската граница при Безансон: завладяване на Мец.
18 юни	Завладяване на Белфорт и Дижон; френските оръжейни заводи “Крезьо” в германски ръце.
19 юни	Германците в Шербург напредват към Лион; Страсбург е завзет.
20 юни	Френското правителство предлага примирие. Завладяване

	на военното пристанище Брест.
21 юни	Преговори за примирие в Компиен и подписването им на 22 юни.
23 юни	Капитулация на французите в Елзас и Лотарингия; 500 000 пленници.
24 юни	Подписване на итало-френски договор за примирие; германо-френския договор за примирие влиза в сила.
18 август	Започване на големите германски въздушни нападения над Англия.
19 август	Завладяване на Бербера от италианците — главния град на Сомалия.
30 август	Виенски арбитраж; приключване на териториалните спорове между Унгария и Румъния.
13 септември	Италианско нашествие в Египет завладяване на Сиди Барани на 16 септември.
27 септември	Подписване на тристранния пакт между Германия, Италия и Япония.
4 октомври	Среща между Хитлер и Мусолини в Бренер.
12 октомври	Изпращане на една германска военна мисия в Румъния.
18 октомври	Провеждане на четиригодишния план за още четири години и поверяването му на райхсмаршал Гьоринг.
22 октомври	Подписване на един германо-румънски договор за преселването на германците от Южна Буковина и Добруджа.
23 октомври	Срещата на Фюрера с генерал Франко на испано-френската граница.
24 октомври	Прием на френския държавен глава от Фюрера.
28 октомври	Среща на Фюрера с Мусолини във Флоренция.
12 ноември	Посещение на председателя на съвета на народните комисари г. Молотов в Берлин.
20 ноември	Присъединяване на Унгария към тристранния пакт.

23 ноември Присъединяване на Румъния към тристранния пакт.

24 ноември Присъединяване на Словакия към тристранния пакт.

